

OSEBNOSTI
VLADAL JE TUDI
NAM, SLOVENCEM

POLITIKA
MIT O SD KOT
»ČISTI« STRANKI

DEMOKRACIJA

Izsledki javnomnenjske raziskave Eurobarometer kažejo presenetljiv optimizem Slovencev. Raziskava zanika trditve tistih, ki menijo, da se v Sloveniji širi strah.

SLOVENSKI OPTIMIZEM

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

Mag. Andrej Vizjak

Rast je posledica organskega razvoja podjetij

TRIBUNA

Dr. Janko Prunk
Profil strank

Čista in edinstvena izvirna voda Zala

Specifična geološka sestava terena, skrb za brezhibno tehnično stanje naprav in objektov za črpanje in polnjenje vode ter izbira kakovostnih materialov za embaliranje nam omogočajo, da Zala polnimo brez dodatne kemijske obdelave, zato ima napolnjena v plastenke ali balone enake lastnosti kot jih ima v naravnem stanju na izvoru.

Ustreznost Zale poleg interne službe kakovosti Pivovarne Union stalno spremlja tudi Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije. Smo tudi člani - EBWA (European Bottled Water Association). Kakovost vode Zala je priznana tudi mednarodno, kar dokazujejo zlate medalje za kakovost s tekmovanja Monde Selection iz Bruslja.

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **23 aparatov GSM Motorola F3.**

Vsi dosedanji naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 20 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 31. avgusta 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.
2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Motorola F3:

- teža: 70 g
- velikost: 114x47x9 mm
- čas pripravljenosti: do 300 ur
- čas pogovora: do 500 minut
- glasovna pomoč v menijih
- privlačen tanek design
- visoko-kontrasten zaslon z odlično vidljivostjo na dnevni svetlobi in soncu
- velike črke in številke za lažjo berljivost
- SMS
- budiilka

Slika je simbolična.

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno* 4 x letno (9 % popusta) 2 x letno (10 % popusta) 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec invalid brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Podpisani/a se zavežem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

UVODNE STRANI

- 9 Slovenija prevzela pobudo
10 **Pogledi:** Dopinski vsakdanjik
11 **Kolumna:** Lažnivi ustavni sodniki?

POLITIKA

- 12 Slovensko-evropski optimizem
14 Mit o SD kot čisti stranki
17 O identiteti Srednje Evrope
20 Profil naših političnih strank

SLOVENIJA

- 22 Jankovičeva vojna živcev
24 Enkraten projekt za podjetnike
26 V osrčju je Savinjska regija
28 Novosti v gostinstvu
30 V hribih se dela dan

TUJINA

- 32 Rešitev iskati znotraj Avstrije
34 Demokratski boj za oblast
36 **Globus:** Nemci in rojstva
37 **Tuji tisk:** Alternativno življenje

INTERVJU

- 38 Mag. Andrej Vizjak

DOMOZNAVSTVO

- 42 Stane Gabrovec in Stična
46 Najdaljši vladarski staž
50 **Naši kraji:** Cirkulane
53 Zeppelin pristal v Kopru
54 Festival stare glasbe Radovljica

OGLEDALO

- 56 **Film:** Divji valovi
58 **Avtomobilizem:** Mazda5 CD 110 TX
60 **Zdravje:** Bolečine v hrbtu
62 **Šport:** Vse je podrejeno uspehu
64 **Črna kronika:** Ne olajšajte jim dela
67 **Rumeno:** Vroča Severina
68 **TV Kuloar:** Brez reza

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: mag. Andrej Vizjak

Prav gotovo je prevzem evra, vstop Slovenije na enotni evropski trg, povzročil, da so slovenska podjetja zadihala s polnimi pljuči, da se ukvarjajo z razvojem, vlagajo, pri tem pa jim pomagamo še na druge načine.

12 Slovensko-evropski optimizem

Sredi julija so bili v Ljubljani predstavljeni rezultati javnomnenjske raziskave Eurobarometer, ki je pokazala presenetljiv optimizem Slovencev. Gre za rezultate raziskave med več kot tisoč anketiranci.

14 Mit o SD kot čisti stranki

Čeprav poskušata Borut Pahor in Igor Lukšič SD prikazati kot »čisto« stranko, neobremenjeno z aferami iz preteklosti, to ne drži. Stranka oziroma nekateri njeni člani in simpatizerji so bili v zadnjih letih vpleteni v številne afere.

20 Profil političnih strank

Pri ocenjevanju slovenskega političnega življenja, zlasti strankarskega, se je med novinarji pa tudi med t.i. političnimi analitiki, ki naj bi bili še bolj kvalificirani, ustalila razvada popolnoma ali vsaj delno napačnega označevanja slovenskih političnih subjektov.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR / 599,10 SIT

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT.

Fotografija na naslovnici: FOTO SPRING

Dve viziji Evrope

Metod Berlec

Profesor politične teorije na Kable Collegeu Univerze v Oxfordu Larry Siedentop v svoji knjigi *Demokracija v Evropi*, ki je izšla leta 2003, piše o dveh pojmovanjih identitete Evrope. Po njegovo sta v sporu dve viziji, ki bi ju lahko imenovali unitarna in pluralistična. Francijo vidi kot zagovornico unitarne vizije, v kateri je Evropa tako integrirana, da lahko deluje kolektivno z mnogimi lastnostmi nacionalne države. To se po njegovem prepričanju neposredno kaže v francoskih pozivih k večji „harmonizaciji“ zakonodaje in politike, tako da bi lahko Evropa „govorila z enim glasom“. Posredno pa to prihaja na dan v francoskih dvomih glede širitve EU. V praksi je bil to eden glavnih razlogov, da so Francozi na referendumu zavrnil evropsko ustavno pogodbo. Priče smo bili paradoksu, da je njihova unitarna državna tradicija pripomogla k temu, da se je Francija, ko je pripeljala Evropo do roba federalizma, z negativnim izidom referenduma odmaknila od federalnega izida. Francosko pojmovanje „ene in nedeljive republike“ jih je zadržalo, da bi sprejeli politični sistem, ki formalno razprši suverenost. Nasprotno pa po Siedentopu pluralistična vizija Evrope sugerira, naj bi se Evropa gibala od konfederacije k federaciji, toda počasi. In tudi ne zahteva, da bi bil izid kakor koli podoben federalizmu po ameriškem zgledu. Evropa naj bi našla svojo lastno politično obliko, nekaj, kar lahko razširi pomen tega, kar se je prej opisovalo kot „federalno“. Po njegovo je prednost pluralistične vizije v tem, da resno jemlje razlike med političnimi kulturami, ki so jih ustvarile različne oblike evropske države, in sklepa, da se lahko združijo samo postopno. Takšno postopno zlitje pa bi zahtevalo razvoj evropskega političnega razreda, razreda, ki se ne bo pojavil čez noč. Že takrat je Siedentop opozoril, da obstaja nevarnost pri procesu združevanja Evropske unije v tem, da bi jo ljudje doživljali kot pustolovščino elit. Z negativnim izidom na referendumu o evropski ustavni pogodbi v Franciji in na Nizozemskem se je nekaj takega tudi zgodilo.

V času nemškega predsedovanja EU je postalo jasno, da v obstoječi obliki evropske ustavne pogodbe dokumenta, ki je obsegal skoraj petsto strani, ne bo mogoče potrditi v vseh članicah unije. Zato je junija po dolgotrajnih pogajanjih pod vodstvom nemške kanclerke Angele Merkel le prišlo do oblikovanja soglasja o osnutku nove, reformne pogodbe unije. Portugalsko predsedstvo je v dobrem mesecu ta dogovor pretvorilo v prvi osnutek nove pogodbe, ki je sestavljena iz treh delov. Prvi del je 145 strani osnutka reformne pogodbe, drugi je 69 strani protokolov, tretji pa 63 strani deklaracij. V okviru različnih skupin pravnih izvedencev se bo piljenje dokumentov nadaljevalo. Portugalska, ki ta čas predseduje EU, upa, da bodo pogajanja o novi pogodbi končana oktobra na neformalnem vrhu v Lizboni. Mogoče pa je, da se bodo zavlekle v čas slovenskega predsedovanja, kar bi predstavljalo velik izziv za Slovenijo. Skratka, pokazalo se je, da del članic EU in njenih državljanov še ni pripravljen na enotno, unitarno povezavo, pa čeprav je bila evropska ustavna pogodba kompromis med unitarnim in pluralističnim konceptom oblikovanja unije. Slednja bo tako še naprej ostala predvsem povezava nacionalnih držav, manj evropskih državljanov. Morda je to dobro tudi za nas, Slovence, ki smo s samostojno državo šele nedavno stopili v družbo suverenih narodov.

Na glede na zapisano pa je očitno, da smo Slovenci zelo optimistični glede prihodnosti EU. Kot so pokazali izidi spomladanskega nacionalnega poročila javnomnenjske raziskave Evrobarometer za Slovenijo, ki je bil predstavljen sredi julija, Slovenci zelo pozitivno ocenjujemo članstvo v EU in smo zelo optimistični glede prihodnosti povezave. Kar 91 odstotkov anketiranih je zelo zadovoljnih s svojim življenjem, s čimer je Slovenija na prvem mestu med desetimi novimi članicami unije. Vse to kaže, da smo se Slovenci praktično popolnoma poistovetili z unijo in da so izjave „stanje se zdi slabše kot ob koncu 80. let“ le politična demagogija politikov starega kova. ■

Pokazalo se je, da del članic EU in njenih državljanov še ni pripravljen na enotno, unitarno povezavo, pa čeprav je bila evropska ustavna pogodba kompromis med unitarnim in pluralističnim konceptom oblikovanja unije.

Marija

Aleksander Škorc

Dopusti minevajo in vsi, ki se žalostno vprašujete, zakaj ne morete nikamor oditi, preberite, razumite in bodite potolaženi.

Ena sama želja je ostala iskalcu resnice. Vsemu se je odrekel, vse je bilo zanj brez pomena, le temu imeti nekoga rad se ni mogel odreči. Držati v objemu ljubljeno bitje in občutiti mir božji ter uživati ljubezen dveh, združenih v večnem objemu, so bile sanje, ki jih ni mogel nehati sanjati. In vedel je, če bo sanjal dovolj dolgo, bodo sanje postale resničnost.

In je sanjal. Zaprtih oči je v mislih nenehno objemal in božal svojo ljubljeno, ji šepetal čudovite nežnosti, jo oblačil v žamet in krasil z bleščečimi kosmi nakita, umival ji je prašne noge in ji česal razmršene kodre, občudoval jo je in bil ponosen nanjo, le obraza ji nikakor ni mogel razločiti. Leta so minevala, iskalčeve misli so opešale in sanje so se začele sesedati same vase. S še tako veliko muko jih ni mogel več držati pri življenju in vedel je: če se jim odreče, bo mrtev. S skrajnimi močmi se je torej oklepil podobe svoje ljubljene, a mu je ta kljub nečloveškim naporom nezadržno polzela iz rok in končno izginila v krvavih meglicah preutrujenega uma. Konec koncev so samo sanje, se je tolažil, le kaj imajo lahko skupnega z resnico in kako naj sploh obstanejo, če nimajo obraza? Potem nenadoma ni bilo ničesar več in takrat je spoznal, kako je biti mrtev. Tik preden je njegovo spoznanje postalo resničnost, pa se ga je dotaknila nežna roka. Z zadnjimi močmi je odprl oči in ugledal obraz, katerega je tako dolgo zaman poskušal razbrati, in razumel je, da so se mu sanje kljub vsemu uresničile.

V hipu je življenje v polnem blišču preplavilo dve pod božjim okriljem združeni bitji in skupaj sta ustvarila čudovito, neuničljivo, samo široko odprtim očem vidno kraljestvo. Z zlatom in dragimi kamni sta tlakovala pot, po kateri sta se nazadnje vrnila domov, k očetju, od koder sta nekoč davno odšla. Tudi vsi drugi od tam prihajate in nekoč se boste želeli tja vrniti. Že tlakovana pot vam bo v veliko pomoč, a ne vznemirjajte se, če je še ne vidite. Tisti hip, ko boste zmožni stopiti nanjo, se vam bo čudežno prikazala. Nežno vas bo usmerila nase in vas ponesla v neslutene višave. In kadar vam bo na poti hudo, naj vas misel na čudovitost ljubljene bitja tolaži in vliva potrebnih moči.

Bog blagoslovi vse Marije tega sveta. Zelo, zelo malo jih je, a tudi tistih, ki bi si jih zaslužili, ni ravno na pretek.

Humoreska

Optimizem in nadležni teologi

V Slovenski nacionalni stranki menda spet vre. In znova je za to – no, čas za trgategv še ni prišel, čeprav jo plemeniti Zmago nestrpno pričakuje – kriv nihče drug kot ta presneta RKC. Kriv je tudi nesrečni finančni minister Andrej Bajuk, čeprav še ni znano, ali zaradi tega, ker hodi ob nedeljah k maši, ali zato, ker je predsednik krščansko-ljudske stranke, ki ima tako neke vrste nadzor nad državnimi financami. Človek bi skoraj mislil, da se je zgodil nič manj kot vdor v monetarni sistem Slovenije, podobno kot se je to zgodilo v Jugoslaviji v začetku leta 1991, ko si je Miloševićeva Srbija iz jugoslovanskega monetarnega sistema »izposodila« kar lepo vsoto denarja. Verjetno ji je navdih dal plemeniti Zmago, ki si je v svojem življenju rad sposojal različne predmete, najprej v cerkvah, nato v muzejih. Ampak tovrstna »izposoja« se ni vedno končala brez prask; če ni bilo kaj drugega, se je izposojevalec zataknil med rešetkami. Prav mu je, zakaj pa ni znal nastaviti bombe pod cerkveno okno!

vija Vzgoja, pa morda še kakšno državno finančno injekcijo za obnovo ljubljanske stolnice, pa se vse lepo izide. No ja, dodati je treba še kakšno socialno podporo, ki jo vsak mesec dobiva sosedov Francelj, goreč katoliški vernik. Saj so tudi taki ljudje člani RKC, kadar je treba, kajne? Kajti številka nikoli ni zadosti velika, ko gre za RKC.

Državo naj bi menda odirali tudi laični diplomirani teologi. Seveda predvsem tisti, ki so zaposleni v državnih službah, kjer menda izpodrivajo, gorje, »izobražene kadre«. Kajti teologi so po kdo ve kateri teoriji neizobraženi kadri, ker je morda po nekem čudnem naključju še vedno veljaven tisti odlok o izključitvi teološke fakultete iz ljubljanske univerze, pa čeprav je bil sprejet na datum, ki menda sploh ne obstaja. Pa kaj potem? Saj lahko vsemogočna Partija naredi belo za črno, kenede? Vsaj tako je takrat mislila, pa je potem kljub vsemu sestopila z oblasti. In si nakopala strah in trepet, namreč celo množico novih študentov teolo-

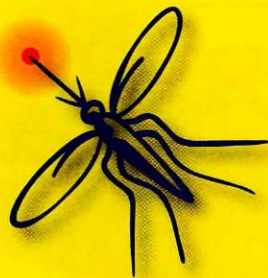
Poslanca Slovenske nacionalne stranke Sašo Peče in Barbara Žgajner Tavš

Toda tokrat sta vrenje znotraj nacionalne stranke namesto plemenitega Zmaga demonstrirala Sašo in Barbara. Zanimalo ju je namreč, koliko proračunskega denarja porabi od države (deklarirano) ločena RKC. Na to vprašanje bi moral menda odgovoriti minister Bajuk. Pravzaprav je nenavadno, da postavljata takšna vprašanja ministru, saj je že pred kakšnim letom izračun naredil neki politični tdnik, kar pomeni, da omenjena poslanca slabo bere ta časopise ali pa imata zelo kratek spomin. Verjetno kar oboje. No, tisti tdnik je lepo seštel sredstva, ki jih dobivajo katoliške gimnazije, dodal dotacijo, ki jo dobiva re-

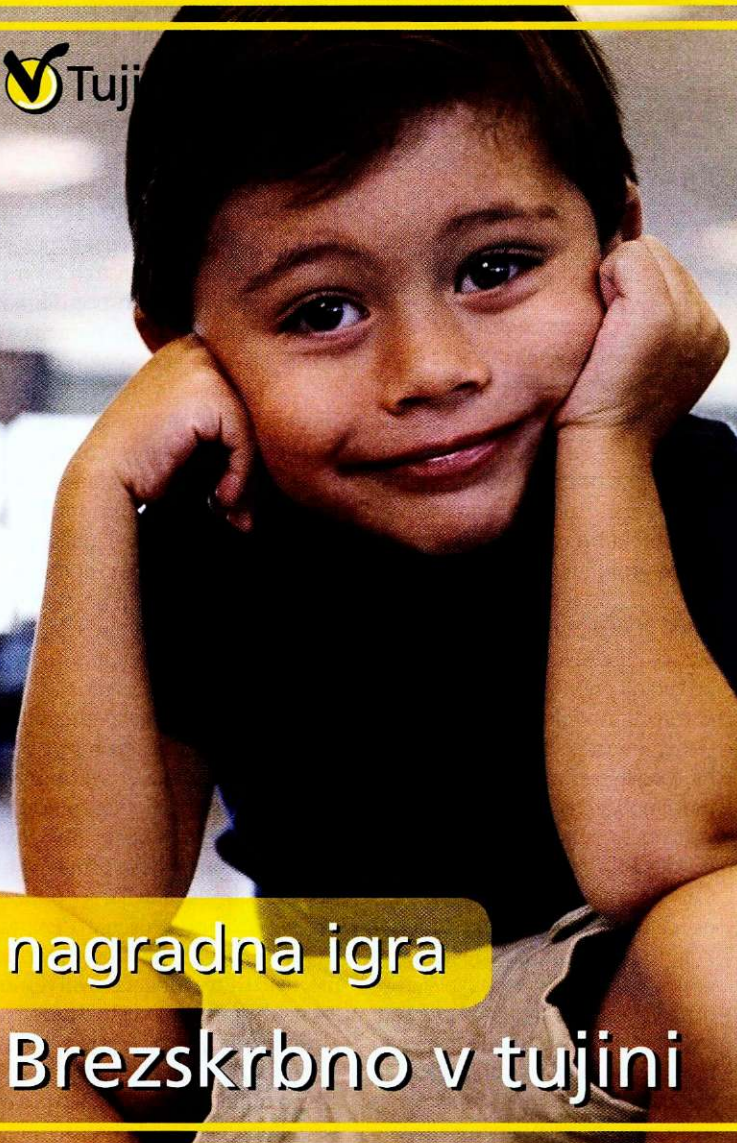
gije (laikov kajpak), ki dandanes vdirajo v državne službe in izpodrivajo perspektivne družboslovce, ki sedaj lahko le posedajo na Metelkovi in ob kozarčku domačega čakajo na boljše čase, ki naj bi prišli po naslednjih parlamentarnih volitvah.

Pa bodo res prišli? Vprašajte Miheljaka, vprašajte Damjaniča ali pa Toša – pravijo, naj bi se strah plazil po Sloveniji le še do jeseni 2008, potem pa naj bi ga nova napredna Pahorjeva vlada zbasala v živalski vrt, kjer bo po najbolj optimističnih napovedih učila teologe osnov evolucije. Le da se tovrstno šolanje ne bo financiralo iz proračuna. Avtor tega sestavka raje ostaja pesimist. G. B.

Vas je pičilo, da bi odpotovali v tujino?

Sklenite zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini
Vzajemna**Tujina**, ter brezskrbno uživajte na počitnicah.

nagrada igra Brezskrbno v tujini

**Vas je pičilo ...
... v tujini?** Za ublažitev posledic
pikov insektov skleniteljem
zavarovanja podarjamo*
Hansaplast® izdelek, ki pomirja
nadležno srbenje.

* Velja za sklenitve do 31. 8. 2007 v poslovalnicah Vzajemne, preko www.vzajemna.si in na brezplačni telefonski številki 080 20 60. Količina izdelkov je omejena.

080 20 60

www.vzajemna.si

VZAJEMNA

Jaz zate, ti zame.

Vzajemna, d.v.z., Vošnjakova 2, 1000 Ljubljana

Sodelujte v
nagradni igri in se potegujte za eno
izmed 50-tih privlačnih nagrad.

Pripravili smo privlačne nagrade:

- 1. nagrada:** vikend paket za dve osebi v Termah 3000 v Moravskih Toplicah (hotel Termal) v dvoposteljni sobi s polpenzionom
- 2. nagrada:** enoletna premija za zavarovanje **VzajemnaNadomestila+** (veliki razširjen paket)
- 3. nagrada:** enoletna premija za zavarovanje **VzajemnaDiagnoza+**
- 4. nagrada:** 30-dnevno top zavarovanje **VzajemnaTujina** za Evropo za eno osebo
- 5. nagrada:** 30-dnevno zavarovanje **VzajemnaTujina** za svet za eno osebo (višji program)
- 6. nagrada:** 90-dnevno sezonsko zavarovanje (multitrip program) **VzajemnaTujina** za Evropo za dve osebi
- 7. nagrada:** 30-dnevno zavarovanje **VzajemnaTujina** za Evropo za eno osebo (višji program)
- 8. nagrada:** 8-dnevno družinsko zavarovanje **VzajemnaTujina** za Hrvaško (višji program)
- 9. nagrada:** 90-dnevno sezonsko zavarovanje (multitrip program) **VzajemnaTujina** za Evropo za eno osebo
- 10. - 19. nagrada:** paket izdelkov **Hansaplast**
- 20. - 29. nagrada:** majica Vzajemne
- 30. - 39. nagrada:** torbica Vzajemne za okoli pasu
- 40. - 50. nagrada:** kapa Vzajemne

Obkrožite, izrežite in pošljite v kuverti na naslov:

Vzajemna d.v.z.
Vošnjakova 2
1000 Ljubljana

NAGRADNO VPRAŠANJE

Kje je mogoče skleniti zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini **VzajemnaTujina**? (obkrožite odgovor)

- V vseh poslovalnicah **Vzajemne**, preko spletne strani **www.vzajemna.si**, pri pooblaščenih turističnih agencijah, preko klicnega centra Vzajemne na brezplačni telefonski številki **080 20 60**.
- V vseh večjih trgovskih centrih.

Prosimo, da vpišete svoje podatke in pošljete izpolnjen kupon na naš naslov:

Ime in priimek:

Naslov:

Pošta:

Dan, mesec in leto rojstva:

Telefon:

E-mail:

Davčna številka:

Podpis:

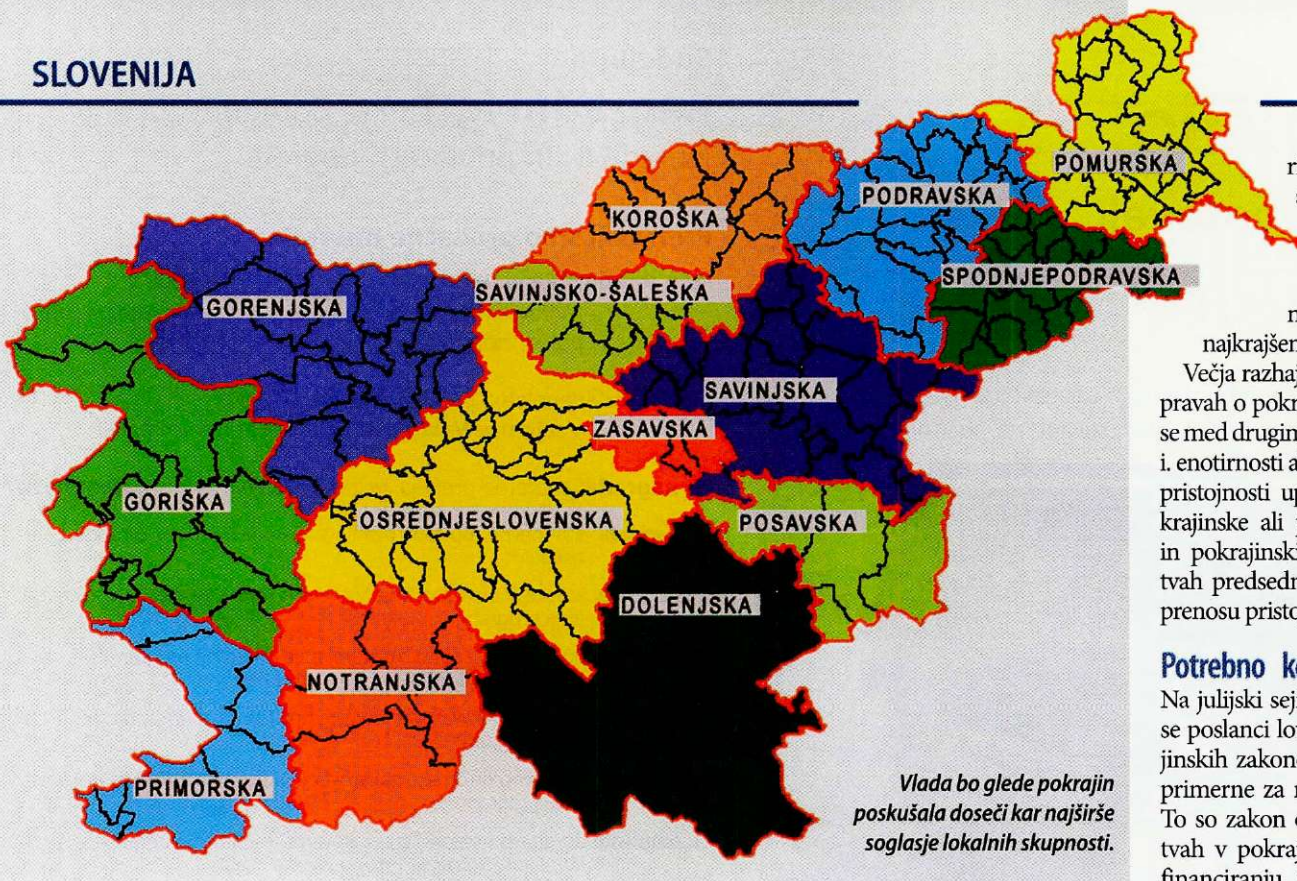
Dovoljujem, da se moje osebne podatke, navedene na tem obrazcu, uporabi za namen te nagradne igre in namen neposrednega trženja.

Pogoji in pravila:

Nagradna igra poteka od 18. 6. 2007 do 30. 9. 2007. V žrebanju bodo sodelovali vsi, ki bodo obkrožili pravilni odgovor na letakih in jih do 30. 9. 2007 oddali na poslovnih enotah Vzajemne, jih poslali po pošti in vsi, ki bodo sodelovali v nagradni igri preko www.vzajemna.si. Žrebanje bo potekalo 12. 10. 2007. O nagradah in pogojih za prevzem le-teh bodo izžrebanci obveščeni po pošti najkasneje do 5. 11. 2007.

Imena nagradjencev bodo objavljena tudi na spletni strani www.vzajemna.si. Za drugo nagrado (**VzajemnaNadomestila+**) veljajo Splošni pogoji za zavarovanje specialističnih zdravstvenih storitev (SP-SPE-07). Nagrade, ki se nanašajo na zdravstvena zavarovanja z medicinsko asistenco v tujini **VzajemnaTujina** (4. do 9. nagrada) veljajo Splošni pogoji za zdravstveno zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini (SP-TAS-07). Akontirajo dohodnine plača Vzajemna, d.v.z., nagradjenci pa so sami odgovorni za prijavo dohodnine. Sodelujoči v nagradni igri se strinjajo, da se njihova imena v primeru, da so izžrebana, objavijo na spletni strani www.vzajemna.si. Če se izžrebanci na obvestilo o prejemu oziroma prevzemu nagrade ne bodo odzvali v roku 14 dni od prejema obvestila, jim pravica do nagrad zapade. Podrobni pogoji in pravila sodelovanja so na voljo na vseh promocijskih mestih in na spletni strani www.vzajemna.si.

Vlada bo glede pokrajin poskušala doseči kar najširše soglasje lokalnih skupnosti.

rih mestih bodo njeni sedeži. Vendarle že sama sprememba ustave vladi nalaga veliko odgovornost, da projekt v kar najkrajšem času tudi izpelje.

Večja razhajanja v političnih razpravah o pokrajinski zakonodaji so se med drugim pojavljala zlasti pri t. i. enotirnosti ali dvotirnosti (prenos pristojnosti upravnih enot na pokrajinske ali podvajanje upravnih in pokrajinskih pristojnosti), volitvah predsednika, financiranju in prenosu pristojnosti na pokrajine.

Potrebno koalicijsko soglasje

Na juljski seji državnega zbora so se poslanci lotili prvih treh pokrajinskih zakonov in jih potrdili kot primerne za nadaljnjo obravnavo. To so zakon o pokrajinah, o volitvah v pokrajinah in o njihovem financiranju, medtem ko zakon o ustanovitvi pokrajin z določenimi območji in s sedeži pokrajin zaradi neuskkljenosti lokalnih interesov na razpravo še čaka. Ljubljana bi bila denimo rada samostojna pokrajina, na Koroškem se bije boj za pokrajinski sedež med Slovenj Gradcem in Dravogradom, prebivalci Ilirske Bistrice pa so se za umestitev v Primorsko pokrajino izrekli kar na referendumu ...

Načelno soglasje o svežnju zakonov je torej tudi med poslanci doseženo. Izjema je le SNS, saj se njihovemu prvaku Zmagu Jelinčiču zdi ustanavljanje pokrajin nepotrebno trošenje denarja. Vprašanje pa je, v kolikšni meri je njegove trditve mogoče vzeti resno, saj na drugi strani vneto zagovarja Slovenj Gradec pri njegovih prizadevanjih za sedež prihodnje Koroške pokrajine. Za dokončno sprejete zakonodaje je zdaj pomembno predvsem to, da se o bistvenih stvareh – in številu pokrajin prav gotovo spada mednje – sporazumejo stranke koalicije. **D**

Kot je uvodoma pojasnil Jazbec, je zakonodajni sveženj zdaj v 60-dnevni javni obravnavi v občinskih svetih. Ti bodo nanj podali svoje predloge in pripombe. To bo po njegovih besedah primerna podlaga za to, da bi vlada dosegla rešitev, ki bo sprejemljiva za kar največje število občin. V SDS menijo, da je regionalizacija države nujna, saj se bodo le tako začele zmanjševati velike razlike v razvitosti posameznih območij. Razlika v razvitosti Osrednjeslovenske in Pomurske regije je namreč danes 2:1. Franc Jazbec se je ob tem odzval tudi na predlog NSi, ki je nekaj dni pred tem zavzela stališče, da bi bilo smotrnejše in ceneje, če bi se odločili za samo šest pokrajin. Jazbec je pojasnil, da pri obravnavi pokrajinske zakonodaje v državnem zboru predlogu 14 pokrajin ni nasprotoval nobeden od štirih ministrov NSi, zato tudi v prihodnje nasprotnost z njihove strani

ne pričakujejo. Dodal pa je, da v stranki dopuščajo možnost, da bi se število pokrajin zmanjšalo, medtem ko v višje število zagotovo ne bodo privolili.

Župan Murske Sobote Anton Štihec je dejal, da bo županom s sprejetjem pokrajinske zakonodaje omogočeno poenostavljeno poslovanje in prihranjen marsikateri trud. Svoje besede je pojasnil na primeru Pokrajinske in študijske knjižnice v tem največjem pomurskem mestu. Pri tem projektu se je zapletlo le zato, ker pomurske občine niso želele vse prispevati k njegovemu financi-

Anton Štihec in Franc Jazbec

ranju. "Če bomo imeli pokrajine, potem teh problemov ne bo, ker bo projekt financiran iz pokrajinskega proračuna," je dejal Štihec.

Kaže dobro Zdi se, da je ustanovitev pokrajin v Sloveniji zdaj bliže kot kadar koli prej. S problematiko so se namreč ukvarjale že vse dosedanje vlade, a neuspešno. V letu 1994 je bil sprejet zakon o lokalni samoupravi, po katerem so v Sloveniji nastale nove občine in je omogočil ločevanje pristojnosti države in občin. Čeprav je v slovenski ustavi zapisano, da ima Slovenija lahko tudi pokrajine, pa vse od leta 1995 državni vrh ni zmožal (ni želel) izpeljati še druge stopnje lokalne samouprave – delitve na pokrajine. To zahtevno nalogo si je zadala sedanja vlada, in kot kaže (glede na brez težav sprejete spremembe ustave in bolj ali manj uspešno prvo obravnavo svežnja zakonov), ji gre za zdaj dobro, če izvzamemo lokalne prepire o tem, kje točno bodo meje pokrajin in v kate-

Usklajevanja o številu pokrajin

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Župan Murske Sobote Anton Štihec in poslanec SDS Franc Jazbec sta nedavno predstavila poglede največje koalicijske stranke na sveženj pokrajinske zakonodaje in se s tem odzvala na predlog NSi, naj bi Slovenija imela šest pokrajin.

Slovenija prevzela pobudo

Mitja Volčanšek; foto: EU

Neuradna pogajanja Še preden so se polegli spori glede poskusa prodaje slovenskih kmetijskih zemljišč na levem bregu Dragonje, je v javnost pricurljala informacija, da je Ljubljana hrvaški strani posredovala pobudo za rešitev mejnega spora z arbitražo. Novico je sporočila POP TV, na to pa so dejansko kazali nekateri signali. Če je slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel za nacionalno televizijo ob rob diplomatskega dopisovanja glede omenjenih zemljišč dejal, da v Ljubljani pripravljajo »morda nekoliko obširnejši odgovor«, je predsednik parlamentarnega odbora za zunanjo politiko (OZP) Jožef Jerovšek (SDS) po koncu zaprte seje odbora kot pozitivno omenjal »povečano aktivnost« slovenske vlade glede odprtih vprašanj s sosedo. Vladne aktivnosti naj bi bili podprli tudi drugi člani odbora.

POP TV pa je 23. julija poročala, da je slovenska vlada hrvaški posredovala dokument o ureditvi odprtih vprašanj med državama. V dokumentu zaupne narave naj bi bila Ljubljana ponudila posredovanje tretjega pri vprašanju meje, pri čemer pa naj še ne bi bilo določeno, ali bi šlo le za mediacijo ali za pravno arbitražo. Po virih televizije naj bi bila Slovenija tudi že predlagala arbitra, in sicer Francoza Roberta Badinterja, predsednika leta 1991 ustanovljene arbitražne komisije mirovne konference za nekdanjo Jugoslavijo. Slovenski dokument naj bi poleg meje obravnaval tudi vprašanja krške jedrske elektrarne, hrvaških varčevalcev Ljubljanske banke ter hrvaške ekološko-ribolovne cone. Med državama naj bi potekala intenzivna »tiha« diplomacija.

Oboji zadržani Slovenska diplomacija je v svojih odgovorih za zdaj lakonična. Minister Rupel je dan po »razkritju« POP TV potrdil obstoj pobude, hkrati pa pojasnil, da velja zanj oznaka »strogo zaupno«, zato dokumenta ni želel komentirati. Minister je še potrdil, da sta o pobudi razpravljala tako odbor za zunanjo politiko kot vlada, zdaj pa čakajo na odziv vlade v Zagrebu.

Redkobesedni so bili tudi predstavniki hrvaških oblasti. Tiskovni predstavnik hrvaškega zunanjega ministrstva je zanikal prejem predloga s slovenske strani, potrdil pa je potek intenzivnih pogajanj o odprtih vprašanjih med državama, na katerih so govorili tudi o možnosti arbitraže. Ena od rešitev naj bi predvidevala sodišče za pomiritev in arbitražo pri OVSE. Predstavnik hrvaškega ministrstva je še dodal, da potekajo pogovori tudi o preostalih odprtih vprašanjih.

Pozitivni odzivi Pobuda slovenskega političnega vrha je za spremembo naletela na večinoma pozitivne odzive na obeh straneh meje. Prvak SD Borut Pahor je odločitev vlade pozdravil, pri tem pa spomnil, da je sam ves čas opozarjal, »da se dosedanja strategija urejanja odnosov s Hrvaško ni posrečila«. Po njegovo je bila ocena, po kateri bi Slovenija kot članica EU laže uveljavljala svoje interese v odnosu do sosede, iluzorna in napačna. Po Pahorjevo je odločitev pomembna tudi zato, ker je prišlo do soglasja, da dvostranska rešitev ne pride več v poštev. Morebitna izbira Badinterja pa je po njegovo pametna, saj je Hrvaška v preteklosti dala vedeti, da mnenje francoske-

Izbira Roberta Badinterja za arbitra utegne biti sprejemljiva za obe strani.

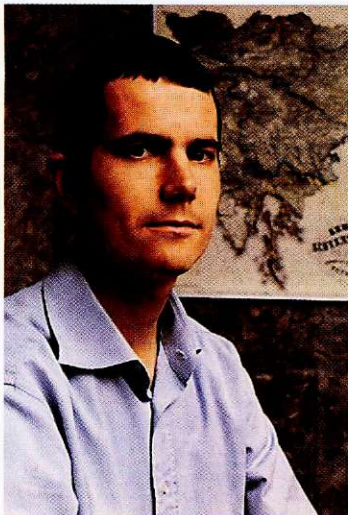
Glede morebitne arbitraže bo doma treba najti široko soglasje, ki bo vladi omogočilo potreben manevrski prostor.

ga strokovnjaka spoštuje. Pahor je še opozoril, da bo doma treba najti široko soglasje, ki bo vladi omogočilo potreben manevrski prostor.

Za predsednika SLS Janeza Podobnika je pobuda vlade korak v pravo smer, je pa po njegovo prav, da Slovenija svojih pogajalskih izhodišč ne razkrije v javnosti, da ne bi s tem oslabil svojih pozicij.

O slovenski pobudi se je na drugi strani pozitivno izrazil predsednik zunanjepolitičnega odbora sabora Gordan Jandroković (HDZ). Podobno načelno naklonjenost sta izrazila tudi predsednik največje opozicijske stranke SDP Zoran Milanović in Damir Kajin, poslanec Istrskega demokratskega zbora, ki v tej obmejni regiji uživa visoko podporo. Bolj zadržani so v stranki prava, kjer bi raje videli, da bi spor reševali pred katerim od mednarodnih sodišč.

Kakor koli, slovenska vlada je dokazala, da se uspešna zunanja politika vodi po tihih diplomatskih kanalih. Poleg tega kaže, da domača politična opozicija, ki je spore s Hrvaško v preteklosti izrabljala za nabiranje predvolilnih točk, tokrat izkazuje nujno potrebno soglasje. Edino na ta način se bo naša vlada lahko odločno in premišljeno zavzemala za rešitev, ki bo v slovenskem nacionalnem interesu. Seveda pa nam mora biti jasno, da Zagreb vse do letošnjih lokalnih volitev glede slovenske pobude bržkone ne bo zavzel konkretnega stališča. ■

Dopinški vsakdanjik

Mitja Volčanšek

Prejšnji mesec so se vzdržljivostni športi znašli v vrtincu dopinških škandalov. Profesionalni šport je v krizi.

Najprej smo bili priče vsakodnevnim novicam o kolesarjih na Dirki po Franciji, ki so jih zalotili pri uporabi nedovoljenih sredstev. Eden najbolj priljubljenih športov je stopil na start najpomembnejše dirke sezone z resnim namenom, da očisti svoje ime. Po treh tednih se je Tour končal kot prvovrstna farsa, saj so vsi favoriti odpadali kot po tekočem traku, vendar ne na najstrmejših klancih, ampak na testiranjih krvi in urina. Škandali na letošnji Dirki po Franciji pa so le apogej vrtinca afer, ki se vlečejo od lanskega leta prek t. i. operacije Puerto in množičnih izpovedi nekdanjih kolesarjev nemškega Telekomu, ki so v devetdesetih letih dominirali v kolesarskem športu. Televizije in pokrovitelji se zato vse bolj umikajo iz tega športa.

V istih dneh je v slovenski javnosti odjeknila novica, da je bila najuspešnejša slovenska atletinja zadnjih let Jolanda Čeplak pozitivna na zloglasni EPO. Seveda je praksa dopinga v atletiki »javna skrivnost«. V njej so v osemdesetih vodili Vzhodni Nemci, v zadnjem desetletju so se v tem »proslavili« predvsem atleti iz ZDA.

Kaj dokazujejo omenjeni primeri? Najprej, da je doping sestavni del vrhunskih rezultatov športnikov; da so (nenapovedane) kontrole v kolesarstvu in atletiki veliko resnejše in učinkovitejše kot v drugih športih, za katere sem prepričan, da tudi niso imuni na ta pojav.

V ameriškem nogometu je doping npr. dejansko popolnoma liberaliziran. Profesionalni nogomet pod okriljem FIFA nenapovedanih kontrol ne izvaja, napovedanih pa ne nadzira svetovna protidopinška agencija (WADA). Za to so zadolžene nogometne zveze, ki tako nadzirajo same sebe. Zakaj je tako, je jasno; nogomet je preveč pomemben globalni posel, da bi si kdo upal dregniti v osje gnezdo in ogroziti milijardne dobičke, čeprav ni skrivnost, da so nogometaši v zadnjih petnajstih letih drastično povečali svojo mišično maso, da o škandalih z dogovorjenimi izidi tekem (Italija, Nemčija) niti ne govorimo.

Doping pa ne ogroža v temeljih le športa kot zabavne industrije, saj je (čisti) šport izrednega pomena za zdravje, vzgojo k vrednotam (trdo delo, solidarnost) in družabni moment ljudskih množic. Upravičeno bodo starši zdaj temeljito premislili, ali bodo svojega otroka vključili v kakšno športno dejavnost.

Vrhunski šport ima samo dve možnosti. Prva, precej tvegana, je popolna liberalizacija dopinga. Druga pa je vrnitev v amaterizem, ki bi iz enačbe izvzela gonilo samega dopinga – denar.

Najboljša preventiva

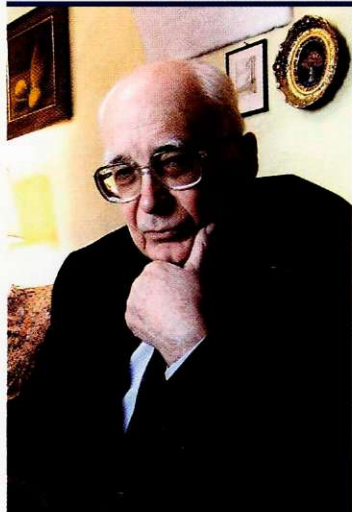
Aleš Kocjan

Ministrstvo za promet pripravlja nekatere spremembe zakona o varnosti cestnega prometa.

Onjih naj bi vlada odločala še ta mesec, v parlament pa bodo predvidoma prispele jeseni. Po novem zakonu naj bi nekatere kazni za prometne prekrške znižali, druge pa zvišali. Tako naj bi za 25 do 50 odstotkov znižali kazni za prekrške, ki nimajo pomembnega vpliva na zmanjšanje varnosti v prometu (če voznik pozabi doma vozniško dovoljenje ali če ga pozabi podaljšati), drastično pa bi zvišali kazni za prekrške, ki so tesno povezani s prometnimi nesrečami. Tako naj bi bile kazni višje predvsem za vožnjo pod vplivom alkohola in za preveliko hitrost v naselju. Kazen za prekoračitev hitrosti za več kot 30 kilometrov v naselju bi tako znašala kar 1.000 evrov.

Takšno razmišljanje ministrstva je treba podpreti. Zlasti v poletnih mesecih, ko je promet precej povečan, lahko vidimo, koliko »norcev« se vozi po cestah. Prehitivanje na avtocesti po desni, izsiljevanje, vožnja v rdečo luč in podobno so praktično vsakdanjik. Stvar je prišla že tako daleč, da če ne izsiljujete, ne prehitujete in ne vozite nad predpisano mejo, delujete kot moteč element v prometu, ki se ni zmožen prilagajati večini. Na zadnje je videti tako, kot da bi policisti morali kazni napisati vam in ne tistim, ki kršijo prometne predpise. Prav tako predvsem v poletnih mesecih, ko je na cestah veliko ljudi, ne mine dan, da ne bi poročali o nesreči s smrtnim izidom. Največkrat sta razlog seveda neprilagojena hitrost in vožnja pod vplivom alkohola.

Vprašanje pa je, koliko lahko zvišane kazni pripomorejo k večji varnosti v prometu. Po izkušnjah se vozniki držijo pravil le nekaj tednov po zvišanju kazni, potem pa gre znova vse po starem, po drugi strani zvišanje kazni vendarle pripomore k manjšemu številu hudih nesreč. Po podatkih ministrstva se je umrljivost na slovenskih cestah po letu 1998, ko je ministrstvo z novim zakonom o varnosti cestnega prometa prvič temeljito pretreslo kazenski sistem za prekrške in precej zvišalo kazni, začela postopno zmanjševati. Tako je denimo leta 1997 na slovenskih cestah umrlo 358, leta 2000 314, leta 2002 269, leta 2006 pa »le« še 261 ljudi. Podatki torej kažejo, da zviševanje kazni (če policija redno opravlja nadzor) vendarle zmanjšuje število nesreč, kar je na neki način razumljivo. Še vedno namreč velja, da si nekaj najbolj zapomnite in tudi upoštevate takrat, ko vas udari po žepu, pa preventiva gor ali dol.

Laži ustavnih sodnikov?

Dr. Ljubo Sirc

Sodim, da se bodo bralci strinjali z menoj, da nujno razkrijemo zlaganost sodišč v Republiki Sloveniji. S tem ne omalovažujemo Slovenije, temveč ji kvečjemu pomagamo, da se približa Evropi, tisti idealni, kajti Evropa, kakršna je, tudi trpi zaradi ostalin komunizma. Bralci mi bodo oprostili, ker bom pisal o svojem lastnem primeru, ki ga najbolje poznam, zato ga lahko tudi prepričljivo opišem.

Moj oče Franjo Sirc je v tridesetih letih prejšnjega stoletja zagnano sodeloval pri industrializaciji Gorenjske, kar je kot splošno bero prineslo odpravo vaške revščine in preseljevanja v Ameriko, njemu osebno pa lastno tekstilno tovarno z 250 delavci. Toda spomladi 1941 so Nemci okupirali Kranj in 3. julija zaplenili Sirčevo tovarno kot „sovražno ljudstvu in državi“ v korist Reichskommissarja Himmlerja. Sirci smo zbežali v Ljubljano, da nas Nemci ne bi preselili.

Jugoslovanski zakon z dne 25. maja 1945 je predpisal, da mora vsakdo, ki je kaj zaplenjenega kupil od Nemcev, to vrniti predvojnemu lastniku ali plačati odškodnino. Oče Sirc je takoj začel vlagati zahteve in je kmalu dobil nazaj nekaj strojev, da o zemljišču tovarne sploh ne govorimo. Toda medtem sem se jaz, pisec teh vrstic, komunistom na smrt zameril. Kot član OF sem sodeloval pri protestu proti temu, da so komunisti zahtevali komando nad odporom zase in so grozili vsem, ki bi se bojevali proti okupatorju zunaj OF, s smrtno kaznijo. Po sklenitvi sporazuma med Titom in Šubašičem sem se kljub temu pridružil partizanom in po vojni delal kot vladni tolmač. Sem pa po Titovi obljubi Churchillu, da bo v Jugoslaviji demokracija, sodeloval pri organiziranju opozicije in povrh še prijateljeval z britanskimi, francoskimi in ameriškimi predstavniki.

Maja 1947 sta oznovca Viktor Avbelj in Mitja Ribičič uprizorila znani Nagodetov proces, v katerem smo bili Nagode, Furlan in jaz obsojeni na smrt, še dvanajst drugih, med njimi moj oče, pa na zaporne kazni. Nagodeta so zares ubili in zakopali neznano kje, Furlan in jaz sva bila pomiloščena na zapor. Furlana so izpustili čez štiri leta zaradi bolezni. Moj oče je zaradi bolezni zapor zelo težko prenašal, toda po štirih letih je umrl. Sam sem preživel sedem let in pol v ječi in sem kmalu po izpustu pobegnil v tujino, ker je Ribičič vsekakor poskušal, da me prisili k cinkarjenju.

Po 34 letih izgnanstva je prišlo leto 1989, razveljavitev sodnega procesa in s tem pravica do vračila zaplenjenega premoženja. Viktor Avbelj je bil toliko pošten, da je zaradi vseh svojih zločinov naredil samomor, toda mnogi drugi komunisti pokvarjeno rovarijo naprej.

Mene so se tako lotila slovenska sodišča, vse do ustavnega. Trdijo, da je Sirčevo tovarna poslovala naprej in da zaradi tega Sirc ne more dobiti premičnin nazaj. To je lažnivo prikazovanje tako dejanskega sta-

nja kot prava, kakršnega si znajo izmisliti le komunistična sodišča. Na razpolago so dokumenti, ki so tako jasni, da je resna sodnica gospa Betetto že leta 1996 odločila, da imamo pravico do odškodnine, to pa danes ustavno sodišče zanika. Čeprav je bil verjetno že takrat pritisk nanjo, naj Sirčevim ne prisodi veliko, so bili dokumenti tako jasni, da vestna sodnica ni mogla odločiti drugače.

Po dokumentih je že avgusta 1941 prišel v Kranj neki Schubert iz Berlina, da bo kupil Sirčevo tovarno in jo preuredil v izdelovalnico raketnih delov v sodelovanju s svojo tovarno v Nemčiji. Ker je Schubert zbijal ceno, je bila kupna pogodba sklenjena 21. 1. 1942 (dokument). Ob tem je bila fizična likvidacija tekstilne proizvodnje že skoraj končana. Nemški komisar je razprodal vse zaloge surovin in končnih izdelkov ter vse stroje, predilne že spomladi 1941. Raketna produkcija je tekla do konca leta 1944, ko je stavbo prevzela nemška vojska in jo razstrelila (slike). Izkupiček likvidacije in Schubertovega nakupa je bil nakazan na račun Reichskommissarja v Nemčiji.

Ob poteku stvari, kakršnega kažejo dokumenti, je sodnik bedak ali pokvarjenec. Kaj je, mora vedeti Milan Kučan, ki je ustavne sodnike izbral med svojimi komunisti. Vprašanje je, ali je država, v kateri si slovenski sodniki – in še ustavni povrh – lahko privoščijo take prevare, sploh še država. Država, ki temelji na leninski etiki zavajanja, ne more biti uspešna, ker laž ne more biti temelj za kakovost.

Postavljam javno vprašanje Borutu Pahorju, ali meni, da je sodišče, ki trdi, da je tovarna, iz katere so razprodali vse zaloge in vse stroje, „nadaljevala poslovanje“, kaj drugega kot poniglava zlaganost. Če vidi, da gre za zlagano pokvarjenost privržencev partije, ki je ideološka predhodnica njegove sedanje, zakaj potem s svojim prijaznim obrazom zakriva nepoštenost?

Tudi slovenskim volivcem postavljam vprašanje. Če so mnenja, da prav Sirci ne smejo dobiti nazaj družinskega premoženja, naj izvolijo ljudi, ki bodo to izrekli v obliki veljavnih zakonov. Najhujše za Slovenijo je, da so zakoni povsem ustrezni, a se jih nihče ne drži, temveč se vsa Slovenija laže in pači.

Sicer pa ne vem, zakaj prav Sirci ne bi smeli dobiti nazaj zaplenjenega premoženja. Če so ga dobili Borovi in drugi, zakaj ga ne bi dobili Sirci? Zato, ker sem se zameril komunističnim množičnim morilcem? **D**

Slovensko-evropski optimizem

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Sredi julija so bili v Ljubljani predstavljeni izsledki javnomnenjske raziskave Eurobarometer, ki je pokazala presenetljiv optimizem Slovencev. Gre za raziskavo med več kot tisoč anketiranci, pri katerih so bili opravljeni pogovori na domu.

Eurobarometer je raziskava, ki meri javno mnenje v vseh članicah Evropske unije, na Hrvaškem in v turškem delu Cipra, v raziskavo pa so zajete osebe, starejše od 15 let. Bržkone pa so njeni izsledki v Sloveniji marsikoga presenetili glede na to, da so tako rekoč v istem času javnomnenjske raziskave neke druge agencije pokazale povsem drugačno razporeditev med Slovenci.

Slovenci smo optimisti Kot je pokazala Eurobarometrova raziskava, je 91 odstotkov Slovencev zadovoljnih s svojim življenjem, s čimer se uvrščajo na prvo mesto med desetimi novimi članicami, v primerjavi z lansko raziskavo pa se je odstotek popravil za dve odstotni točki. Med evropskimi državami so s svojim življenjem najbolj zadovoljni Švedi, Danci in Nizo-

zemci (97 odstotkov), povprečje pa znaša 80 odstotkov. Prav tako 34 odstotkov anketirancev, kar je 7 odstotkov več kot lani, pričakuje, da se jim bo življenje v prihodnosti še izboljšalo, 28 odstotkov pa pričakuje izboljšanje gospodarskega položaja Slovenije. Največji delež

Euro prinaša veliko prednosti.

vprašanih (okrog polovica) pa ne pričakuje kakšnih velikih sprememb. Kar 58 odstotkov anketirancev je prepričan, da je članstvo v Evropski uniji dobra stvar, nasprotno jih meni le 8 odstotkov, medtem ko dobra tretjina meni, da ni ne dobra in ne slaba. Kar tri četrtslovenskih anketirancev tudi meni, da je Slovenija s članstvom v Evropski uniji pridobila, s čimer se uvršča na sedmo mesto skupaj s Španijo in z Grčijo.

Zadovoljni z EU Tudi glede položaja Slovenije v Evropski uniji so slovenski anketiranci iz letošnje raziskave očitno zelo optimistični. 67 odstotkov vprašanih meni, da glas Slovenije v Evropski uniji nekaj velja, nasprotno pa meni 29 odstotkov. 61 odstotkov Slovencev meni, da se bo vpliv Slovenije v Evropski uniji povečal, s čimer se

Slovenija uvršča na peto mesto na evropski ravni. Dobra polovica vidi prednosti Evropske unije v evru, pa tudi v prostem pretoku oseb in blaga ter v možnostih zaposlitve in študija v tujini. Glede na druge članice EU Slovenci nadpovprečno dobro poznamo institucije EU in njihovo delovanje, dobro pa smo obveščeni tudi o evropskih zadevah. Slovenci smo optimisti glede prihodnosti unije (80 odstotkov), glede evra kot širitve ter evropske zunanje, obrambne in varnostne politike, s čimer smo na evropski ravni v samem vrhu. To kaže, da Slovenci Evropske unije vendarle ne zaznavamo kot nekakšne nove Jugoslavije, Bruslja pa kot novega Beograda.

Vsiljeni pesimizem Nekoliko drugačne izsledke pa je pokazala javnomnenjska raziskava Vox

Populi, ki jo izvaja Damjaničeva agencija Ninamedia. Več kot dve tretjini vprašanih zatrjuje, da se je življenje podražilo, kar naj bi bilo povezano tudi z napovedjo letošnje predvidene triodstotne inflacije. Med vzroki za višjo inflacijo največji delež anketirancev (skoraj 43 odstotkov) vidi ekonomsko politiko sedanje vlade, skoraj četrtina anketirancev meni, da je povečanje inflacije posledica uvedbe evra, slabih 17 odstotkov pa vzrok za inflacijo vidi v ekonomskih okoliščinah, na katere vlada ne more vplivati. Tretjina anketirancev je zaradi novic o inflaciji zelo zaskrbljena, ceno za to pa plačuje kajpak vlada, ki jo ocenjuje za uspešno le še 38,5 odstotka anketirancev, skoraj 55 odstotkov pa jih meni, da je vlada neuspešna. Manjša podpora vladi se pozna tudi pri podpori strankam, saj SDS podporo izgublja (zanimivo je, da se krepi NSi), medtem ko narašča podpora levici, zlasti LDS, ki ji je nekaj točk prinesla nova predsednica Katarina Kresal. Še manjšo podporo vladi pa beleži raziskava Episcentra, saj naj bi vlado podpiralo le še 31 odstotkov anketirancev, kar 48 odstotkov pa naj je ne bi podpiralo. Zanimivo je, da je po tej raziskavi zrasla podpora SDS z 19 na 21 odstotkov, medtem ko je podpora SD, ki je še vedno na prvem mestu, padla z 31 na 24 odstotkov.

Kdo ima prav? Če primerjamo izsledke vseh treh raziskav, vidimo, da je v slovenskem volilnem telesu težko ugotoviti dejansko stanje. Raziskava Eurobarometer namreč velja za mednarodno jav-

Vladna koalicija pod vodstvom Janeza Janše je zaslužna za gospodarsko rast.

nomnenjsko raziskavo in je zato morda bolj objektivna od slovenskih javnomnenjskih raziskovalcev, ki so leta 2004 pred volitvami zagrešili kar nekaj strelcev v prazno (na primer tega, da bo zelo dober rezultat na volitvah dosegla Stranka mladih Slovenije, a je v resnici izpadla iz parlamenta), medtem ko je število anketirancev podobno kot pri drugih javnomnenjskih raziskavah. Res pa je, da Eurobarometer ne temelji na telefonski anketi, ampak na pogovoru na domu. Težko je namreč reči, koliko rezultati vseh naštetih raziskav odsevajo realno razpoloženje, vendar je glede na to, da je na referendumu vstop Slovenije v Evropsko unijo podprla zelo velika večina volivcev, mogoče sklepati, da je optimizem Slovencev znotraj EU, kot ga je prikazal Eurobarometer, povsem realen, še posebej zaradi tega, ker zadovoljstvo Slovencev glede na preteklo raziskavo narašča. Vendar se ta podoba ne ujema s tisto, ki jo poskuša prikazati levica s svojimi

civilnodružbenimi in medijskimi transmisijami, češ da vlada v Sloveniji ozračje strahu in pesimizma. Raziskava Eurobarometer na neki način demantira trditve o slabem oz. neuspešnem delu vlade, katere glavna naloga bo tudi koordinirati predsedovanje Slovenije Evropski uniji prihodnje leto.

Zasluga za gospodarsko rast

Med zanimivimi nasprotujočimi si tezami velja omeniti tudi visoko gospodarsko rast, ki jo anketa

Kot je pokazala Eurobarometrova raziskava, je 91 odstotkov Slovencev zadovoljnih s svojim življenjem.

Vox Populi ne omenja. Levica se namreč vseskozi nagiba k tezi, da je sedanja visoka gospodarska rast predvsem posledica okoliščin, na katere vlada ne more vplivati, medtem ko naj bi bila nekoliko višja inflacija posledica slabe ekonomske politike vlade. Z drugimi besedami to pomeni, naj bi imela sedanja vlada predvsem slab vpliv na gospodarski položaj Slovenije, čeprav naj bi precejšen del anketirancev (blizu ene tretjine) v anketi Eurobarometra menil, naj bi se gospodarski položaj Slovenije v prihodnosti še izboljšal. Tudi splošni optimizem in dejstvo, da je visok delež Slovencev zadovoljen s svojim življenjem, ne podpira trditve o čedalje slabšem položaju Slovenije. Tisti, ki sedaj svarijo pred strahom v državi, v času vladanja LDS niso bili plati zvona, prav tako pa so omadeževali podpisnike javnih izjav, kot so Ura evropske resnice za Slovenijo, Majniška izjava in Nekaj je treba storiti.

Evropsko naravnan kandidat

Rezultati Eurobarometra bi utegnili vplivati tudi na izid predsedniških volitev letos jeseni. Upoštevati je treba, da je Lojze Peterle, edini evropski poslanec, ki kandidira za predsednika, najbolj evropsko profiliran predsedniški kandidat, čeprav ima na drugi strani tekmeča Danila Türka, ki se je profiliral kot diplomat v Organizaciji združenih narodov in celo naskakoval funkcijo generalnega sekretarja omenjene organizacije. Jasno je namreč, da ima OZN na Slovenijo manjši vpliv in tudi mediji o njej veliko manj poročajo kot o Evropski uniji. Po drugi strani pa niti Mitja Gaspari kot predsedniški kandidat LDS nima izrazitih evropskih preferenc, ne nazadnje je v času osamosvajanja Slovenije deloval v Narodni banki Jugoslavije. To lahko pomeni, da bi Peterle s svojo »evropsko« podobo utegnil nagovoriti največji del volilnega telesa. Drugo vprašanje pa je, ali naklonjenost slovenskega javnega mnenja Evropski uniji zadostuje za dokončen vrednotni obrat k Evropi, s čimer bi Slovenci pustili za seboj čaščenje nekdanjega diktatorskega režima in njegovih simbolov. **D**

Predsedniški kandidat Lojze Peterle

Slovenci smo dobri poznavalci institucij Evropske unije.

Mit o »čisti« stranki

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Čprav poskušata Borut Pahor in Igor Lukšič SD prikazati kot »čisto« stranko, neobremenjeno z aferami iz preteklosti, to ne drži. Stranka oziroma nekateri njeni člani in simpatizerji so bili v zadnjih letih vpleteni v številne afere.

Pahor bo imel precejšnje težave, če bo hotel javnost prepričati, da bo vodil pošteno in čisto politiko.

Nikoli vpleteni v afere? Sredi letošnjega julija je podpredsednik SD Igor Lukšič v intervjuju za lokalni tednik Dolenjski list odgovarjal na aktualna politična vprašanja. Z novinarjem sta se

seveda dotaknila tudi SD in ambicije njenega vodstva, da stranka na volitvah prihodnje leto prevzame oblast. Med drugim je odgovoril na vprašanje, koga vidi kot največjo konkurenco svoje stranke oziroma ali meni, da je največja konkurenca njegovi stranki združenje Zares, LDS ali vladne stranke. Odgovoril je: »Kake velike konkurence za So-

cialne demokrate ne vidim. In to zato ne, ker se druge stranke politike lotevajo na čisto drugačen način, površinsko. To se vidi po tem, kako sestavljajo svojo kadrovsko strukturo. Mi ponujamo nekaj, kar je raslo od leta 1993, ko je bila stranka ustanovljena. Ponujamo tudi trdno moralno držo. Ta stranka ni bila nikoli skorumpirana. Nikoli nismo bili vpleteni

v kakšne afere. To je stranka, ki ima izrazito čiste roke in izreden intelektualni potencial. To stranki priznavajo vsi. Zato tudi tak rejting.« Po Lukšičevem mnenju je torej SD stranka, ki ni obremenjena z aferami iz preteklosti. Pa je to res? Pogled v politično zgodovino pokaže, da Lukšičeve navedbe še zdaleč ne držijo. Stranka je bila namreč v zadnjih

njegovo razrešitev, SD (takrat še ZLSD) pa je zaradi tega izstopila iz vladne koalicije.

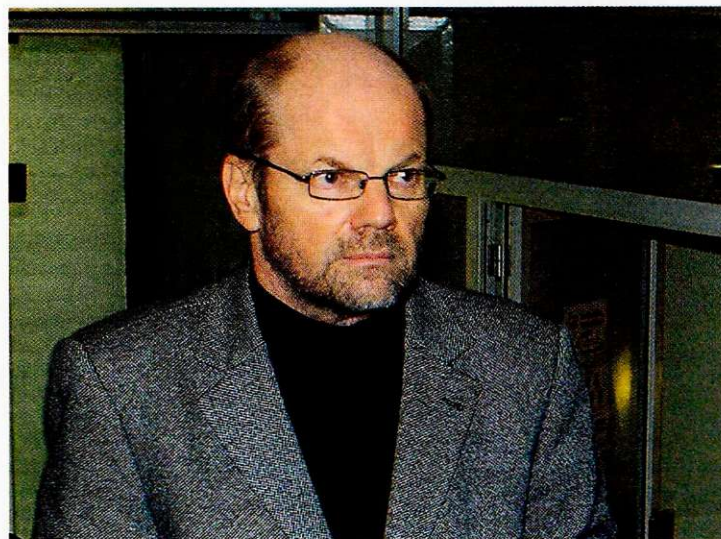
Nezakonito financiranje SD

Naslednja afera, v katero je bila vpletena SD, je bila leta 2001, ko so v javnost prišli podatki, da je britanska Laburistična stranka SD nakazala finančno pomoč v višini 5,5 milijona tolarjev, kar naj bi bilo protizakonito, saj slovenska zakonodaja prepoveduje neposredno in posredno financiranje političnih strank iz tujine. Čeprav so v SD sprva trdili, da plačilo ni sporno, saj naj bi bilo nakazano Kalandrovemu društvu, ki ni politična stranka, je njen predsednik Borut Pahor pozneje priznal, da je bil denar v resnici namenjen SD in da so v stranki natančno vedeli, kaj delajo. Kot je dejal, je stranka denar nakazala na priporočilo SD. Pri tem naj bi bili Angležem celo pojasnili, da imamo v Sloveniji zakon, ki strankam prepoveduje financiranje iz tujine, in jim svetovali, naj sredstva nakažejo na račun Kalandrovega društva, ki je tesno prepleteno s SD. Za nameček stranka podatka, da je od društva prejela 3,6 milijona tolarjev, ni navedla v svojem letnem poročilu, pa bi to morala storiti. S tem je ravnala v nasprotju z 22. členom zakona o političnih strankah, ki določa, da mora stranka vse prispevke, ki presegajo trikratno povprečno mesečno plačo, izrecno navesti v svojem letnem poročilu.

Aferi SIB in Triglav Naslednja afera, v katero so se zapletli visoki posamezniki SD, je bila afera s Slovensko investicijsko banko (SIB), ki je izbruhnila leta 2001. Zaradi nje so bili Ljubljanci oškodovani za vsaj 3 milijarde slovenskih tolarjev. Kot je znano, je javno podjetje Energetika, ki je v večinski lasti Mestne občine Ljubljana in Ljubljano preskrbuje z energijo za ogrevanje, oktobra 2001 od Zavarovalnice Triglav kupilo večinski delež SIB. Za eno delnico je podjetje plačalo 3.800 tolarjev, vendar se je pozneje izkazalo, da je bilo to veliko preveč. Poznejše cenitve so namreč pokazale, da je bila banka v resnici precenjena in da bi bila realna vrednost posamezne delnice lahko kvečjemu

Visoka članica SD Metka Tekavčič naj bi bila eden glavnih krivcev za afero SIB.

Za odmevnejšo afero SD je poskrbel njen gospodarski minister Maks Tajnikar.

1.000 tolarjev. Kot se je pokazalo pozneje, so imele največ »zaslug« za ta zgrešeni in po mnenju mnogih tudi koruptivni posel (čeprav krivda nikomur ni bila nikoli dokazana) takratna ljubljanska županja Vika Potočnik, prokurist Energetike Igor Pogačar, visoka članica SD Metka Tekavčič in direktorica Zavarovalnice Triglav Nada Klemenčič, ki naj bi bila prav tako članica SD. Tekavčičeva naj bi bila Potočnikovo najbolj prepričevala, da se posel izplača, Klemenčičeva pa naj bi, kot je

pozneje dejal Pogačar, imela največ zaslug za to, da je bila banka, v kateri je bil takrat direktor njen mož Vlado Klemenčič, prodana po tako visoki ceni.

Kmalu po aferi SIB se je Klemenčičeva vpletla še v eno afero, zaradi česar je na koncu zapustila mesto predsednice uprave Triglava. V začetku leta 2002 je namreč Agencija za zavarovalni nadzor, ki po zakonu nadzira zavarovalnice, želela opraviti temeljit nadzor v Zavarovalnici Triglav, vendar ji uprava ni želela omogočiti vpogleda v ▶

Borut Pahor bo imel velike težave, če bo hotel javnost prepričati, da bo, če bo prevzel vlado, vodil »čisto« politiko.

Predsednik SD Borut Pahor

Anton Rop – iz LDS v SD

Minister Anton Grizold (SD) je leta 2004 preplačal vojaško bolnišnico.

► nekatere podatke o poslovanju in lastništvu zavarovalnice (konkretno v glavno knjigo življenjskih in premoženjskih zavarovanj, analitično evidenco dobaviteljev in kupcev, obratovalnih stroškov, podatkov o plačah vodstva, sponzorskih sredstvih in drugih prejemkih zaposlenih). Zaradi tega je agencija zavarovalnico večkrat opozorila, da je nadzor dolžna omogočiti, ker pa je uprava vztrajala pri svojem, je agencija zoper zavarovalnico sprožila postopek za odvzem zavarovalniške licence, hkrati pa je začela postopek tudi za odvzem dovoljenja za opravljanje funkcije Klemenčičevi in članu uprave Jožetu Obersnelu. Zavarovalnica se je zoper takšno odločbo sicer večkrat pritožila in zahtevala tudi ustavno presojo nekaterih členov zakona o zavarovalništvu, vendar Klemenčičeva pričakovano odklonilne končne odločbe sodišča ni želela počakati in je skupaj z Obersnelom odstopila sama. Poznavalci danes pravijo, da je bila odstavitve Klemenčičeve eno redkih pozitivnih dejanj takratnega predsednika vlade Antona Ropa, čeprav je tudi res, da so prav v času Ropove vlade Zavarovalnico Triglav ocenili prenizko (na polovico dejanske vrednosti), s čimer naj bi oškodovali njene delničarje, napako pa je pred kratkim na zahtevo finančnega ministra Andreja Bajuka odpravilo Upravno sodišče v Ljubljani, ko je cenitev razveljavilo.

Sporna bolnišnica Za SD in njene člane je precej obremenilen tudi nakup vojaške opreme, ki ga

je leta 2004 le nekaj dni pred volitvami (!) izvedel esdejev obrambni minister Anton Grizold. Šlo je za nakup vojaške bolnišnice Role 2, za katero je ministrstvo odštelo kar 9 milijonov evrov. Čeprav je obrambno ministrstvo nakup predstavljalo kot velik dosežek, češ da bi v bolnišnici lahko zdravili tudi civiliste iz bolnišnice Murska Sobota, ki je v neposredni bližini vojaške bolnišnice, se to ni

Preteklost SD z aferami bremenijo tudi nekateri poslanci, ki so prestopili iz LDS.

zgodilo. Kot zdaj kažejo nekateri dokumenti, naj bi bila bolnišnica preplačana za 5 milijonov evrov, kar naj bi bila posledica vezane trgovine med Ropovo vlado in dobaviteljem bolnišnice. Po podatkih, ki so prišli v javnost, naj bi bilo ministrstvo za obrambo bolnišnico kupilo predvsem zato, da je znižalo ceno vladnemu letalu falcon 2000X. Takratna vlada, ki jo je vodil Anton Rop, zdajšnji poslanec SD, se je z dobaviteljem

falcona dogovorila, da bo zaradi ostrega nasprotovanja javnosti ceno letala znižal za 5 milijonov evrov, slovensko obrambno ministrstvo pa se je obvezalo, da bo od istega dobavitelja po višji ceni kupilo rabljeno vojaško bolnišnico Role 2 in s tem poplačalo razliko. Rezultat nakupa je znan: bolnišnica bolj ali manj zapuščena in prazna stoji v Murski Soboti. Med odmevnejšimi aferami čla-

žijo volitev. Ker so dopise prejeli samo tisti člani v posameznih družinah, ki niso volili v prvem krogu, je očitno, da so v volilnem štabu Pečanove seveda nezakonito pogledali v volilne imenike (ti so bili na občini) in iz njih prepisali njihove naslove. Pa še to: v občinski volilni komisiji je sodeloval tudi mož Pečanove, kar sicer ni bilo nezakonito, sporno pa je bilo z moralnega vidika.

Vse našete afere, pri tem velja opomniti, da smo se omejili le na večje, kažejo, da navedbe vodstva SD, da je SD najbolj »čista« stranka v slovenskem političnem prostoru, ne držijo. Poleg omenjenih afer jemlje kredibilnost vodstvu SD – zdaj ko Borut Pahor javno obljublja, da vlada, ki bi jo vodila SD, ne bo delala kadrovske čistke v gospodarstvu in medijih, predvsem dosedanje ravnanje stranke. Kot je znano, je SD sodelovala v večini vlad, ki jih je vodila LDS, in ker je slednja na veliko kadrovala v podjetjih in medijih, velik del odgovornosti pade tudi na SD. Pahor, ki to priznava, se izgovarja, da je imela SD v vladi premalo moči, da bi lahko vplivala na takšno ravnanje, vendar je to bolj slab izgovor. V vseh letih, ko je bila SD v vladi, niti enkrat ni bilo slišati, da bi nasprotovala takemu početju svoje koalicijske partnerice, poleg tega pa bi lahko stranka prav v vsakem trenutku izstopila iz vlade, če se s tem ni strinjala in je tako načelna, kot jo danes predstavljata Pahor in Lukšič. Je pač tako, da ima politika kratek spomin, novinarji pa nekoliko daljšega. **D**

Igor Lukšič v intervjuju za Dolenjski list 21. 6. 2007

»Ponujamo trdno moralno držo. Ta stranka ni bila nikoli skorumpirana. Nikoli nismo bili vpleteni v kakšne afere. To je stranka, ki ima izrazito čiste roke in izreden intelektualni potencial. To stranki priznavajo vsi. Zato tudi tak rejting.«

O identiteti Srednje Evrope

Dr. Ivan Klemenčič

Ko je naposled mogoče načenjati razpravo o Srednji Evropi, slovenski širši domovini in alternativni ideologiziranemu Balkanu, ugotovljamo, da predstava o njem ni povsem enotna, enoznačna.

Vzrok za takšno stanje je lahko pomanjkljivo znanje, ki je posledica dolgega življenja za železno zaveso, ali tudi ne povsem enotni strokovni pogledi. Poleg tega se je sem in tja pojem Srednje Evrope relativiziral kot področje duha brez ostro začrtanih meja in navsezadnje je tudi res, da so se njene zgodovinske meje v preteklosti spreminjale. Kljub temu ne kaže sprejemati pretiranega relativiziranja, ko nam gre za eksaktnost pojma Srednja Evropa vse do fizičnih meja, s tem pa za identificiranje narodov in držav na tem območju.

S takšno zamejitvijo fluidnega duha laže spregovorimo tudi o vsebinski identiteti tega posebnega, osrednjega evropskega prostora, lahko pojmovanega še kot posebni del Zahodne Evrope v širšem pomenu in s tem zahodne civilizacije. Glede na zahtevnost tematike, kjer težko govorimo o povsem nedvoumnem, enotnem modelu Srednje Evrope, bo najbolje ta pojav pogledati v vseh razsežnostih od zemljepisne istovetnosti do še posebej pomembnega zgodovinskega vidika ter nedvomno ključnega kulturnega in duhovnega identitetnega pomena, ob njem pa nemara še nakazati posebnosti v primerjavi s preostankom Zahodne Evrope. Se pravi s tistim delom, s katerim skupno izhajata iz vrednot grško-rimske kulture in judovsko-krščanske vere v njeni katoliški in protestantski različici.

Dva vidika Za geografsko pojmovanje Srednje Evrope (razvidno je že iz učbenikov geografije Evrope za 2. in 3. letnik gimnazije) se to območje praviloma takoj širi na družbenogeografsko ali predvsem na zgodovinsko in kulturno področje, vendar kot dejstvo brez njune obravnave in

Območje historične Srednje Evrope

utemeljitve. Tako pride v soočnjenju z zgodovinsko obravnavo, kot jo načenjamo v nadaljevanju, in sploh s civilizacijskim pojmovanjem do nedvoumnih razlik. Za geografsko gledanje je Srednja Evropa jasno določen prostor med Zahodno in Vzhodno Evropo, ki se še deli na zahodni in vzhodni podel, na germanisko polovico z Nemčijo, Avstrijo, Švico in Liechtensteinom ter na pretežno slovansko s Poljsko, Češko, Slovaško, Slovenijo in še ugrofinsko Madžarsko (ta geografski vidik je predstavil zemljevid v Demokraciji 8. marca 2007 v članku *Smo del Srednje Evrope*). Če upoštevamo vso zgodovinsko

problematiko z bistvenimi medsebojnimi razmerji posameznih narodov, se Srednja Evropa izkaže kot evropski prostor med dvema imperijema, nemškim in ruskim oziroma po oktobrski revoluciji in do razpada s sovjetskim. Kot bo še razvidno, se vloga Nemčije v tem zgodovinskem pogledu različno pojmuje. Nasprotno je vloga zaščitnice manjših narodov med tema imperialnima silama dolgo uspešno opravljala habsburška država, dokler ni po marčni revoluciji 1848 stopnjujoča se nacionalistična ideologija germanizma povzročila njen razpad. Da je šlo za resničen problem srednjeevropskih narodov,

je leto pred njenim razpadom opozoril češki predsednik Tomaš G. Masaryk, ki je zaznal nujnost oblikovanja federacije narodov Srednje Evrope, ki naj jih zavaruje pred Rusijo in Nemčijo. Kaktaklizično dogajanje v sledeči vojni in njene posledice vse do padca berlinskega zidu – se pravi najmanj pol stoletja, so mu dale več kot prav.

Kakor se želi propadli ruski imperij še danes znova oživljati, tako je ostajalo dolgo v preteklosti odprto vprašanje imperialne Nemčije in njenega razmerja do Srednje Evrope. Sam pojem tega posebnega območja je postal zgodovinsko aktualen, ko se je iz 18. stoletja izoblikovalo poimenovanje Vzhodna Evropa. Po njem je na začetku 19. stoletja Metternich razmejil srednjeevropsko ozemlje med Francijo in Rusijo, na katerem naj bi ohranila vpliv habsburška država. Slovanski, zlasti češki vidik v letu marčne revolucije je bil samoobramben, poudarjajoč nujnost oblikovanja federacije narodov monarhije in s tem obrambo pred poglavitno nevarnostjo, Nemčijo in Rusijo (danes laže razumemo, da tega resničnega zgodovinskega in sodobnega problema ne najdemo v komunističnih učbenikih, ko je bila zgodovina sredstvo ideološke propagande). Friedrich Naumann je v svoji že znameniti knjigi *Mitteleuropa* (Berlin 1915), v kateri je pojem Srednje Evrope prvi utemeljil, izrazil interese novonastalega nemškega cesarstva (1871), zavzemajoč se za združen vpliv s habsburško monarhijo na Srednjo Evropo, kjer naj bi njeni nenemški narodi pod nemškim vplivom ohranili pravico do obstoja in razvoja. Utemeljenost navedenih Masarykovih opozoril se je dramatično potrdila v obdobju nacionalsocializma in ideologije »Drang nach Osten«, ko sta si obe ►

▶ imperialistični in totalitarni državi med seboj razdelili srednjeevropske narode in jih okupirali. Medtem ko je zlom nacizma z denacifikacijo in demokratizacijo Nemčijo vodil do gospodarskega razcveta, ki je v postmoderni Evropski zvezi skupaj s Francijo eden njenih poglavitnih stebrov, se je nasilje sovjetsko-ruske okupacije v Srednji Evropi ohranilo vse do razpada te totalitarne državne skupnosti. Takrat, v obdobju vzpostavitve komunističnega bloka, je Srednja Evropa nehala obstajati, njen slovanski del z Madžarsko je postal Vzhodna Evropa. K njemu vnovičnemu vstajenju že po padcu berlinskega zidu je pozval papež Janez Pavel II. z besedami, da mora Evropa znova zadihati z obema kriloma pljuč.

Povojne pobude Še pred propadom komunizma je ideja o Srednji Evropi znova vzniknila, tako na prehodu v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja v Italiji, predvsem na Tržaškem in Goriškem, kot spoznanje o zgodovinski in kulturni bližini z nekdanjo skupno habsburško državo, s tem pa kritičnega razmerja do juga lastne države. Od tod je naravno v času hladne vojne vzniknila zamisel o regionalnem povezovanju v delovni skupnosti Alpe–Jadran (ustanovni sestanek njenih dežel, republik in regij je bil najbrž ne naključno 1978 v Benetkah), ki je izhajala iz habsburške preteklosti in jo utemeljeno širila. Iz teh zametkov se je postopno in glede na politične možnosti razdeljene Evrope izoblikovala nekakšna zahodna Srednja Evropa. Vključevala je vse zahodne županije Madžarske, osrednji del Avstrije z zveznimi deželami Koroško, Tirolsko, Solnograško, Gornjo Avstrijo, Štajersko, Gradiščansko, nadalje švicarski kanton Ticino, severni del Italije od Fulanije – Julijske Krajine, širšega Poadižja in Veneta do Lombardije, se pravi od Milana in Benetk do Trsta in Gorice, nadalje celotni Slovenijo in Hrvaško ter le navidezno presenetljivo Bavarsko, uradno že tako »svobodno državo« in najbolj samostojno nemško deželo, s srednjeevropskim Münchnom. V nasprotju s tem praktičnim vidikom so se na prehodu v osemde-

seta leta načelno odzvali nekateri razumniki, pomembni privrženci češkega, madžarskega in poljskega oporečniškega gibanja. Znana disidentska imena Havel, Michnik, Konrad, Kundera so priklivala v zavest nasilno pokopano vrednoto, stvarnost nacionalne povezanosti in duhovne odličnosti Srednje Evrope, kjer komunizem po njihovem prepričanju ni imel večjih možnosti. Zanj je Václav Havel menil, naj se obnovi kot demokratični, nevtralni osrednji del Evrope »svobodnih in neodvisnih narodov«. A tudi na Slovenskem ni šlo za nekaj neznanega; za idejo Srednje Evrope se je že pred vojno zavzemal veliki Slovenec dr. Lambert Ehrlich, po vojni pa zlasti razumniki blizu Društvu slovenskih pisateljev, ki se od 1986 uresničuje s podeljevanjem srednjeevropske književne nagrade vilaenica.

Kateri narodi in države sestavljajo Srednjo Evropo? Pri tem nam je prav gotovo za izhodišče geografski prostor nekdanje habsburške monarhije.

O političnem vidiku srednjeevropskega povezovanja lahko naposled govorimo v letu padca berlinskega zidu, ki je omogočil združevanje v t. i. kvadrigonalo in zatem heksagonalo (takrat sta se Avstriji, Italiji, Madžarski in nekdanji Jugoslaviji pridružili Češko-slovaška in Poljska), ki je po dveh letih prerasla v Srednjeevropsko pobudo, zdaj z 18 članicami. V nasprotju z dolgo funkcionalno zasnovanim srednjeevropskim združenjem CEFTA je Srednjeevropska pobuda – ne bi bilo presenetljivo, če ne tudi s prizadevanji komunističnih in postkomunističnih predstavnikov iz Slovenije – postala svoje nasprotje, ko je povabila medse države, ki nimajo s Srednjo Evropo nikakršne zveze, tako tudi celoten Balkan. To je bil najboljši način, kako prvotno zamisel razvodeniti, relativizirati, z njo zavajati in s tem idejo Srednje Evrope razvrednotiti.

Razmejitev prostora Glede na povedano je že čas, da se vpra-

šamo, kateri narodi in države sestavljajo Srednjo Evropo. Pri tem naj nam bo izhodišče nekdanja habsburška monarhija. In to kljub dejstvu, da se je ta več kot sedemstoletna državna tvorba spreminjala, širila in tudi krčila, čeravno njeni deli niso bili vedno enako trdni, lahko pa je segala še zunaj srednjeevropskih okvirov. Od njenega nekdanjega središča je ostala Avstrija kot najstarejša in s tem prva poleg Bavarske še iz časov predavstrijske Karantanije se ji pridružuje Slovenija, pozneje del Notranje Avstrije (14.–18. stoletje), zatem v novem veku postopno Češka in Slovaška, Madžarska in Hrvaška, Poljska prvotno le s Šlezijo in s srednjeevropsko kulturo zaznamovanim Krakovom, nadalje ves goriško-tržaško-beneški del in nazadnje Lombardija ter zunaj monarhije po svoji identiteti in bližini Bavarska. Dodatno je to

razmejitev natančneje določil Samuel Huntington (v svojem delu *Spopad civilizacij*, 1996, slovenska izdaja 2005) z aktualnim izhodiščem, da se Nato uresničuje kot ekskluzivni varuh zahodne civilizacije, ki razmejuje katolicizem od islama in pravoslavja. V zahodno civilizacijo je tako vključil prej od Sovjetske zveze okupirane baltske države, v svoje virtualne versko-civilizacijske vzhodne meje zahodne civilizacije pa dodal še zahodne dele Belorusije, Ukrajine s srednjeevropskim Lvovom in Romunije, ter Hrvaško, čeprav resda še pred njeno pričakovano vključitvijo v Nato, se pravi nedvomne dele Srednje Evrope. In če bi govorili o duhu, ki brez meja veje v tem srednjeevropskem prostoru, bi vanj s svojo kulturno tradicijo sodili nemški središči Dresden in Leipzig.

Gravitacija še večjega območja k Srednji Evropi, tj. vsega omenjenega severnoitalijanskega kompleksa, ki je bil pred oblikovanjem italijanske države – vsaj kar

zadeva časovno zadnjo Lombardijo – najmanj poldrugo stoletje del habsburške monarhije, se je izkazala za daljnosežno. Potrdila se je z gibanjem Severne lige za odcepitev načrtovane Padanije od italijanske države, nekdanj tako visoke vrednote. Primer torej, kako je prevladal pomen regionalne povezanosti nad nacionalnim, s tem pa podobne miselnosti, sistema vrednot, tradicije, kulture, kar je klasičen primer prevlade duhovnih meja nad nacionalnimi in državnimi.

Hrvaška, tudi po Huntingtonu s svojo zahodnokrščansko civilizacijo, zarisuje civilizacijsko mejo z Balkanom. Ta v eni sprejemljivih in poenostavljajočih geografskih variant poteka od Črnega morja po Donavi, Savi, Kolpi do Reškega zaliva. Zagreb je tako srednjeevropsko središče, več kot devetstoletni sedež zagrebske škofije in prav tako dolgo njegove prve omembe, medtem ko je Dalmacija politično in kulturno gravitirala na Zahod, še posebej k Benetkam. Nasprotno baltske države, ki jih sicer nekateri prištevajo k srednjeevropskemu prostoru, s tem prostorom niso ne zgodovinsko ne politično ne kulturno povezane, so pač povsem naraven del zahodne civilizacije Severne Evrope. In sporna Nemčija? Morda prihaja z združeno Evropo in s to postmoderno osrednjo evropsko državo čas, da se zgodovinsko-civilizacijski pojem Srednje Evrope s preostalo in s tem celotno Nemčijo razširi na prvotno geografski pojem Srednje Evrope, ki ji je kulturno nedvomno bliže, kot sta ji denimo Francija ali Anglija, kljub oddaljenosti njenega severa s prestolnico Berlinom. Teže pa bi to veljalo za Švico, ki je kljub vsej bližini srednjeevropskemu prostoru toliko samostojna in samosvoja – ne kaže niti, da bi postala del Evropske unije –, da ostaja kljub kulturnim povezavam in jezikovni bližini s preostalima nemško govorečima državama nekako samozadostna.

Kultura in civilizacija Kot vidimo, mimo kulturne in duhovne istovetnosti Srednje Evrope že doslej ni bilo mogoče. Njen široki spekter se še posebno nanaša na dvatisočletni razvoj evropskega

duha, na njegove emanacije v umetnosti, znanosti, izobraževanju, lahko še v širše pojmovani ravni kulture v vsakdanjem življenju ter ne nazadnje v veri. Kultura je tako skupni imenovalec srednjeevropskih narodov, kakor je hkrati stvar njihove posebne, individualne identitete. Govorimo o skupnem v različnem, ali če hočete, o različnem v skupnem. Kultura je zanje življenjskega pomena, ker daje posameznim večidel ne velikim ali manjšim narodom identiteto, jim tako zagotavlja obstoj, utemeljujoč jih kot prepoznavne zgodovinske subjekte. Zato govorimo – tudi v primerjavi z Zahodno Evropo – o posebni zgoščenosti duha v Srednji Evropi.

Končno civilizacijsko določa te narode religija, vrednostno-moralno izhodišče kulture, ki je s katoliško-protestantsko različico krščanstva sooblikovala tip zahodne in s tem srednjeevropske civilizacije. Če jo primerjamo s pravoslavno ali z islamsko pa tudi z drugimi, zlahka ugotovimo, da predstavlja najrazvitejši del sveta. Tako tudi lažje razumemo, zakaj nekdanja skupna država na stiku treh civilizacij ni imela možnosti, da obstane. Razvitost ni bila v materialnih dobrinah, te jo lahko le potrjujejo, razvitost je v načinu mišljenja, v zgodovinsko izoblikovanem sistemu vrednot, v morali, znanju. Odtod tudi skrivnost večje »razvitosti« Slovenije in Hrvaške v nekdanji skupni državi in velik pomen življenja v srednjeevropskem območju, tako šestih stoletij Karantanje kot šestih habsburške monarhije, česar se dovolj ne zavedamo in zaradi ideološko vsiljenih modelov prav ne cenimo. Na to bi morali biti vendar ponosni.

Če smo stvarnejši, označuje srednjeevropske narode podoben način razmišljanja, podobno pojmovanje odgovornosti, smisla za red, organiziranosti, odnosa do dela in vrednotenja znanja, ustvarjalnosti, posebnega spoštovanja presežnega duhovnega in s tem sprejemanja idealizma ter na sploh visokega pomena morale in poštenja. Sooblikoval se je v podobnih sistemih izobraževanja, pojmovanja družbenih elit, razumniških, meščanskih, političnih, s podobnim narodnostnim obli-

Skupnost Alpe–Jadran predstavlja tradicionalni prostor Srednje Evrope.

kovanjem, vrednotenjem kulture, jezika. Najbolj zlahka posledica povezovanja tega srednjeevropskega duha in ustvarjalnih vplivov je umetnost s svojimi dosežki od srednjega veka, renesanse, razcveta baroka, še posebno evropskega vrhunca v dunajskem glasbenem klasicizmu, spet novega razcveta v romantiki, nove evropske identitete v *fin de siècle* ali evropskega zgleda v širšem umetnostnem ozračju ekspresionizma. Tako sega od starih mojstrov do ustvarjalcev polpreteklosti, kot so bili Kafka, Rilke, Ivan Cankar, doma v Ljubljani in na Dunaju, Miroslav Krleža, Musil pa v naš čas Claudio Magris ali slovenska pri-

val v svojem naravnem okolju od Kranjske do Nižje Avstrije, Češke, Moravske, Šlezije in sklenil svojo ustvarjalno pot v Pragi.

Resda je iskanje razlik, primerjava med tistim, kar duhovno pripada Srednji Evropi in kar je zahodno od nje – poleg tega, kar je seveda skupno –, zahtevnejše vprašanje. Razliko občutimo, če denimo na občutljivem glasbenem področju primerjamo skladateljska prizadevanja Gustava Mahlerja s kakšnim evropskim sodobnikom, kot je bil Claude Debussy: zadnji se je utemeljil kot simbol francoskega esprija, estetizirajoč in prefinjen, prvi kot »usodovec«, ki je simboliziral

Postkomunisti in privrženci njihove ideologije na Slovenskem želijo nadaljevati dosedanje temeljno izkoreninjenost slovenskega naroda iz srednjeevropskega prostora.

vrženca Marjan Rožanc in Drago Jančar. Srednjeevropskega duha simbolizira Jože Plečnik, arhitekt Dunaja, Ljubljane in Prage, ali spet enkratno Gustav Mahler v svoji karieri od Ljubljane do Dunaja. Ali renesančni mojster Jacobus Gallus, po besedah dirigenta njegovih del Paula van Nevela »Slovenec v Srednji Evropi« in eden najboljših poznorenesančnih skladateljev, ki je živel in delo-

srednjeevropsko kulturo, čustveno intenziven in prizadet, poglobljen v razmerju do življenja in smrti. Navedli bi lahko še precej predstavnikov tega posebno zgoščenega duhovnega območja, četudi hkrati pripadajo svetovni kulturi, tako med glasbeniki Mozarta in Schuberta ali Chopina in Dvořáka pa romantična in nacionalna operna vrhunca Verdija in Wagnerja ali Schönberga in Ber-

ga ter prav tako vrhunske dosežke v filozofiji, literaturi, likovni umetnosti, arhitekturi ...

Srednja Evropa danes? Kljub tem dejstvom in imperativu življenja v skladu z narodovo identiteto sedanje stanje duha o naši srednjeevropski domovini ni vzpodbudno: hladna vojna je končana, berlinski zid je padel, ostali pa so berlinski zidovi v glavah. Postkomunisti in privrženci njihove ideologije na Slovenskem želijo nadaljevati dosedanje temeljno izkoreninjenost slovenskega naroda iz srednjeevropskega prostora. Doslej so nas naganjali na Balkan, poleg njega najvišje vrednote so bile Sovjetska zveza in z njo Rusija ter tretji svet revščine, zaostalosti in diktatur. Tudi sedemdeset let v obeh Jugoslavijah pod srbsko dominacijo z značilno zaostalo balkansko družbo pravoslavno-turške provenience, ki pet stoletij ni bila v stiku z razvito Evropo, z njeno kulturo, je močno prizadelo Slovenijo, zavrlo njen ekonomski in nacionalni razvoj, jo balkaniziralo. Dvakrat presenetljivo je, da se niti sedanja vladna zunanja politika noče odmakniti od ideološko vsiljenih psevdovrednot. Balkan in Rusija sta nekritično ohranila svoj ideološki pomen, Srednja Evropa za to politiko ne obstaja, kot ni pri komunistih. Le še manj zakrito popolna kontinuiteta. Ne spoštuje se niti nedvoumno izražena ljudska volja na plebiscitu leta 1990 o odcepitvi od Balkana. Na javna vprašanja ni odgovorov

neposredno odgovornih za to politiko. Koliko časa še ta izkoreninjenost? Na prihodnjih volitvah bo moralo biti to vprašanje v ospredju: katera stranka zagovarja kontinuitetno probalkansko in prorusko politiko, stanje izkoreninjenosti, in katera je v skladu s slovensko identiteto usmerjena v Srednjo Evropo, s tem pa resnično v združeno Evropo in siceršnji razviti svet, ki mu pripadamo. **D**

O profilu političnih strank

Dr. Janko Prunk, foto: Gregor Pohleven

Pri ocenjevanju slovenskega političnega življenja, zlasti strankarskega, se je med novinarji pa tudi med t. i. političnimi analitiki, ki naj bi bili še bolj kvalificirani, ustalila razvada popolnoma ali vsaj delno napačnega označevanja slovenskih političnih subjektov. Od takega početja odstopajo le redke izjeme. Vsa ta družina pišočih in govorečih po neki stari šegi, prevzeti iz prejšnjega sistema, etiketira kar brez jasnih meril in metodologije ter razvršča stranke na desnico, v sredino in levo. To povzroča, da tudi širša javnost uporablja napačne oznake za posamezne stranke.

Nomen est omen, da ime označuje bistvo, močno velja še danes, zato ni vseeno, kako se v javnosti uvrščajo stranke same oz. kako jih dojema javnost, predvsem strokovna politološka in novinarska. Da bi bilo politično življenje čim bolj transparentno in da bi se ljudje vedeli opredeljevati, je naloga politološke stroke pa še katere o tem pisati strokovno, analitično razumljivo, na podlagi strokovnih kriterijev, ki morajo biti razvidni.

Stara evropska klasifikacija V Evropi so se ti kriteriji uveljavili z razvojem meščanske politične demokracije, najprej v predmarčni dobi v francoskem parlamentu. Tam so za desne veljale tiste politične skupine in stranke, ki so bile za ohranjanje privilegijev nekdanjih aristokratskih elit, ki so imele veliko premoženje, branile svojo politično moč in vztrajale pri ohranjanju kulture, navad in družbenih razmerij ter družbene vloge Cerkve, ki jih je navadno podpirala.

Na levo so se uvrščale skupine buržoazije vseh slojev, kolikor jih je imelo volilno pravico. Te skupine in stranke so bile za čim večje družbene in politične spremembe, ki naj jim omogočijo enakopravno politično participacijo pri oblasti, za gospodarske in socialne reforme, vključno z agrarno reformo. Nižji sloji buržoazije, ki jih je podpiralo že prvo maloštevilno delavstvo, so bili za splošno volilno pravico, za novo sekularno laično šolo in kulturo ter umik Cerkve iz političnega življenja. Takšna politična struktura in njeno poimenovanje sta se potem v 2. polovici 19. stoletja, po zmagi meščanskih revolucij, uveljavila po skoraj vseh evropskih deželah, razen v Rusiji. Ob koncu 19. stoletja je doživela še neko pomembno modifikacijo, s tem da je velika buržoazija zapustila levi tabor, opustila prizadevanja za nadaljnje družbene spremembe, se postavila v obrambo svojega pridobljenega kapitala in na podlagi svoje vodilne vloge v gospodarstvu zahtevala zase tudi vodilno, privilegirano vlogo v politiki in v vsem javnem življenju. Postajala je čedalje bolj kon-

servativna, desna politična sila, ki se je od stare konservativne desnice razlikovala predvsem po svojem liberalnem laicističnem svetovnem nazoru, ki ni bil naklonjen vlogi Cerkve, čeprav je z njo že sklepala kompromise.

Levico so predstavljale stranke male buržoazije, ki so se povezovale z delom izobraženega meščanstva, in delavske stranke, ki so se zvečine že opredeljevale za socializem, torej za temeljno porazdelitev narodnega bogastva (največkrat kar za podružbljenje). Za to levico je bilo značilno zavračanje dotodanje mentalitete, navad in kulturnih institucij, vključno s Cerkvijo. Bila je zvečine njen najbolj radikalni nasprotnik. Stari konservativni desnici je ob koncu 19. stoletja v večini evropskih držav uspelo v svoje vrste pritegniti kmečko prebivalstvo z obljubo in tudi s praktično politiko zaščite srednje in male kmečke posesti pred udarci malega kapitalizma in tako razširiti svojo družbeno bazo, ki je povratno v konservativne stranke prinesla določeno demokratizacijo ob ohranjanju starih ideoloških in kulturnih vrednot. S tem je bila velika liberalna buržoazija, nosilka velekapitala, v socialnem pogledu potisnjena najbolj na desno.

Pojav totalitarizmov Takšna družbena in idejna opredeljenost desnice, levice in sredine je obstajala v Evropi in v mnogih delih sveta tudi med obema vojnoma (izjema so bile ZDA), s tem da so se v tem času pojavili levi in desni diktatorski totalitarizmi. To so bili boljševiški, ki je temeljil v voluntarizmu neke, pogojno rečeno, delavske sekte, opirajoč se na nerazvito rusko družbeno strukturo, ter fašizem in nacizem, rojena v nižjem, propadajočem srednjem razredu, ki so ga v odporu zoper liberalni kapitalizem in socialistično delavsko gibanje organizirali ideologi agresivnega šovinističnega nacionalizma, v nacizmu celo na iracionalni rasni podlagi.

Premiki po letu 1945 Po drugi svetovni vojni, v razmahu demokratizacije, družbene emancipacije delavskih slojev in slabljenju ideologizacije, je prišlo v demokratičnem svetu do novih premikov na relaciji levo - desno. Levo pozicijo so zadržale delavske stranke s svojim prizadevanjem za čim večjo socialno zaščito dela v razmerju s kapitalom, s prizadevanjem za emancipacijo žensk in mladine ter zaščito marginalnih skupin, za internacionalizem ter za opuščanje ekskluzivnega marksističnega materialističnega svetovnega nazora. Sprejemale so njegov pluralizem vključno s krščanskim etosom, z razsvetljenstvom in libertarno emancipacijskimi pogledi na človeka in družbo.

O avtorju

Dr. Janko Prunk, rojen 30. 12. 1942 v Loki pri Zidanem Mostu, je zgodovinar in sociolog, profesor zgodovine in zgodovine politične misli na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Je pisec na stotine zgodovinskih člankov in knjig, objavljenih doma in v tujini. Njegova zadnja knjiga, ki jo je izdal lani, ima naslov Slovenska parlamentarna izkušnja. Je častni član Inštituta za evropsko zgodovino v Mainzu in t. i. senior fellow Centra za preučevanje evropskih integracij Univerze v Bonnu. V Socialdemokratsko stranko Slovenije, predhodnico današnje SDS, se je vključil leta 1990 in bil med pisci njenega prvega programa.

V bližino levice so se uvrščale tudi razne meščanskodemokratske stranke, od sedemdesetih let dalje zeleni.

Konservativne ljudske, ponekod imenovane še krščanske stranke, so se v svojem socialnem nauku družbenega solidarizma vseh družbenih razredov začele zaradi svoje široke, pluralistične baze pozicionirati družbeno sredinsko ob ohranjanju konservativnih, kulturnoantropoloških pogledov na družino, vzgojo, kulturo, vero in moralo.

Na socialni desnici so ostale liberalne stranke, katerih temeljna družbena funkcija in cilj sta bila obramba interesov kapitala. Vse prvotne politične liberalnoprogramske elemente, svobodo človeka, demokracijo in sekularizacijo, so medtem že sprejeli tudi vsi drugi politični tabori. Liberalne stranke se po Zahodni Evropi poskušajo prikazovati kot sredinske, izrazito laične, toda ne več kulturnobojne, prvovrstne zagovornice človekovih individualnih svobod, zoper vsakršno omejevanje bodisi s strani države ali religije. Toda ljudje te stranke (stranke zagovornikov kapitala, stranke »bolje plačanih« – FDP v Nemčiji) uvrščajo na desno. Nikomur, ne strankam samim ne javnosti pa ne pride na misel, da bi te stranke uvrstil na levo. Slovensko politično življenje v klasični meščanski dobi, do 1941, je bilo kompatibilno z evropskim, imeli smo desne (liberalne), sredinske (konservativne) in leve (socialistične) stranke.

Slovenija in pojav strank Po obnovi demokratičnega pluralističnega političnega življenja v letih 1989–1990 se je slovensko življenje strukturiralo precej nemoderno, s hipertrofijo ideologije in manj na podlagi socialnih in političnih interesov, kot je to primer v stabilni demokraciji Zahodne Evrope. V prvi fazi obnove slovenskega demokratičnega življenja se je le-to strukturiralo na dva pola: 1. pol – nove demokratične stranke, povezane v Demos, ki so se raztezale od desne (Slovenska kmečka zveza, Slovenski krščanski demokrati) preko sredinske Slovenske demokratične zveze do levih Socialdemokratske zveze (Franceca Tomšiča in Jožeta Pučnika) ter Zelenih Slovenije, in v 2. pol – v politične stranke preimenovane politične zveze prejšnjega samoupravnega socialističnega sistema: zveza komunistov v Stranko demokratične prenovne, Socialistična zveza delovnega ljudstva v Socialistično stranko in Zveza socialistične mladine v Liberalno demokratično stranko.

Pola sta se razlikovala v dveh bistvenih stvareh. Prvi, obnoviteljski, je želel hitrejšo demokratizacijo in čim večjo odpravo ostankov socialističnega sistema ter čimprejšno slovensko državno osamosvojitve. Drugi pol iz socialističnega sistema izviraajočih strank pa se je zavzemal za čim

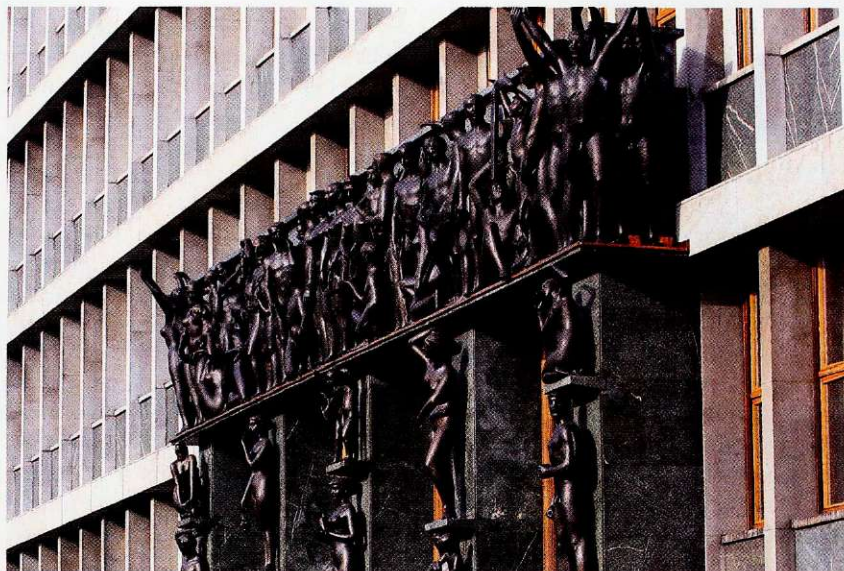
počasnejše in čim manjše družbene spremembe, s čimer bi ohranjal svoje stare politične privilegije. Zvito, tudi s pomočjo naklonjenih medijev in družboslovnih znanstvenikov se mu je uspelo v javnosti razglasiti za levi pol (kar je v slovenski predstavi, v evropski pa malo manj, bolj pozitivna, naprednejša usmeritev od desne), čeprav je obvladal kapital, vodil privatizacijo in spravljal predvsem delavstvo ob njegov delež v družbenem kapitalu in ob politični vpliv.

Takšen položaj in poimenovanje sta ostala skoraj do pred nedavnim, v pojmovanju večine javnosti pa kar do danes. Zato je na podlagi pravkar razgrnjenih meril treba reči nekaj o neustreznosti predstavljanja, kdo je levica in kdo desnica.

Današnja realnost Na levico najbrž lahko v zadnjem času po vseh kriterijih uvrstimo socialdemokratsko stranko Boruta Pahorja, ki je tesno povezana z najmočnejšimi svobodnimi sindikati in se zavzema za delavske interese. Stranka, vsaj njeno vodstvo, se je že tudi precej emancipiralo od stare komunistične svetovno-nazorske ideologije, čeprav je ta med njenim članstvom še tako močno zakoreninjena, da ga ni moč imenovati socialdemokratsko v evropskem smislu. V ta levi pol bi lahko zaradi njenih socialnih in nekaterih ideoloških pogledov ter zaradi njene socialne baze uvrstili še Slovensko nacionalno stranko Zmaga Jelinčiča, čeprav ga v slovenski javnosti zaradi njegovih nacionalističnih pogledov štejejo za desnico. Levo, v svojih socialnih in ideoloških pogledih, je Demokratična stranka upokoencev Slovenije. Na desno se po večini svojih socialnih in kulturnoantropoloških pogledov uvrščata tradicionalistično konservativni Slovenska ljudska stranka in Nova Slovenija.

K desnici pa po nobenem kriteriju ne moremo šteti Slovenske demokratske stranke. Nastala je iz leve, socialne in kulturnoantropološke osnove Socialdemokratske stranke Slovenije evropskega tipa, iz libertarnih liberalno-demokratskih in slovensko-narodno afirmativnih elementov Slovenske demokratične zveze ter iz precejšnjega števila narodno-populistično orientiranih ljudi. Stranka je po vsem tem tipična slovenska narodna in demokratična, ki ji je slovenska država posebno velika vrednota in jo poskušajo sedaj modernizirati.

Zelo pomembna stvar pa se je zgodila v zadnjih dveh letih z do tedaj vodilno in najmočnejšo politično stranko LDS, ki se je ves čas razglašala za sredinsko, koketirala na vse strani, v javnosti pa sprevrženo ustvarjala vtis, da je leva ali vsaj na pol leva. Stranka je po izgubi oblasti 2004 zapadla v hudo notranjo krizo in je pokazala pravo barvo. Ta barva pa je varovanje kapitala na hitro, netransparentno, nepošteno obogatelih posameznikov, ki so po svojih kapitalskih in političnih povezavah ustvarjali politični vpliv, ki je presegal njihovo dejansko, na volitvah izraženo podporo. Stranka je poskušala z menjanjem programskih usmeritev in voditeljev toliko časa, da je iz nje odšla večina demokratično, socialno in liberalno orientiranih, delavnih in sposobnih politikov, ki so vstopili v Socialdemokratsko stranko ali pa se prek Društva Zares pripravljajo na ustanovitev nove liberalnodemokratske stranke. Obstoječa liberalnodemokratska stranka se je razobličila kot branilka kapitala, torej kot socialno najbolj desna stranka, in to zapečatila z izvolitvijo nove voditeljice, ki naj s pomočjo kapitala in tajkunov povrne ugled stranki. **D**

Jankovičeva vojna živcev

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

V zadnjem času je bilo mogoče večkrat zaslediti demagoške izjave ljubljanskega župana Zorana Jankoviča, češ da vlada kaznuje Ljubljančane, ker so ga izvolili za župana. Zakaj se Jankovič tako divje zaletava v vlado?

z obrambnim ministrom Karlom Erjavcem. Erjavec obžaluje odklonilni Jankovičev odnos do omenjene razstave, iz tega razloga se je tudi odločil za umik razstave, ki naj bi jo kmalu preselili na novo lokacijo. Jankovič zdaj napoveduje, da bo MOL na Ljubljanskem gradu postavila svoj muzej razvoja slovenske državnosti – verjetno bo to razstava, ki bo bolj naklonjena starim političnim silam. Po poročanju nekaterih naj bi bil neuradni razlog za Jankovičev odnos do razstave Enotni v zmagi arhivski posnetek, na katerem je konec osemdesetih let prejšnjega stoletja tedanji predsednik CK ZKS Milan Kučan, Jankovičev politični boter, obsodil slovenske »separatistične težnje«. Zato je povezava Jankovičevega ravnanja s Kučanovimi nastopi v zadnjem času še toliko bolj razvidna. Med Jankovičevimi frontami naj omenimo še kazensko ovadbo, ki jo je zaradi domnevno spornih zemljiških poslov Jankovič vložil proti prejšnji županji Danici Simšič, in konflikte, ki so nastali z njegovimi obljubami o dokončni rešitvi vprašanja naseljitve družine Strojan.

Negospodarno trošenje Glavni vzrok Jankovičevih napadov

Omenjene izjave sodijo v kontekst notranjepolitičnih napetosti, ki jih v zadnjem času potencira nekdanji predsednik države Milan Kučan. Slednji je nedavno nakazal, da namerava podpreti tistega predsedniškega kandidata, ki bo pokazal najbolj kritičen odnos do

aktualne vlade. Jankovič, ki ga s Kučanom družijo Forum 21, pa se je odločil zaostrovati notranjepolitični boj predvsem na lokalni fronti, in sicer glede odnosa države do glavnega mesta.

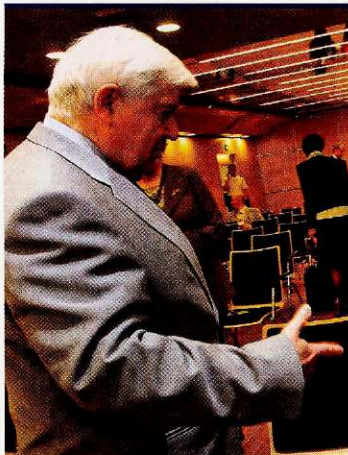
Jankovičeve fronte Jankovičovo ravnanje političnih analitikov

seveda ne preseneča. Tako je sedaj v sporu z vrtičkarji, ki jim je mestna občina Ljubljana (MOL) že začela odstranjevati vrtičke. Druga fronta je razstava Enotni v zmagi, ki je zapustila ljubljanski grad, ker Jankovič ni podpisal pogodbe o oddaji prostora v najem, čeprav se je o tem že dogovoril

Vse Jankovičeve obljube

Da je Jankovič pred županskimi volitvami v Ljubljani veliko obljubljal, dokazuje njegova spletna stran (www.zoranjankovic.si), kjer je v njegovem programu orisanih 22 nosilnih projektov, ki naj bi jih uresničil že v svojem prvem mandatu. Med njimi sta parkirni hiši pod Kongresnim trgom in ljubljansko tržnico (slednji so se uprli predstavniki civilne iniciative, ki si prizadeva za ohranitev ljubljanske tržnice), premik tovornega železniškega prometa iz centra Ljubljane, na področju cestnega prometa pa dokončanje Barjanske vpadnice ter ureditev notranjega ljubljanskega obroča s prenovo Njogoševe ceste. Med prostorskimi projekti je Jankovič obljubil promenado med Tivolijem in ljubljanskim gradom, obogatitev parka Tivoli s sprehajališči in kopališči

(vključno s prenovo Ilirije), obnovo Plečnikovega stadiona za Bežigradom, zgraditev novega stadiona in večnamenske športne dvorane v Stožicah, oživitev obrežja Ljubljanice in Save. Omeniti velja še zgraditev kanalizacije v središču mesta, obnovitev vodovodnega sistema in sistema gospodarjenja z odpadki, graditev vrtcev, stanovanj za mlade družine in varovanih stanovanj, doma starejših občanov, obnovo stavbe, kjer je bila tovarna Rog, vzpostavitev mestne negovalne bolnišnice, graditev študentskih domov ob Vojkovi cesti, t. i. kulturnega kareja na Metelkovi, tehnoloških parkov itd. Na spletni strani je objavljen tudi terminski načrt za dokončanje projektov, ki jih je obljubil Jankovič, ni pa znano, koliko naj bi ti projekti obremenili ljubljanski proračun.

Predsednik Foruma 21 Milan Kučan

Nekdanja županja Danica Simšič

Obrambni minister Karl Erjavec

Politični boter Kakor koli že, Jankovičevi pesimistično obarvani in proti vladi uperjeni javni nastopi pričajo predvsem o njegovi veliki živčnosti, ker mu očitno ne bo uspelo uresničiti obljub, s pomočjo katerih mu je na lanskih lokalnih volitvah uspelo zmagati že v prvem krogu, po nekaterih javnomnenjskih anketah – na primer pri Vox Populi agencije Ninamedia, ki jo vodi Nikola Damjanić, znan po svojih ostrih in pristranskih kolumnah v Nedeljskem dnevniku – pa je še vedno na vrhu priljubljenosti med Slovenci. Ker bi mu zaradi neuresničenih obljub priljubljenost lahko padla, v zadnjem času išče izgovore za neuresničene obljube. Povsem očitno pa je, da so Jankovičevi nastopi usklajeni z nastopi Milana Kučana, ki si očitno zelo želi strmoglavljenja aktualne vlade. **■**

na vlado pa naj bi bil zakon o financiranju občin, ki je bil sprejet lani jeseni, veljati pa je začel z novim letom. Novi zakon predvideva enakomernejšo porazdelitev sredstev med občine, s čimer naj bi se zmanjšale razlike med bolj razvitimi in manj razvitimi občinami, ljubljanski mestni občini pa se bo tako proračun zmanjšal za približno 60 milijonov evrov. To naj bi bilo za Jankoviča sporno, zato je MOL že jeseni napovedala, da bo vložila zahtevo za ustavno presojo zakona o financiranju občin. Po Jankovičevem prepričanju naj bi bila vlada namenoma predlagala takšen zakon, da bi mu onemogočila izpolnitev predvolilnih obljub. Vendar velja opozoriti, da je imela MOL doslej vsako leto zelo obsežen proračun, kar je vodilo v negospodarno trošenje proračunskega denarja, značilna primera za to pa sta vzpenjača na Ljubljanski grad in nakup banke SIB, medtem ko mesto še vedno nima (p)odobne avtobusne in železniške postaje, kar je za prestolnico države, ki bo prihodnje leto predsedovala EU, škandalozno. Med Jankovičevimi spornimi naložbami je tudi zelo razkošen ognjemet na predvečer mestnega praznika in dneva Evrope 9. maja. Naj spomnimo, da na letošnji osrednji proslavi za dan državnosti ni bilo ognjemeta.

Nerealne obljube Janković je že pred volitvami vedel, kakšen zakon se pripravlja, kljub temu pa je v predvolilni kampanji Ljubljancanom obljubljal veliko projektov, ki naj bi bili uresničeni v kratkem času, denar zanje pa naj bi zbiral tudi iz evropskih sredstev, kar pomeni, da projektov

ne bi financiral le iz proračuna MOL. Ker imajo v MOL večino Jankovičevi svetniki, je mestni svet dejansko le Jankovičeva podaljšana roka, ki skrbi za formalno pokritje vseh županovih projektov. Med njimi je novi stadion, ki naj bi bil zgrajen do septembra 2008, vendar kaže, da se bo rok za njegovo dokončanje precej zavlekel zaradi prodaje zemljišč, z izkupičkom katerih naj bi se financirala gradnja. Država naj bi prispevala 25 milijonov evrov, MOL pa naj bi poskrbela tudi za obnovo starega stadiona.

Sodelovanje vlade Jankovičeve izjave o tem, da vlada ne želi sodelovati z mestnimi oblastmi, demantira sporočilo za javnost, ki ga je konec julija posredovala vlada. Sporočilo omenja dogovor med vlado in mestnimi oblastmi glede izvajanja zakona o glavnem mestu, ki naj bi dokončno uredil odnos med prestolnico in državo. Po podatkih vlade naj bi bilo v pogajanjih usklajenih že več kot 80 odprtih vprašanj, ministrstvo za javno upravo, ki se pogaja v imenu vlade, pa ne vidi razloga, da bi večmesečna pogajanja ustavili. Vlada tudi zavrača navedbe, naj bi bil zakon o financiranju občin uperjen predvsem proti Zoranu Jankoviću, saj je bil zakon na vladi sprejet še pred Jankovičevo izvolitvijo. Po navedbah vlade naj bi omenjeni zakon omogočil skladen regionalni razvoj. Država bo prestolnici pomagala pri pridobivanju evropskih sredstev s svojim finančnim vložkom, pogoj za to pa je priprava dobrih projektov, je še sporočila vlada. Da vladi ni vseeno za Ljubljano, naj bi dokazoval tudi njen obisk v Ljubljani

in okolici, ki naj bi ga vlada ponovila na koncu drugega kroga obiskov slovenskih regij. Poleg tega naj bi se bila predsednik vlade Janez Janša in ljubljanski župan Zoran Janković že večkrat srečala, ministrstvo za javno upravo pa pričakuje še naprej konstruktivno sodelovanje MOL.

Razpita vzpenjača na Ljubljanski grad

Zastarela avtobusna postaja v Ljubljani

Radio Krka
106.6 MHz

Enkraten projekt za podjetnike

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Zaradi novosti pri odpravi birokratskih ovir bodo gospodarske družbe prihranile 3 milijone evrov letno. Vlada načrtuje povečanje števila novih podjetnikov in izboljšanje konkurenčnosti. Gre za enkraten projekt.

Gospodarska rast je v zadnjem obdobju izredna. To velja za Slovenijo in EU. Ugodne razmere izkorišča in jih sooblikuje tudi slovensko gospodarstvo, in sicer prek pospešene gospodarske aktivnosti, predvsem izvoza, pa tudi prek razvojnega sodelovanja s pomembnimi tujimi partnerji. Lahko rečemo, da se je slovenskim podjetjem na svetovnih trgih uspelo umestiti kot zanesljiv, kakovosten ter predvsem razvojno v prihodnost usmerjen partner. To v nadaljevanju pomeni dolgoro-

nejše sodelovanje in nadgradnjo sedanjega razvojnega potenciala. »To so razlogi, da je konkurenčnost slovenskega gospodarstva že zdaj zelo dobra, s čimer pa se še ne smemo zadovoljiti. Konkurenčnost našega gospodarstva moramo še izboljšati, in to ne le na trgu EU, temveč moramo biti usmerjeni širše, na svetovne trge. Moramo se osrediniti na izkoriščanje naših posebnosti in prednosti ter na njih graditi. Zato tudi na ministrstvu za gospodarstvo podpiramo razvoj oziroma prebojne razvojne projekte. Ti pro-

jekti bodo posamezna podjetja, še bolj pa razvojna partnerstva dvignila na raven, ki bo omogočala še trajnejšo gospodarsko rast in povečala konkurenčnost slovenskega gospodarstva na globalnih trgih. Prav zaradi tega je naša ključna naloga nadaljevati z oblikovanjem spodbudnega poslovnega okolja, s katerim bomo pritegnili tudi tuje naložbenike, da se navežejo na obstoječe odlične razvojne povezave oziroma da z vzpostavitvijo novih še pospešimo razvoj slovenskega gospodarstva,« pravijo na ministrstvu.

cije, zmanjševanje birokratskih ovir, zniževanje vstopnih regulatornih pogojev za opravljanje dejavnosti itd.

S. p. slovenska posebnost

Pri tem je zanimivo, da kazalnik konkurenčnosti ne narašča toliko kot gospodarska rast. Po mnenju pristojnih na ministrstvu za gospodarstvo je tako zato, ker vanj niso zajeti podatki, kot je na primer zmanjšanje administrativnih del samostojnih podjetnikov. Slednji so namreč slovenska posebnost, saj takšne statusne oblike delovanja gospodarskih družb v razvitem zahodnem svetu ne poznajo. Pri tem je treba omeniti projekt Vse na enem mestu, ki za podjetnike velja že nekaj časa. Zdaj je ministrstvo za javno upravo v sodelovanju z ministrstvom za gospodarstvo pripravilo projekt Vse na enem mestu (VEM) tudi za gospodarske družbe. Kaj to pomeni? Tisti, ki bo želel ustanoviti gospodarsko družbo, bo prišel na vstopno točko (te so na

Minister Gregor Virant

Ustanovitev gospodarske družbe bo po novem bistveno hitrejša, cenejša in preprostejša.

Delo vlade Seveda se konkurenčnost krepi tudi v drugih državah članicah EU, zato so indeksi gibanja konkurenčnosti v Sloveniji dostikrat odvisni od teh držav. Za konkurenčnost slovenskega gospodarstva so zelo pomembni ukrepi, s katerimi se zagotavlja poslovno okolje. Čisto vsi ukrepi, ki jih je sprejela vlada v tem mandatu, tudi zadnji predlog zakona o trgovini, so usmerjeni v deregula-

Ajpesu, v Dursu, enotah Obrtne zbornice Slovenije, upravnih enotah in še kje) in bo na predpisanem obrazcu, ki ne bo notarsko overjena pogodba, lahko prek svetovnega spleta (torej elektronsko) ustanovil družbo, jo tam prijavil in s tem se bo njegovo delo končalo.

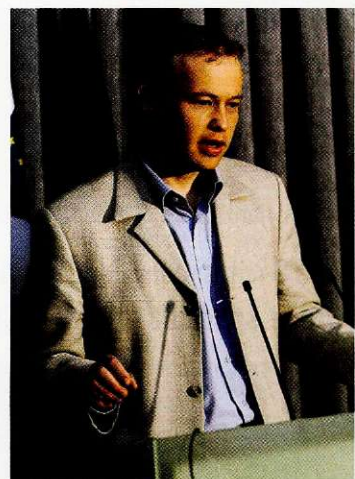
Konec labirinta To pomeni, da je zgodba, ko so podjetniki pred ustanovitvijo gospodarske družbe morali hoditi od vrat do vrat, zbirati številna potrdila, plačevati takse, hkrati pa na registracijo in vpis v sodni register, ki je bil podlaga za začetek poslovanja, čakati po več mesecev, končana. To pa še ni bilo vse. Ob ustanovitvi so morali na poseben bančni račun položiti ustanovitveni kapital (ta je zdaj najmanj 10.432 evrov oz. 2,5 milijona tolarjev), ki je čakal na računu vse dotlej, dokler registracija ni bila dokončno urejena. Tudi zato se je marsikateri podjetnik raje odločil, da posluje kot samostojni podjetnik, pri čemer registracija bistveno hitrejša od registracije dejavnosti prek podjetja (d. o. o.). Ob tem dodajmo,

Podjetnikom bo delo olajšano.

da je Matej Lahovnik (nekdanji član LDS, zdaj pa član skupine nepovezanih poslancev) v času, ko je bil nekajmesečni minister za gospodarstvo (nasledil je Teo Petrin) obljubljal, da bo te stvari poenostavil. Iz tega ni bilo nič, šele zdajšnja vlada je stvari postavila na svoje mesto. Projekt Vse na enem mestu pomeni torej velik korak k izboljšanju tudi na tem področju. Vpliva pa seveda tudi na konkurenčnost, kar se bo poznalo pri njenem merjenju proti koncu leta.

Spodbuda podjetnikom Projekt e-Vem za gospodarske družbe bo zaživel 1. novembra. Njegov glavni namen je omogočiti, da na enem mestu, brezplačno, hitro in brez obrazcev opravijo postopke, potrebne za začetek poslovanja. Postopki se bodo lahko opravili prek spleta, na vstopnih točkah Vem in pri notarjih. Minister Gregor Virant, ki je projekt predstavil konec julija, je na posebni tiskovni konferenci poudaril, da glede na potek priprav ni nobenega dvoma,

Matej Lahovnik je samo obljubljal.

da bo projekt v resnici uspel. Projekt je po besedah ministra velik prispevek k prijaznejšemu administrativnemu okolju, ki naj bi spodbudil podjetne ljudi, da se začnajo ukvarjati z gospodarskimi dejavnostmi. Pri tem je pomembno, da projekt financira Evropska unija, in sicer kar 85-odstotno. Tehnično bo urejeno tako, da bo povezan z velikim številom institucij javne uprave in glavnimi registerji Republike Slovenije, kar bo zagotovilo popolnost vlog. ■

Spodbude in projekt

Nekatere novice za gospodarske družbe je prinesla tudi novela zakona o sodnem registru, saj je odpravila takse za vpise v sodni register, pomeni pa tudi zakonsko podlago za združitev sodnega in poslovnega registra v enega. Od 1. novembra 2007 dalje tako družbam z omejeno odgovornostjo, ki bodo osnovni kapital vplačale v denarju, ne bo treba več notarsko overiti družbene pogodbe in akta o ustanovitvi, ampak bo mogoče postopke registracije preprostih d. o. o. in spremembe firme, sedeža, dejavnosti, zastopnikov in poslovnega naslova opraviti na vstopnih točkah Vem. Za vpise drugih vrst gospodarskih družb v sodni register bo treba obiskati notarja in ta bo opravil tudi druge storitve, ki jih bo ponujal portal e-Vem. S 1. 11. 2007 bo odpravljena objava vpisov v uradnem listu, namesto tega bo brezplačna objava na spletnih straneh Ajpesa. Prek spleta bo mogoče oddati tudi vlogo za vpis enoosebne družbe z omejeno odgovornostjo, prijaviti davčne podatke, oddati vlogo za pridobitev obrtnega dovoljenja, se vpisati v članstvo GZS, prijaviti potrebo po delavcu, podjetja pa bodo lahko sama prijavljala, objavljala in sporočala spremembe zaposlenih in njihovih družinskih članov v obvezna socialna zavarovanja. Načrtuje se tudi odprtje začasnega transakcijskega bančnega računa za podjetja prek spleta. Podjetjem bodo poleg novih storitev na razpolago že obstoječe elektronske storitve. Na ta način bodo gospodarske družbe prihranile 3 milijone evrov letno. Prihranki izhajajo iz odpravljenih taks za vpise, obveznih objav vpisov v uradnem listu, odpravljenih notarskih overitev in prihranjenega časa zaradi koncepta vse na enem mestu.

Minister Vizjak

o konkurenčnosti in spodbudi 5.400 novih delovnih mest

»Verjamem, da je za izboljšanje konkurenčnosti treba še veliko narediti. Ključne naloge vidim predvsem v nadaljnjem rahljanju trga delovne sile oziroma v nadaljnji implementaciji modela, kar pomeni, da je treba ob fleksibilnem trgu delovne sile zagotoviti tudi varnost zaposlitve slehernega človeka. Poudarjam, varnost zaposlitve v tem smislu, da ne ščitimo delovnega mesta, ampak zaposlitev. Mislim, da nam je v Sloveniji pri tem uspelo in da smo v zadnjem času zagotovili veliko novih delovnih mest, kar je prav gotovo plod sistematičnega pristopa tako zasebnega kot javnega sektorja. V tem mandatu smo zaradi sprejetih ukrepov na tem področju v obdobju 2005–2007 spodbudili 5.400 novih delovnih mest. Ob tem je pomembno, da se je število delovno aktivnega prebivalstva povečalo, brezposelnost se zmanjšuje, zaposlenost narašča in to so trendi, ki zagotovo niso naključje. Ko govorimo o konkurenčnosti, sem prepričan, da se ta krepi. Kljub temu menim, da so tu še mogoči premiki, zato pripravljamo nekatere dopolnila za gospodarske družbe. Gre za to, da bomo tudi zanje že jeseni uvedli projekt Vse na enem mestu, ki se je na področju samostojnih podjetnikov zelo dobro izkazal.«

Regija v osrčju Srednje Evrope

Vida Kocjan, foto: S. Klemenc, arhiv Demokracije

Lega Savinjske regije je za naložbenike gotovo zelo pomembna, saj je na severovzhodu Slovenije, v osrčju Srednje Evrope, spada pa med najbolj razvite regije v državi. Geografsko je zelo raznolika, priložnosti za razvoj so še ogromne.

Biser – Savinjska dolina

Območje obsega 2.384 kvadratnih kilometrov, kar je 11,8 odstotka površine Slovenije. V njej živi 257 tisoč prebivalcev, od tega 177 tisoč delovno aktivnih, stopnja brezposelnosti je 14 odstotkov. Vsako leto prvo zaposlitev išče približno 3.500 mladih. 48 odstotkov aktivnega prebivalstva dela v industrijskem sektorju, 46 odstotkov pa v storitvenem. Najmočnejša industrijska panoga v regiji je proizvodnja strojev in naprav, ki zaposluje 8 odstotkov delovno aktivnih prebivalcev regije. Regija ima ta čas 540 hektarjev industrijskih in poslovnih con. Ministrstvo za

gospodarstvo je v preteklih letih z različnimi projekti podpiralo obstoječe akterje tehnološkega razvoja v regiji, hkrati pa je vlagalo v nastanek nekaterih novih.

Ugoden prirast Nekdanja dežela grofov Celjskih je geografsko zelo raznolika, saj obsega pretežno z gozdom porasel in turistično privlačen alpski svet, kamor štejemo Zgornjo Savinjsko dolino in Kamniško-Savinjske Alpe, rodovitno Spodnjo Savinjsko dolino z ugodnimi razmerami za rast hmelja, ki mu domačini rečejo zeleno zlato, in Velenjsko kotlino z nahajališči lignita za

proizvodnjo električne energije. Število delovno aktivnih po regiji dela je v Savinjski regiji enako številu delovno aktivnih po regiji bivanja (v večini drugih regij je nižje od tega števila). Savinjska regija je po indeksu staranja glede na druge regije za zdaj še izjema, vendar se število mladih in starih prebivalcev počasi izenačuje. Kljub temu se je število prebivalcev v letu 2005 poveča-

lo ne le zaradi višjega selitvenega prirasta, temveč tudi zaradi višjega naravnega prirasta, kar regijo uvršča med trojico regij s pozitivnim naravnim prirastom. Spada med regije, ki so imele v letu 2005 najnižjo umrljivost dojenčkov, in sicer 2,9 dojenčka na 1.000 živorojenih. Njeno nasprotje v tem pogledu sta bili Pomurska in Notranjsko-kraška regija, kjer je ta kazalnik dosegel najvišjo vrednost v državi, in sicer 6,1 na tisoč živorojenih otrok.

Prebivalstvo Letna stopnja rasti prebivalstva v regiji je 2,4 promila (v državi 2,9), s čimer se regija uvršča v zgornjo polovico med dvanajstimi slovenskimi statističnimi regijami. Delež prebivalcev, starih do 14 let, je 14,5-odstoten (državno povprečje 14,1), kar je med višjimi v državi. Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, je 14,5-odstoten (v državi 15,6) in je med najnižjimi, manj jih je le še na Koroškem. Delež tujega prebivalstva je 2,2-odstoten (v državi 2,4), s čimer se regija uvršča v zlato sredino v državi. Sklenjenih zakonskih zvez je 2,5 na tisoč prebivalcev (v državi 2,9), s čimer se uvršča v spodnjo polovico lestvice. Razvez je 1,2 na tisoč prebivalcev (v državi 1,3). Delež otrok, rojenih

Občine, ki sestavljajo regijo: Bistrica ob Sotli, Braslovče, Celje, Dobje, Dobrna, Gornji Grad, Kozje, Laško, Ljubno, Luče, Mozirje, Nazarje, Podčetrtek, Polzela, Prebold, Radeče, Rečica ob Savinji, Rogaška Slatina, Rogatec, Slovenske Konjice, Solčava, Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Štore, Tabor, Velenje, Vitanje, Vojnik, Vranksko, Zreče in Žalec.

Idealne razmere za zeleno zlato

Regijsko središče Savinjske regije

Statistični podatki

- Površina (km ²)	2.384
- Štev. prebivalcev	257.375
- Gostota preb.	108
- Štev. živorojenih	2.375
- Število umrlih	2.349
- Naravni prirast	26
- Štev. učencev	22.588
- Štev. dijakov	13.427
- Štev. študentov	14.594
- Štev. diplomantov	2.051
- Štev. delovno aktivnih preb.	104.183
- Štev. zaposlenih oseb	92.524
- Štev. samozaposlenih	11.550
- Štev. podjetij	10.481
- Prihodek podjetij v milijonih tolarjev	1.591.168
- Reg. BDP v milijonih evrov	3.015
- Štev. kmetijskih gospodarstev	12.901
- Število stanovanj Stanovanjskega sklada RS	99.606

Vir: SURS, publikacija Slovenske regije v številkah, maj 2007

v zunajzakonskih zvezah, je 56,3 odstotka (v državi 46,7), kar pomeni, da se regija tudi po tem kazalniku uvršča v zgornji del lestvice. Povprečna starost neveste ob sklenitvi prve zakonske zveze je 28 let (v državi 28,2), matere ob rojstvu otroka pa 28,9 leta (v državi 29,4). Povprečna starost umrlega moškega je 77,8 (v državi 78,9), ženske pa 77,2 (v državi 77,8) leta.

V povprečju Delež gospodinjstev s 7 ali več člani je 1,4 odstotka vseh (v državi 1,3), enočlanskih gospodinjstev je 21 odstotkov (v državi 21,9), enočlanskih upokojskih gospodinjstev 62 (v državi 62,1), gospodinjstev z vsaj enim otrokom, mlajšim od 15 let, pa je 31,5 odstotka vseh (v državi 28,5). Družin s 4 otroki ali več je 0,8 odstotka vseh, kar je tudi državno povprečje.

Največ Slovencev Delež prebivalcev po narodni pripadnosti kaže, da je v tej regiji 93,4 odstotka Slovencev (v državi 92,3), Srbov je 1,9 odstotka (v državi 2,2), Hrvatov 2,3 (v državi 2), Bošnjakov 0,9 (v državi 1,2), muslimanov pa 0,8 odstotka (v državi 0,5) vseh prebivalcev.

Več pomoči Študentov na tisoč prebivalcev je 56,7 odstotka med mladimi do 25 let (v državi 56,4). Povprečna plača je za 100 evrov nižja od povprečne slovenske, ki jo povečujejo plače zaposlenih v Osrednjeslovenski regiji. S plačami se prebivalstvo te regije uvršča na zlato sredino med vsemi regijami na Slovenskem. Denarno socialno pomoč prejema 69,5 prebivalca od tisoč (slovensko povprečje je 50,8), s čimer se regija uvršča v vrh. Tudi po kazalniku prejemanja otroškega dodatka se regija s 65,6 otroka do 26

Projekt Tehnopolis+

- Vladni cilj do leta 2023 je zgraditev gospodarskega središča Tehnopolis+ v Savinjski regiji. Gre za interdisciplinarni projekt, katerega največja poslovna, tržna in vsebinska vrednost je v tem, da ima vzpostavljeno krovno upravljanje projekta in s tem omogočen inženiring razvoja projektov zgraditve in zagona posameznih programskih sklopov. Projekt je v celoti usmerjen tržno v ustvarjanje novega gospodarskega razvoja regije. V njem sodelujejo občine, banke in gospodarstvo regije. Sodelovanje vseh akterjev je zagotovilo za uspeh projekta.

- **V projekt spadajo:** tehnološki park, univerzitetni inkubator, visokošolsko izobraževalno središče s spremljajočimi objekti, regijski mrežni inkubator, regijska mreža tehnoloških centrov, mreža regijskih poslovnih centrov, vzpostavitev velike poslovno-industrijsko-logistične cone nacionalnega pomena, center za design v Velenju (Gorenje).

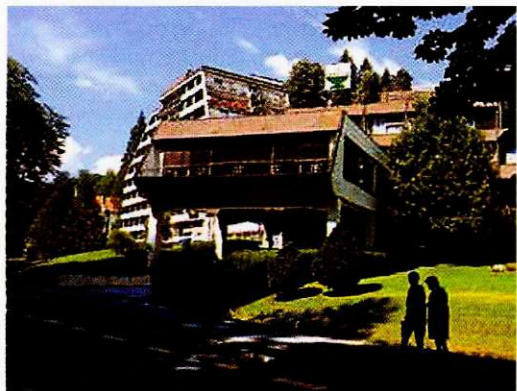
- **Učinki projekta:** Projekt bo zagotovil ustanovitev 230 podjetij in institucij v tehnološkem mestu z 2 tisoč novimi delovnimi mesti. Poleg tega bo ustvarjenih 1.800 novih delovnih mest v poslovnih conah na 110 hektarjih površin.

Vir: Vlada RS, Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, oktober 2006

let starosti (v državi 52,7) uvršča v zgornjo polovico lestvice.

BDP v povprečju Bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca je 11.726 evrov, kar je manj od državnega povprečja, ki je 13.146 evrov. Slovensko povprečje povečuje kazalnik Osrednjeslovenske regije, kjer je BDP na prebivalca kar 18.321 evrov. Sicer pa Savinjska regija ustvari 11,5 odstotka BDP države. BDP na prebivalca, merjen v standardih kupne moči 25 držav EU, je okrog 75 odstotkov evropskega. Ob tem dodajmo, da ima najmanj razvita Pomurska regija indeks 55, v Osrednjeslovenski regiji pa kupna moč presega povprečno kupno moč petindvajseterice EU za 14 odstotkov.

Nova zakonodaja Po vladnem predlogu pokrajinske zakonodaje naj bi v Savinjski regiji nastali dve pokrajini. V Velenju bi imela sedež Savinjsko-šaleška pokrajina (SAŠA), ki bi obsegala 10 občin, vendar se s predvidenim sedežem ne strinjajo v šoštanjskem občinskem svetu in predlagajo, da bi bil sedež v Šoštanj. V Savinjski pokrajini s sedežem v Celju pa naj bi bilo 23 občin, a se želita dve, Bistrica ob Sotli in Radeče, priključiti Posavski pokrajini s sedežem v Krškem. Več pomislekov je tudi glede imena. Po mnenju občinskih svetnikov v Kozjem njihovo območje nima nič skupnega s Savinjo, zato predlagajo ime Celjska pokrajina. Na seji občinskega sveta Rogaške Slatine so svetniki predlagali, da bi imenu Savinjska pokrajina dodali še besedo Obsooteljska. Konjiški občinski svet pa je vladni službi za lokalno samoupravo poslal pobudo o preimenovanju pokrajine v Zahodnoštajersko, saj občine v porečju Dravinje nimajo ničesar skupnega z reko Savinjo. Sprejeli so tudi pobudo, da se preučijo argumenti tako za vključitev v Savinjsko pokrajino kot za morebitno vključitev v Podravske pokrajino. Kako bo, pa bomo videli, ko bo zakonodajni sveženj sprejet v celoti. **D**

Regija je geografsko zelo raznolika, zato so možnosti za razvoj turizma neomejene.

Julija je začela veljati novela zakona o gostinstvu.

Novosti v gostinstvu

Jan Peterka, foto: D. Mladenovič/STO, arhiv Demokracije

Julija je začela veljati novela zakona o gostinstvu. Glavni cilj sprememb je poenostavitev začetka obratovanja gostinske dejavnosti, kar je po mnenju ministrstva za gospodarstvo, ki je pripravilo spremembe, spodbuda podjetništvu.

Poslanec SDS Branko Marinič je na tiskovni konferenci predstavil novosti, ki jih prinaša novela zakona o gostinstvu, govoril pa je tudi o razmerah v turizmu in gostinstvu.

Novela zakona o gostinstvu

Novela zakona o gostinstvu je bila objavljena 6. julija v Uradnem listu Republike Slovenije. V njej je uvedenih kar nekaj novosti. Gostinci bodo lahko poslej brez posebne registracije za opravljaj-

nje trgovske dejavnosti prodajali posamezne izdelke, ki so sicer vključeni v njihovo gostinsko ponudbo, kot so na primer suhomesnati izdelki, ustekleničeno vino, kava, sokovi in podobno. Najpomembnejša novost pa je, da se iz zakona črtajo nekatere določbe, kar bo bistveno poenostavilo in pocenilo začetek opravljanja dejavnosti ali njeno morebitno širitev. Določbe, ki se odpravljajo, so: o minimalnih tehničnih pogojih, o kategorizaciji nastanitvenega

obrata, o izpolnjevanju pogojev za opravljanje gostinske dejavnosti v gostinskih obratih, pri sobodajalcih in na kmetijah (obratovalno dovoljenje), o določitvi pogojev za opravljanje gostinske dejavnosti zunaj gostinskega obrata ter o opravljanju gostinske dejavnosti na prireditvah in v času turistične sezone.

Lipa pospešila delo inšpekcij

Branko Marinič je opozoril, da se pogoji za opravljanje gostin-

ske dejavnosti ne spreminjajo in bodo morali biti izpolnjeni tudi v prihodnje, kar bodo nadzirali pristojni inšpekcijski organi. Pri tem poudarja: »Žal so dogodki v Lipi pospešili striktno izvajanje zakonov in inšpekcijskega nadzora.« Druge novosti novele pa se nanašajo na možnost širitve ponudbe gostinskega obrata z nekaterimi izdelki brez posebne registracije (klobase, slaščice ...), opredelitev obdobja dneva, v okviru katerega bo dovoljeno opravljati gostinsko dejavnost zunaj gostinskega obrata, poenostavitev registracije pri postopku registracije fizičnih oseb, ki bi želele oddajati sobe (namesto vpisa v register t. i. sobodajalcev pri upravnih enotah, ki bo odpra-

Najpomembnejša novost novele je, da bo bistveno poenostavila in pocenila začetek opravljanja dejavnosti ali njeno morebitno širitev.

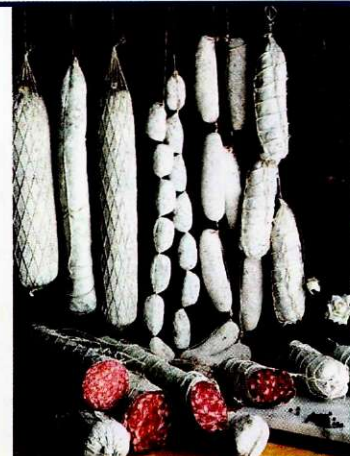
Dejal je, da število turistov in prenočitev narašča, in to za 8 do 10 odstotkov, kar kažejo podatki Statističnega urada Republike Slovenije. Razlogi za rast so po Mariničevem mnenju predvsem v prizadevanjih slovenskega turističnega gospodarstva in Slovenske turistične organizacije. Vlada in poslanci želijo pomagati, da se razvijejo novi produkti z visoko dodano vrednostjo. Pri tem zakon o gostinstvu ne pomeni samo sproščanja birokratskih omejitev, ampak postavlja na trg popolnoma nov produkt, zidanski turizem, ki pomeni tudi veliko število novih prenočitvenih zmogljivosti, kar za območja, ki so s turističnimi sobami podhranjena, pomeni izjemno priložnost. Glede na dobre rezultate bi bilo treba urediti tudi plače v tem sektorju, saj so na nezavidljivi ravni. Marinič pravi, da se morajo o tem dogovoriti delodajalci in delojemalci, saj po njegovo vlada na to ne more vplivati.

Od januarja nova zbornica

Upravni odbor Združenja za turizem in gostinstvo pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS) se je na seji 23. januarja odločil, da se združenje preimenuje v Turistično-gostinsko zbornico, in sprejel strateški program dela zbornice. Svojim članom, ki bodo za članstvo odšteli za polovico manj, kot so plačevali za obvezno članstvo v GZS, nova zbornica obljublja, da jim bo ponudila strokovno pomoč in informacije, hkrati pa bo njihov logistični in lobistični center. Cilj zbornice je imeti strokovno močno, pogajalsko upoštevano, učinkovito, angažirano in zavzeto zbornico z visokim ugledom v strokovni in širši javnosti doma ter v mednarodnem poslovnem in strokovnem okolju, kot je zapisano v programu dela nove zbornice. Zbornica naj bi pomembno pripomogla k ustvarjanju dobrih razmer za turistično in gostinsko gospodarstvo ter k pomenu in ugledu dejavnosti. V okviru zbornice bodo posamezne panoge imele svoja strokovna telesa. V zbornici so ponosni, da sta se jim v celoti že pridružila Gospodarsko interesno združenje žičničarjev in Gospodarsko interesno združenje turističnih agencij. Od-

Gospodarska zbornica Slovenije

Izdelki odslej brez registracije

kar članstvo v GZS ni več obvezno, je iz Združenja za turizem in gostinstvo odšlo le 16 odstotkov podjetij, v njej pa še vedno ostaja okoli 5.000 članov. Kot je za STA pojasnila direktorica Turistično-gostinske zbornice Majda Dekleva, sta novi zakon o gospodarskih zbornicah in novi statut GZS dala možnost, da se Združenje za gostinstvo in turizem preoblikuje v zbornico. »Tako široka in heterogena dejavnost, kot sta turizem in gostinstvo, zbornico potrebujeta in sta jo v preteklosti že imela,« je poudarila Deklevova.

Na meji revščine Plače delavcev v gostinstvu so slabe in ne predstavljajo dostojnega zneska za preživetje, je prepričana sekretarka Sindikata gostinstva in turizma Slovenije ter članica pogajalske skupine za dvig plač v gostinstvu Karmen Leban. Sindikat zahteva, da se plače zaposlenim v panogi zvišajo za 2,5 odstotka in 40 evrov za vse zaposlene. Če njihove zahteve ne bodo uslišane, Lebanova napoveduje različne oblike protestov. Pogajanja z delodajalci so bila do sedaj neuspešna, zaradi česar so v sindikatu obupani. Osrednja zahteva sindikatov je bila, naj se z letošnjim junijem plače v omenjeni panogi zvišajo za 2,5 odstotka. V to so po njenih besedah delodajalci privolili, vendar le za zaposlene z najnižjimi osnovnimi plačami. Privolitev v predlog delodajalcev bi po mnenju Lebanove pomenila, da se plače ne bi zvišale praktično nikomur. Zdaj poleg 2,5-odstotne avgustovske uskladitve plač zahtevajo še dodatnih 40 evrov. Strokovni sodelavec Zveze svo-

bodnih sindikatov Slovenije Ladi Rožič je pojasnil, da plače v gostinstvu do petega tarifnega razreda mejijo na revščino. Za delavce s srednješolsko izobrazbo namreč znašajo 379 evrov neto. Ob tem je opozoril tudi na razmah individualnih pogodb, na podlagi katerih delavci presega določeno število delovnih ur, s čimer je po njegovem mnenju oškodovana tudi država, ker od nadur ne prejme prispevkov in davkov. Tudi povprečne plače v gostinstvu močno zaostajajo za povprečjem plač v državi, v gostinstvu znašajo 906 evrov bruto, državno povprečje pa je bilo marca 1.237 evrov bruto. Še bolj kritičen je izvršni sekretar Sindikata gostinstva in turizma konfederacije 90 Mari Černe: »Delamo v odušnem kapitalističnem sistemu, katerega cilj je bogatenje lastnikov.« Med problemi, ki tarejo gostinsko in turistično panogo, je izpostavil slabo organizacijo dela in trpinčenje na delovnem mestu.

Pravično ovrednotenje Gostinstvo in turizem sta panogi, v katerih ni počitka in praznikov, zato bi moralo biti delo pravilno ovrednoteno. Zaradi nizkih plač po besedah Karmen Leban primanjkuje kuharjev in natakarjev. Med protestnimi aktivnostmi, ki jih v primeru neuspešnih pogajanj z delodajalci namerava izvesti sindikat, je tudi najemanje študentov prek študentskega servisa, ki bodo pred nekaterimi hoteli v času turistične sezone s transparenti opozarjali na položaj gostincev. Obstaja tudi možnost belih stavk in splošna stavka delavcev v gostinstvu 1. januarja prihodnje leto. **D**

vljen, bo za registracijo zadostoval vpis v poslovni register) in na opravljanje gostinske dejavnosti na kmetijah. Kmetje bodo poleg lahko pod določenimi pogoji opravljali gostinsko dejavnost tudi zunaj kmetije, to je na pridelkih, povezanih s predstavitvijo podeželja, in drugih, kar bo širilo možnosti njihove ponudbe. Pri tem bodo lahko zaposlovali najeto delovno silo. Poslanec Marinič je predstavil tudi nekatere podatke, povezane s turizmom.

Poslanec SDS Branko Marinič

V hribih se dela dan

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

V poletnih dneh, zlasti tako vročih, kot so letos, se marsikdo raje kot za počitnice na morju odloči za oddih v gorah. Planinska sezona je v teh dneh na višku, zlasti ob koncih tedna so gorske postojanke polne.

Sezona planinarjenja v teh dneh dosega vrhunec.

Na pot v gore se je treba dobro pripraviti. Če se nanjo odpravljamo za več dni, se je dobro pozanimati o planinskih postojankah. V gorah veljajo tudi posebna pravila obnašanja – kodeks oziroma bonton planinarjenja. Če nas na poti doleti kaj nepredvidenega, nemara celo nezgoda, je dobro vedeti, kje lahko poiščemo pomoč.

Nasveti za na pot Kot v napatkih za varno pot v gore piše Danilo Škerbinek, član Planinske zveze Slovenije (PZS), je treba poti vedno načrtovati in pri tem – še posebej na začetku sezone – upoštevati postopnost. Pomembno je preveriti vremensko napoved in se na turo pripraviti s primerno obutvijo,

tehnično opremo in planinskim zemljevidom. O poteku predvidene poti je zelo dobro obvestiti domače, na poti piti zadosti brezalkoholne pijače, pri prihodu na cilj pa se podpisati v vpisno knjigo. V PZS tudi svetujejo, da se planinci pred odhodom oglasijo v matični planinski pisarni, kjer je mogoče dobiti informacije o cenah, popustih in odprtosti gorskih koč. Poskrbeti pa je treba tudi za primerno zaščito pred močnim gorskim soncem.

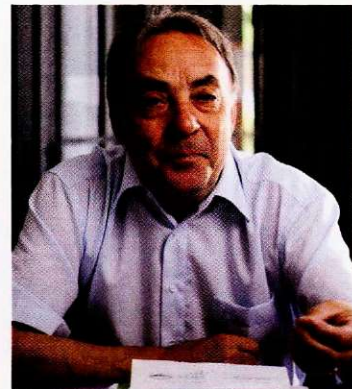
Od prvega julija je odprta velika večina planinskih postojank, med njimi več kot 160 tistih, za katere skrbi PZS in niso odprte vse leto. Kot je dejal predsednik PZS Franci Ekar, je obisk gora letos zadovoljiv, še posebej v primerjavi z lanskim letom, ko je bilo precej dežja. Obisk različnih

planinskih koč se po njegovih besedah razmeroma enakomerno razporeja. Poleg Triglava, ki zaradi svoje simbolne vloge vsako leto privabi množice planincev, so precej obiskana tudi območja Savinjskih Alp, Korošica, Okrešelj, in Gorjancev s Sveto Jedrtjo.

Janez Remškar, ministrstvo za zdravje

Gorski bonton V gorah torej veljajo posebna pravila obnašanja. V zvezi s tem je PZS že pred več kot 20 leti sprejela Častni kodeks slovenskih planincev. "Naravna bogastva in lepote domače zemlje so zaklad, iz katerega črpa planinstvo svojo moč in poslan-

Predsednik PZS Franci Ekar

Nasveti za varno pot v gore

- Planinski vzpon ali pohod začnite dovolj zgodaj, da se izognete zgodnjemu mraku.
- Pozanimajte se o napovedi vremena.
- Če je mogoče, izberite za sestop lažjo pot kot za vzpon.
- Od zahtevnosti poti je odvisna oprema planinca. Sestavni deli osnovne osebne opreme so planinski čevlji, malica, pijača, rokavice, kapa, vetrovka, zaščitna krema, sončna očala, rezervna oblačila, kompas, ustrezen planinski zemljevid, zavitek prve pomoči z zaščitno folijo, piščalka, bivač - spalna vreča, vžigalice, sveča in baterijska svetilka, mobilni telefon (za zahtevnejše vzpone pa še vrvi, čelada, pozimi tudi cepin in dereze).
- Za planinski vzpon si izberite primerne spremljevalca, najbolje vodnika PZS ali gorskega vodnika Združenja gorskih vodnikov Slovenije.
- O nameravani poti in trajanju poti obvestite domače.
- Če želite prenočiti v koči, se prej pozanimajte o odprtosti postojanke.

Povzeto po: Policija

stvo. Varovanje in negovanje narave je v najširšem družbenem interesu. Planinstvo je od njega odvisno in je zato toliko bolj dolžno, da jo dosledno spoštuje in je v tem prizadevanju drugim za zgled," je zapisano v 2. členu omenjenega kodeksa. Zgleden planinec torej varuje naravo, zlasti gorske predele, naravne parke, planinsko floro in favno, predvsem zaščitene cvetlice in živali, ter gorske vode, planinsko ozračje in okolje. Zato na planinskih poteh, počivališčih in postojankah ne pušča odpadkov, ampak jih nese s seboj v dolino. Prav tako ne povzroča hrupa s kričanjem, ne proži kamenja, kar ogroža ljudi in divjad, ne trga cvetja in ne kuri ognja.

"Mikavnost in lepoto naših planin moramo dopolnjevati s pristnim človeškim odnosom, s pristnim planinskim vzdušjem. To mora vladati med planinci in

Težko si je predstavljati nekoga, ki dejansko potrebuje pomoč, pa mora nanjo čakati zaradi planinca, ki si je zaradi razvajenosti privoščil helikopterski prevoz v dolino.

povsod v planinah," navaja kodeks. Takšno vzdušje se ustvarja le z nesebično pomočjo, s pogumom in požrtvovalnostjo – "med planinci mora vladati prava demokracija, vzajemnost in humanizem".

Franci Ekar meni, da smo Slovenci glede ohranjanja narave zelo ozaveščeni, saj na planinskih poteh in ob postojankah praktično ni videti odpadkov. Dodaja pa, da imajo ponekod po svetu s tem precejšnje težave. Tako so denimo bazni tabori Himalaje že prava smetišča, saj za vsako odpravo ostane kakšna kisikova jeklenka. V PZS se edino bojijo, da bi gorski svet utegnil v prihodnje

postati tržno blago. "Skoraj vsak bi rad na Pokljuki postavil hišico," dodaja Ekar. Vendar je prepričan, da je zakon o Triglavskem narodnem parku na splošno postavil dobre temelje, ki takšne posege v večini onemogočajo.

Seveda je Triglavski narodni park oziroma zakon, ki ta čas ureja to področje, posebna zgodba. V zadnjih desetletjih je bilo namreč – večinoma z namenom osebnega okoriščenja nekaterih nekdanjih funkcionarjev – na tem območju s sprejemanjem neprimerne zakonodaje narejene več škode kot koristi in tudi precej škodljivih in popolnoma nepotrebnih posegov v naravno okolje. A o tem kdaj drugič; na tem mestu velja omeniti le, da to nikakor ni bilo v skladu s častnim kodeksom.

likopter. Namestnik direktorja Republiške uprave za zaščito in reševanje (RUZR) Bojan Kopač pa je poudaril tudi pomen klica v sili na 112, saj je ekipa gorskih reševalcev vseskozi v pripravljenosti. Govoril je tudi Janez Remškar z ministrstva za zdravje. Dejal je, naj bodo obiskovalci gora ustrezno opremljeni in v dobri psihofizični kondiciji. Po njegovih besedah se pripravlja nova helikopterska medicinska pomoč, ki bo planince reševala tudi tedaj, ko bo šlo za pomoč lažje narave. V drugih primerih reševanje izvajata policija in Slovenska vojska. Remškar je zatrdil, da lahko obiskovalci gora reševalce pokličejo brez strahu, hkrati pa opozoril na čedalje več zlorab. Podpredsednik PZS Rudi

V primeru nezgode Na tiskovni konferenci PZS na začetku letošnje sezone so predstavniki zveze in nekaterih ministrstev med drugim predstavili, kako ukrepati v primerih gorskih nezgod. Višji inšpektor na ministrstvu za notranje zadeve Marjan Anzeljc je tako pozval vse, ki pokličejo pomoč na številko 113, da povedo čim več podatkov o kraju dogodka, številu in poškodbah ljudi ter o vremenskih razmerah. Za reševalce je izjemno pomembna informacija, kaj se je dejansko zgodilo, saj je treba preprečevati zlorabe, ko posamezniki kličejo zato, da bi jih v dolino prepeljal he-

Skobe je še dodal, da bi morali planinci večkrat za pomoč prositi katerega od gorskih vodnikov, saj so po njegovih besedah izleti z njim neprimerno varnejši.

Dela na planinskih poteh v letošnji sezoni so končana, PZS bo v prihodnosti poskušala dati poudarek predvsem okoljskemu varovanju poti, je dejal Tone Tomše, načelnik komisije za planinske poti pri PZS. Mejniki na področju urejanja planinskih poti v Sloveniji predstavlja tudi nov zakon o planinskih poteh, ki zagotavlja še večjo urejenost in varnost.

Spoštovati goro "V gore hodimo zato, ker iščemo notranje zadoščenje, iščemo samega sebe in tudi tiste vrednote, ki ti jih lahko gora da," je v pogovoru dejal predsednik PZS Ekar. Hoja v gore je torej lahko telesna in duševna sprostitiv. Vendarle pa se je treba nanjo ustrezno pripraviti in goro kljub pripravljenosti reševalnih služb spoštovati. Težko si je namreč predstavljati nekoga, ki dejansko potrebuje pomoč, pa mora nanjo čakati zaradi planinca, ki si je zaradi razvajenosti privoščil helikopterski prevoz v dolino. **D**

Nov zakon o planinskih poteh je mejnik.

Zgleden planinec varuje gorsko naravo.

Rešitev iskati znotraj Avstrije

Mitja Volčanšek; foto: Gregor Pohleven

Potem ko smo se pred tedni pogovarjali z dr. Matevžem Grilcem (NSKS) in dr. Marjanom Sturmom (ZSO), je bil naš tokratni sogovornik Bernard Sadovnik, predsednik Skupnosti koroških Slovencev (SKS).

Sadovnik je najmlajši od vodij krovnih organizacij koroških Slovencev, saj je rojen leta 1964. Tudi SKS je najmlajša med omenjenimi tremi organizacijami, deluje od leta 2003. Z vprašanji čezmejnega sodelovanja, ki smo se jih dotaknili, se ukvarja tudi poklicno kot predsednik Alpsko-jadranskega centra za čezmejno sodelovanje.

Pred kratkim (pogovor je potekal 20. julija, op. M. V.) ste se predstavili SKS mudili v Bruslju pri evropski komisarki Beniti Ferrero-Waldner.

Ta obisk je bil izredno pomemben, ker smo ugotovili, da EU ne bo razrešila vprašanja dvojezične topografije na avstrijskem Koroškem. Ne glede na to, s kom

se tam pogovarjaš, začutiš, da z evropskega vidika nihče ne more razumeti, zakaj teh nekaj tablic na avstrijskem Koroškem ne postavijo. Na drugi strani se pa jasno pokaže nemoč držav članic, saj manjšinsko vprašanje znotraj EU nima na razpolago kakšnih posebnih pravnih ali političnih stebrov in tudi ne kakšnega varstva. Tudi zato, ker stare države EU z manjšinami ne ravnajo tako, kot bi morale. Manjšinam

preostane Svet Evrope, a tudi z bolj neobveznimi določili. Vse to za nas, koroške Slovence, pomeni, da tega problema ne bo rešil nihče namesto nas.

Narodni svet koroških Slovencev vprašanje topografije »evropeizira«, vi pa ste glede tega bolj skeptični.

Najprej bi rad dejal, da smo se koroški Slovenci pred tem dogovorili, kako nastopati v odnosu

do avstrijske vlade. Vse tri krovne organizacije smo našle skupni imenovalec, kar je bilo tokrat izredno koristno. Zato bi bilo zelo koristno, da se uskladimo tudi v primeru, če se ena od treh organizacij odloči za tako pomemben korak, kot je internacionalizacija. Mislim, da je ta čas najpomembnejši, da smo koroški Slovenci čim bolj usklajeni, kar je prav gotovo naša moč.

Skeptičen pa sem, ker sem mnenja, da tu obstaja pravni vidik, ki je za nas najpomembnejši, to je državna pogodba, vendar moramo to udejanjiti znotraj Republike Avstrije. Če ne pridemo do kompromisa z avstrijsko zvezno vlado, imamo morda pravni vidik, ki je na strani manjšine, ampak zaradi tega

Nisem za to, da bi Slovenija zavzela radikalno držo proti Avstriji, ker bi to prav gotovo ne koristilo koroškim Slovincem.

ostaja nerešen problem v konkretni dvojezični vasi.

Pogajamo se že šest let, danes pa imamo zaradi tega en dvojezični napis več v naših vaseh. Treba je tudi vedeti, da imamo znotraj slovensko govorečih Korošcev narodno zavedno elito, še več pa je tistih, ki govorijo ali vsaj razumejo slovensko. To so tisti, ki se vračajo k narodni skupnosti, s tem da prijavljajo otroke k dvojezičnemu pouku in v dvojezične vrtce. S tem ne izražajo samo solidarnosti ali gospodarskega interesa za učenje slovenskega jezika, ampak odkrivajo tudi del lastne identitete. Če pa bo prišlo do radikalizacije tega vprašanja, do njegove internacionalizacije, potem se bo ta sklop ljudi potegnil nazaj in ne bo hotel imeti opravka z našo narodno skupnostjo, še manj pa s slovenskim jezikom. Zato sem vseskozi mnenja, da je rešitev treba najti v Avstriji, da to ni več v prvi vrsti problem slovenske narodne skupnosti, ampak problem pravne države, ki mora najti odgovor na rzsodbe ustavnega sodišča.

Pravna država pa je tu zatajila. Imamo državno pogodbo, odločbo ustavnega sodišča, oglašajo se avstrijski ombudsmeni, dvojezičnih napisov pa vendar ni. Politična rešitev je bila nekako že na vidiku, pa se je Avstrijska ljudska stranka (ÖVP) umaknila.

Kaj je bilo ozadje tega, da ni prišlo do kompromisa, bi težko ocenil. Mislim pa, da je prepoceni valiti vso krivdo na ÖVP. Preprosto je šlo za posebno politično obdobje. V Avstriji smo imeli tudi druge teme, ki so bile v t. i. veliki koaliciji zelo sporne (npr. eurofighterji). Vse to je vplivalo na to, da med partnerjema SPÖ in ÖVP ni prišlo do dogovora. Mislim, da je zelo pametno, da se partnerja dogovorita; oba tabora sta napovedala, da se bosta pogovarjala še naprej. Mislim, da imamo zdaj samo še eno okno, to je, da takoj jeseni najdemo rešitev, drugače bodo Koroška, predvsem pa manjšina in s tem slovenski jezik na Koroškem utrpeli veliko škodo. Če danes govorimo o tem, da se število prijav za dvojezični pouk povečuje, na drugi stran slovenščina kot pogovorni jezik po vaseh absolutno umira.

To pomeni, da se narodno jedro oži.

Da. Če hočemo to jedro zavarovati, moramo pridobiti vse, kar je okoli njega. Tu gre za to, da se spodbudijo tisti, ki imajo slovenske korenine v sebi, da se tega spet zavejo, da otroke spet učijo slovensko, in na drugi strani, da se nemško govoreči na Koroškem dosledno informirajo. Tukaj je po moje bolj pomembno, da gremo v informacijsko kampanjo. Dokaz je konsenzna skupina, ki jo je ustanovil prejšnji kancler Schüssel. Mislim, da je bil velik uspeh kanclerja, da so se med sabo pogovarjali predstavniki organizacij, ki jih v preteklosti ni nič vezalo, ampak samo razdvajalo, tako da danes vsaj pri vprašanju topografije ena izmed nemških organizacij, koroški Heimatdienst, zagovarja konsenzno rešitev. Če gremo zdaj kot konsenzna skupina na dvojezično ozemlje, imamo prednost, saj pridejo poslušati slovenske predstavnike tudi ljudje, ki tega sicer ne bi storili. Mi s tem dobimo možnost, da neposredno nagovorimo tiste, ki jih je strah in ki v načelu zanikajo dvojezičnost. Pri vseh teh prireditvah smo opazili, da večina ljudi, ki pride, preprosto nima nič proti dvojezičnosti, da pa primanjkuje informacij. Predvsem jim je treba dokazati, da dvojezičnost ni nič slabega, ampak da je to izredna priložnost, da je prednost, če obvladaš dva jezika.

Predvsem je bila to izredna priložnost v trenutku, ko je Sloveni-

ja vstopila v EU, saj imamo zdaj skupni prostor, v katerem se lahko uveljavimo tudi Slovenci. Zato danes trdim, da se ne počutim manjvrednega –včasih je veljalo, da si kot Slovenec manj vreden –, ampak čutim predvsem to, da imam kot koroški Slovenec večjo vrednost v tem prostoru. Če danes govorimo o gospodarskem delovanju (in čezmejno sodelovanje je moje profesionalno področje), potem je to velika prednost, da sem Slovenec, saj se mi odpirajo vrata, ki bi se mi sicer ne odprla tako hitro.

Ali ni protislovno, da je nevednosti in iz nje izhajajočega strahu pred Slovenci na Koroškem več kot drugje po Avstriji.

Treba je poznati zgodovino in biti tudi malo samokritičen. Narodna skupnost v preteklosti morda ni mogla in tudi ni vedno pravilno reagirala. Tudi znotraj nje smo doživeli čase, ko smo sami ocenjevali, kdo je dober in kdo slab Slovenec, nismo pa se pozanimali, zakaj so se ljudje poslovili od slovenskega jezika in lastne narodne identitete. Pritisk na naše ljudi je bil takšen, da so se iz gospodarskih razlogov odločili, da postanejo Nemci in tako dobijo delovno mesto in s tem socialno varnost. Se pravi, da kot koroški Slovenci smo imeli zaledje v Cerkvi oziroma duhovnikih ter v kmetih, za delavce pa nismo imeli po moji oceni nobenih konceptov. Danes pa imamo priložnost vse te ljudi spet nagovarjati in v tem vidim veliko prednost. Slovensko govorečih bo sicer manj, bo pa več tistih, ki se bodo jasno opredelili za koroške Slovence.

Gusenbauerjev predlog je vseboval tudi finančne pomoči. Je bil to poskus podkupovanja manjšine?

Na pogajanjih smo se vedno jasno pogovarjali. Bili bi nespametni, če ne bilo pri pogovorih govora tudi o stvareh, ki krepijo življenjski prostor koroških Slovencev in narodno skupnost nasploh. Zame je nedopustno, da temeljno infrastrukturo koroških Slovencev financira v glavnem Slovenija. Mislim, da je v prvi vrsti Avstrija dolžna, da to financira, Slovenija pa naj nameni denar za projekte, ki krepijo slovenski

jezik, kulturo, nasploh slovenski življenj v tem prostoru.

Zato je pomembno, da se na pogajanjih pogovarjamo tudi o tem, kako lahko dolgoročno financiramo dejavnosti koroških Slovencev. Zastopniške in kulturne organizacije, naši domovi, glasbena šola – vse to bi naj v prvi vrsti financirala Avstrija. Treba pa je še reči, da se je v tem pogledu že z vlado kanclerja Schüssla marsikaj premaknilo. Na Koroškem smo končno prišli do tega, da se dvojezični vrtci financirajo tudi iz deželnega fonda. In to je bil prvi deželni zakon, namenjen slovenski narodni skupnosti na Koroškem v zadnjih desetletjih. Zato sem prepričan, pa če je še tako težko in mučno, da ni poti mimo te, da vodiš dialog in si pripravljen na kompromis.

Ob tem je pomembno, da Slovenija kot sosednja država odigra pametno vlogo, s tem da krepí dobre sosedske odnose z Avstrijo. Nisem za to, da bi Slovenija zavzela radikalno držo proti Avstriji; če bi to storila, prav gotovo ne bi koristila koroškim Slovincem. Zato slovenska vlada izpostavlja dobre sosedske odnose – v tem nadaljuje politiko prejšnjih vlad – in to, da je treba po diplomatski poti in v dobrih odnosih razrešiti odprta vprašanja. To se je vedno izkazalo za pravilno in mi smo svoj čas s prejšnjo vlado tako lahko razrešili vprašanje kulturnega sporazuma. Mislim, da je v tem kontekstu vlada vedno samo sledila temu, kar je manjšina odločila. Zadnjič, ko je bil na mizi predlog kanclerja Schüssla, je vlada sledila večinskemu mnenju narodne skupnosti. Na žalost tretja organizacija (NSKS, op. M.V.) ni bila zraven. Tokrat je sledila mnenju vseh treh organizacij in mislim, da je to tisti državniški odnos, ki ga pričakujemo ne samo od vlade, ampak tudi od opozicije. Nič nam ne pomaga, če se manjšinsko vprašanje izkorišča za slovenske notranjepolitične namene.

To, da imamo zdaj zakon o odnosih s Slovenci zunaj meja RS, da imamo svet vlade za zamejce, da je ta svet organiziran v pododbore in deluje na konkretnih projektih, so koraki, ki so za slovensko narodno skupnost zelo pomembni. Zato naše prihodnosti ne vidim tako črno. ■

Prvič v zgodovini ZDA imata realne možnosti za izvolitev na predsedniški položaj ženska in temnopolti politik.

Demokratski boj za oblast

Ana Müllner, foto: Reuters

Leto in pol pred predsedniškimi volitvami v Združenih državah Amerike je predvolilna kampanja v polnem teku. Večina pozornosti je namenjena kandidatom Demokratske stranke, katere izbravec ima največ možnosti za vselitev v Belo hišo.

Čeprav je do predsedniških volitev v ZDA novembra prihodnje leto še daleč, je predvolilno dogajanje že v polnem razmahu. Aktualni ameriški predsednik George Bush in njegova Republikanska stranka se spopadata z izjemno nizko podporo javnosti, zato je vsa pozornost usmerjena v Demokratsko stranko. Končni kandidat demokratov bo nedvomno glavni favorit na predsedni-

ških volitvah, kar so napovedale že lanske volitve v ameriški kongres, ko so zmagali demokrati. Glavno vprašanje torej je, kdo bo končni kandidat demokratov. Med favorita sodita predvsem nekdanja prva dama Hillary Clinton in Barack Obama, senator zvezne države Illinois. In glede na to, da se za predsedniški položaj prvič resno potegujeta tako ženska kot temnopolti politik, bo pri-

hajajoča predsedniška kampanja še toliko zanimivejša.

Notranji spopadi Spopad med osmimi uradnimi kandidati znotraj Demokratske stranke počasi dosega vrhunec, kar dokazujejo tudi soočenja. Če jih je spremljal politični laik, bi si ne mislil, da gre za kandidate iste stranke; vseh osem uradnih kandidatov se je med seboj prepiralo in si

nasprotovalo, kot da bi stali na politično nasprotnih bregovih. Glavne teme predvolilnega boja še vedno ostajajo iste ne glede na to, ali se soočajo kandidati ene ali več strank. Zdravstveni sistem, šolstvo in predvsem zunanja politika ter vprašanje ameriške navzočnosti v Iraku bodo krojili politiko do novembra prihodnje leto. V javnosti si demokrati največ volivcev pridobivajo predvsem z vprašanjem Iraka, saj zagovarjajo odhod koalicijskih sil iz države, ki nedvomno predstavlja največjo rakrano aktualne ameriške administracije. Poleg Hillary Clinton in Baracka Obame je veliko pozornosti de-

Glavni predvolilni spopad v ZDA poteka v Demokratski stranki, katere uradni kandidat bo imel največ možnosti za vselitev v Belo hišo.

ležen tudi John Edwards, drugih pet kandidatov kandidatov pa je praktično že ostalo praznih rok, saj nimajo resnejših možnosti za nadaljevanje boja, katerega zmagovalec bo postal uradni kandidat stranke. Edini človek, ki bi lahko v prihodnje resno premešal karte v Demokratiški stranki, je nekdanji predsedniški kandidat Al Gore, ki se ta čas ukvarja z okoljevarstvenimi vprašanji. Z organizacijo koncertov in s snemanjem filmov je postal izredno prepoznaven in priljubljen, kar bi mu zagotovo pomagalo, če bi se odločil še enkrat spustiti se v boj za Belo hišo, a tega za zdaj še ne namerava.

Predvolilna kampanja v ZDA je močno zaznamovana s tem, da je novo glavno medijsko sredstvo postal internet. Spletni dnevniki oz. blogi so skoraj povsem spodrinili klasične časopise in številne spletne strani. Z bolj ali manj resnimi informacijami igrajo skoraj tako pomembno vlogo kot predvolilna televizijska soočenja. Ameriški politiki morajo sprejeti pomembnost svetovnega spleta, če želijo še naprej ostati v predvolilni igri, in večina se je možnosti, ki jih ponuja internet, naučila uporabljati v svoj prid. To dokazuje tudi dejstvo, da so vprašanja na soočenju kandidatov Demokratiške stranke prejšnji mesec prek priljubljene spletne strani Youtube postavljali navadni državljani.

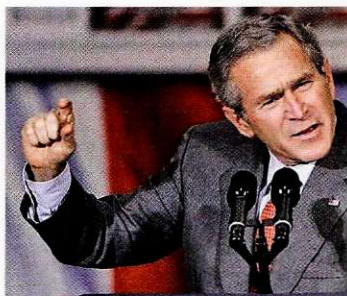
Ambiciozni Obama Prvič v zgodovini ZDA obstaja verjetnost, da predsedniški položaj zasede temnopolti politik. Vstop Baracka Obame v volilno tekmo je v prvi plan predvolilnega dogajanja postavil vprašanje rase, ki je bilo do sedaj vedno samo v besedah, saj nobenemu nebelemu predsedniškemu kandidatu se ni uspelo priti tako daleč kot Obami. Slednji tako uživa veliko podporo večine afroameričanov, a če želi postati uradni kandidat demokratov, bo potreboval še več. Najprej bo moral volivce prepričati, da sta njegova mladost in kratkotrajna politična kariera (v primerjavi s tekmeči) prednost in ne slabost. A kar je še pomembnejše, Obama predstavlja sebe kot kandidata afroameričanov, a slednji ne premorejo dovolj glasov za njegovo izvolitev. To pomeni,

Čeprav je do volitev še leto in pol, je boj za Belo hišo v polnem teku.

da bo moral prepričati tudi velik odstotek belega prebivalstva, če želi ostati v predsedniški tekmi. Njegov največji izziv tako postaja dejstvo, da bo na poti k uspehu moral zastopati obe veliki rasni skupini, kar pa je vse prej kot lahka naloga. Rasna vprašanja so namreč v 21. stoletju še vedno žgoča, a zaradi Obamove kandidature so vsaj stopila v ospredje. Veliko vlogo bodo igrali tudi glasovih drugih manjšin v državi in kandidatu, ki se bo izkazal pri občutljivih rasnih vprašanjih, lahko računa tudi na glasove številnih Američanov latinskoameriškega in azijskega rodu.

Pohod družine Clinton Sedem let po odhodu družine Clinton iz

Neprijubljeni George Bush

Se bo Al Gore vrnil v politiko?

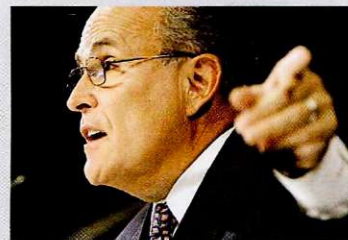
Bele hiše so možnosti za vnovično selitev na Kapitolski grič znova realne. A če bo do vnovične vselitve prišlo, bo to zasluga Hillary Clinton. Nekdanja prva dama je z enim samim mandatom v ameriškem kongresu postala ena največjih zvezd ameriške politike, ki je ves čas deležna izrednega zanimanja javnosti in medijev. Razpoznavnost iz časa predsedniškega mandata svojega moža Billa je znala dobro unovčiti. Za zdaj se je Clintonova najbolj izkazala s tem, ko je svetu dokazala, da je sposobna doseči precej več kot biti prva dama ZDA. Pri dosedanjih televizijskih soočenjih se je po mnenju Američanov najbolje izkazala prav Clintonova, ki s svojim doptankosti izdelanim nastopom

deluje izredno prepričljivo in do sedaj njeni nasprotniki pri njej še niso odkrili šibke točke.

Oba glavna kandidata ameriških demokratov poudarjata, da je njuna prednost zmožnost povezovanja različnih strani; Obama zatrjuje, da lahko odstrani rasne ovire in tako zbliža prebivalstvo ZDA, medtem ko Clintonova poudarja svojo zmožnost povezovanja ljudi različnih političnih nazorov. Do novembra 2008 bosta oba imela še veliko priložnosti dokazati, da njune besede niso prazne obljube, a do takrat bo uradni kandidat ta čas izredno priljubljene Demokratiške stranke ostal le eden. Prav ta bo imel glede na politično stanje v ZDA še največ možnosti za vselitev v Belo hišo. **D**

Izgubljeni republikanci

Medtem ko je predvolilna kampanja znotraj Demokratiške stranke že v polnem teku, je na drugi strani kampanja republikancev veliko manj uspešna. Da je volilno mnenje veliko bolj naklonjeno demokratom, priča tudi do zdaj zbrani denar za volilno kampanjo; osmim demokratiškim kandidatom je v obdobju od aprila

Rudy Giuliani, adut republikancev

do junija uspelo zbrati več kot 80 milijonov dolarjev, medtem ko je deset republikanskih kandidatov zbralo le 50 milijonov dolarjev. V štabu republikancev stavijo na kandidaturu priljubljenega nekdanjega newyorškega župana Rudyja Giulianija, ki mu javnomnenjske ankete kažejo precejšnjo prednost pred tekmeči iz stranke. Precej možnosti napovedujejo tudi Johnu McCainu, senatorju iz Arizone, ki ima velik vpliv znotraj Republikanske stranke. Kljub temu se v nasprotju z Demokratiško stranko republikanci bolj kot z izbiro kandidata ukvarjajo s problemom, kako v očeh javnosti dvigniti podporo stranki, ki že dolgo ni bila na tako nizki ravni, kot je sedaj.

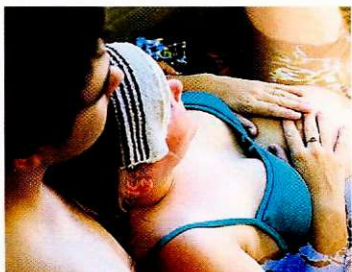

Potrošništvo

Newyorški konferenčni odbor je izvedel posebno raziskavo o potrošniških navadah 1.800 premožnejših prebivalcev ZDA, Kitajske, Francije, Nemčije, Italije, Japonske in Velike Britanije ter ugotovil, da so si precej podobne. Večji pomen naj bi dajali svobodi doživetij kot pa materialnim dobrinam.

Direktorica Centra za potrošniške raziskave pri konferenčnem odboru Lynn Franko je sporočila, da imajo premožni ljudje presenetljivo podobne definicije razkošja. Okrog 44 odstotkov jih meni, da je razkošje to, da imaš na voljo čas, da počneš, kar se ti zdi, in si to lahko tudi privoščiš. Zato naj bi bil čas največje razkošje, s čimer se strinja 35 odstotkov udeležencev ankete. Na drugem mestu so življenjska doživetja (25 odstotkov) pred udobjem, lepoto in kakovostjo (18 odstotkov).

Nemci in rojstva Več kot tri četrtine mladih očkov v Nemčiji je navdušenih, da bodo lahko navzoči pri rojstvu svojega otroka, je pokazala najnovejša nemška

raziskava. Anketa, ki jo je opravil inštitut v Allensbachu, je pokazala, da želi 77 odstotkov očetov, mlajših od 45 let, biti pri rojstvu otroka, medtem ko je med očeti, starejšimi od 60 let, takšnih le 16

odstotkov. Med 1800 sodelujočimi v anketi jih je na vprašanje, ali naj bodo očetje pri rojstvu otroka, 57 odstotkov odgovorilo pritrdilno.

Škodljive karaokee Zdravstvene oblasti v Hongkongu so mlade opozorile, naj ne pejejo karok, če se niso učili petja, saj tvegajo kronično okvaro glasu. Zdravniki iz tamkajšnje bolni-

šnice Queen Mary so sporočili, da imata dva od petih mladostnikov težave z glasom zaradi predolge in neprimerne uporabe glasu. Petje na karaokah, udeležba na poletnih taborih in delovna mesta, na katerih je treba govoriti glasno in vpiti, so glavni razlogi za okvare glasu pri mladih, zato mlade pozivajo, naj pred takšnimi dejavnostmi svoj glas ustrezno pripravijo.

Nevarna govedina Japonski znanstveniki so ugotovili, da prireja kilograma govejega mesa povzroči več toplogrednih plinov kot triurna vožnja z avtomobilom in triurna osvetlitev doma. Izračunali so namreč, koliko škode za okolje nastane na farmah pri

vzreji, klanju in prodaji govedi. Pri prereji kilograma govedine nastane 36,4 kilograma CO₂, ključnega toplogrednega plina. Večino toplogrednih emisij, ki nastanejo v kravjem prebavnem sistemu, pa predstavlja metan. Za prirejo enega kilograma govedine je poleg tega potrebne toliko energije, kot če bi 20 dni gorela 100-vatna žarnica. Čeprav se nekaterim zdijo ti podat-

TUJI TISK

The Times

Šola za mage

Čeprav ni Harry Potter, se je svetovno znani indijski čarovnik odločil, da bo priredil tečaje magije, ki bodo razkrili skrbno varovane skrivnosti njegove umetnosti, stare dva tisoč let. Med točkami Prodipa Čandre Sorcarja mlajše-

ga je konj, ki zleze iz prazne vreče, izginotje iz zapečatene skrinje in vožnja s kolesom z zavezanimi in z lepilnim trakom zalepljenimi očmi po Londonu ali San Franciscu. 61-letni mag je dejal, da bo v okvirih tečaja dramatične magije razkril postopke, ki jih je njegova družina uporabljala v osemnajstih generacijah. Ne bo namreč dovolil, da bi se ta stara oblika umetnosti izgubila. Priložnost za to je zdaj, ko je magija v svetu tako popularna. Sorcar, ki je diplomirani psiholog, je vzbudil pozornost leta 2000, ko je pred tisoči gledalci dosegel, da je Tadž Mahal izginil za 90 sekund. Kasneje je priznal, da je za to iluzijo uporabil posebno svetlobo.

The New York Times

Osvojitev vesolja

Leta 1993 je G. Richard Gott III. izračunal, da človeštvo ne bo izumrlo še najmanj 5100 let, toda le v primeru, če bo v naslednjih 46 letih na Marsu zgradilo stalno kolonijo. S svojo metodo Gott uspešno napoveduje dolžino

življenja medijev pa tudi političnih voditeljev držav sveta. Svoje napovedi postavlja samo na podlagi tega, kako dolgo je že preživel določen pojav ali oseba, in s pomočjo predpostavke, da opazujete to osebo ali pojav v najbolj običajnem stanju. Takšna predpostavka se imenuje Kopernikov princip. Ime je dobila po astronomu, ki se je prvi odpovedal ideji, da ljudje vidijo vesolje iz njegovega središča. Kopernikov princip je uporaben zato, ker omogoča izdelavo napovedi, kadar ni na razpolago nobenega podatka. Nekateri filozofi in strokovnjaki za verjetnostno teorijo izjavljajo, da Gott sprejema sklepe brez podlage.

ki nekoliko pretirani, bo študija v celoti objavljena v ugledni reviji Animal Science Journal.

Poroke Judov V Izraelu so predlagali zakon, ki bi Judom dovolil civilno poroko. Civilno bi se lahko poročili le tisti, ki jih ima za Jude država, ne pa verske oblasti, med katerimi je večina priseljencev iz nekdanje Sovjetske zveze.

Po mnenju kritikov zakon ne ponuja prave rešitve in vodi le do še večje izolacije in diskriminacije priseljencev. Verske oblasti imajo za Jude tiste, katerih mati je Judinja, ali tiste, ki so se spreobrnil v judovstvo pod strogimi pogoji ultraortodoksne cerkve. Zakon je podprl tudi izraelski premier Ehud Olmert.

Britje Kot ugotovljajo dermatologi in izdelovalci pripomočkov za britje, v zadnjem času športniki niso več edini, ki se ne brijejo le po obrazu. Med moškimi do 30. leta si jih približno po-

lovica brije tudi noge, pazduhe in druge dele telesa. Ker je koža po britju pri moških in ženskah pogosto razdražena, dermatologi svetujejo, da pred britjem poskrbimo za higieno. Paziti moramo, da bo rezilo brivnika čisto ter da bo koža čista in suha, saj je tako verjetnost za razdraženo kožo manjša. Dermatologi še pravijo, da je najboljši čas za britje po prhanju.

Prva predsednica Indije Pratibha Patil, ki je bila julija izvoljena za prvo predsednico Indije, je bila do nedavnega neznana, a si je v svoji dolgoletni karieri pridobila bogate politične in uradniške izkušnje. 72-letna prav-

nica iz majhnega mesta Jalgaon v zvezni državi Maharaštra je članica Kongresne stranke od leta 1972, od leta 1978 pa je v vladi te države zasedala več pomembnejših ministrskih položajev, poroča nemška tiskovna

agencija dpa. Patilova je bila v parlament Maharaštre prvič izvoljena leta 1962 pri rosnih 28 letih. Od takrat je bila izvoljena na vseh volitvah, na katerih je kandidirala. Bila je tudi poslanka v zveznem parlamentu, v letih 1986–87 pa je bila podpredsednica zgornjega doma

indijskega parlamenta. Ko se ji je leta 1996 iztekel poslanski mandat, se je za nekaj let umaknila iz politike, nato pa je leta 2004 postala guvernerka severne države Radžastan. Za položaj jo je osebno izbrala voditeljica vladajoče Kongresne stranke Sonia Gandhi.

Možgani

Zdravniki bolnišnice v Marseillu so bili presenečeni nad nenavadno majhnimi možgani nekega 44-letnega državnega uslužbenca, ki je prišel v bolnišnico, ker je čutil oslabelost v levi nogi. Izidi preiskav so pokazali precej nenavadno sliko: možganov skoraj ni bilo videti. Zdravniki so ugotovili, da je moški, ko je bil star šest mesecev, zbolel za hidrocefalusom, vodenoglavostjo, zaradi česar so mu pri operaciji morali odstraniti hrbtnično tekočino, ki se mu je nabirala v možganih. Moški je kljub nekaj nižjemu inteligentnemu kvocientu živel normalno življenje.

VIR: STA

TUJI TISK

Newsweek

Alternativno življenje

To je najhitreje rastoči virtualni svet na internetu, v katerem si lahko registrirani uporabniki sami izberejo ime in postavijo hišo, ki so za njihove poglede idealne, in uresničijo vse kaprice svojega virtualnega jaza. Poleg tega je to

kraj, kjer je socialna družba prešla na novo raven: realno življenje se prepleta z virtualnim in prebivalci izkoriščajo virtualni svet za prav realne zasluzke. Second Life se hrani z globoko zakoreninjeno težjo v ljudeh, ki si želijo ustvarjati same sebe, in jo spreminja v ultramoderno sredstvo za virtualno komunikacijo. Second Life ni igra, registracija je brezplačna, poleg tega pa v njem lahko celo zaslužite. Denarna valuta so dolarji Linden, do katerih lahko pridete z menjavo realnega denarja prek interneta. Lastnik Second Lifea, ki je sistem z odprto kodo – lahko ga oblikujejo vsi programerji, ki si to želijo, je Linden Lab, vse, kar ustvarijo prebivalci, pa je njihova lastnina.

Daily Telegraph

Epitaf

Epitafi v Veliki Britaniji imajo skupno lastnost – lahko bodo izgubljeni za vedno. Situacija je tako resna, da so začeli z akcijo zbiranja kar se da velikega števila nagrobnih napisov, še preden bo prepozno. Vsako leto se v

Angliji poruši 25 tisoč nagrobnikov, odstranijo jih, ker počijo, in jih dajo zmlati v prah, skupaj z nagrobnimi ploščami pa se izgubljajo zanimivi zgodovinski podatki. V Angliji je nagrobnih plošč okoli osem milijonov, besedila pa so prepisali samo z dveh milijonov plošč. Nacionalni arhiv je skupaj z revijo BBC HistoryMagazine začel natečaj z naslovom Skrivnostni spomeniki. Bralci bodo na uredništvo časopisa pošiljali najizvirnejše, najbolj presenetljive, skrivnostne zgodovinske epitafe, ki so jih našli. Najboljši nagrobni napisi bodo objavljeni v oktobrski številki revije.

Mag. Andrej Vizjak

Gospodarska rast posledica organske rasti podjetij

Vida Kocjan, foto: Grega Pohleven

Zministrom mag. Andrejem Vizjakom, 6. avgusta je dopolnil 43 let, sva se pogovarjala konec julija. Čeprav takrat še ni bil na dopustu, zanj je sicer rekel, da bo tudi letos zelo kratek, je izžareval neverjetno energijo in delovni elan.

Izredno visoka gospodarska rast v prvem četrtletju je bila dosežena na račun gradbeništva in izvoza. Kako jo komentirate?

Menim, da je splošen trend konjunktura jasen in zelo opazen na vseh področjih, po podatkih statističnega urada pa narašča tudi optimizem v podjetjih. Seveda pa je slovensko gospodarstvo vpeto v evropske in tudi svetovne tokove. Še posebej v evropske. Zato je konjunktura na nemškem trgu zelo pomembna tudi za konjunkturo pri nas. A če povežemo naše ključne razvojne partnerje, vidimo, da je teh več in da nismo vezani samo na enega. Vezani smo tudi na trge jugovzhodne Evrope oziroma Zahodnega Balkana, na trge Ruske federacije oziroma držav nekdanje Sovjetske zveze. Skratka, to pomeni, da se gospodarska rast v Sloveniji ne bo tako hitro zniževala, če se bo v enem ali dveh od teh naših partnerjev zgodilo kaj nepričakovanega. Prav gotovo je prevzem evra, vstop Slovenije na enotni evropski trg, povzročil, da so slovenska podjetja zadihala s polnimi pljuči, da se ukvarjajo z razvojem, vlagajo, pri tem pa jim pomagamo prek razpisov, evropskih sredstev in spodbujanja neposrednih tujih investicij. Vesel sem na primer, da smo pred enim tednom položili temeljni kamen za novo tovarno BSH v Nazarjah, kjer bodo izdelovali tehnološko razmeroma zahteven izdelek, to je hišni aparat za pripravo toplih napitkov, ki je na novo razvit in bo izdelan pri nas. Skratka, to so primeri, ki kažejo, da je gospodarska rast realna, da ni posledica pozitivnega dogodka neke druge, ampak je to organska rast podjetij, ki ima trdnjšo podlago. Prepričan sem, da je tudi davčna reforma, tako kot bo reforma trga delovne sile, pozitivno vplivala na krepitev te rasti v prihodnje. Tako si že upam napovedati, da bo gospodarska rast v Sloveniji višja od napovedi ustanov, ki so razmeroma konservativne. To je sicer dobro, ker se s tem

tudi načrtujejo javne finance. Prav je, da so nekatere, zlasti odhodkovne politike proračuna nekoliko bolj konservativno zastavljene na začetku, da ne pride pozneje do težav pri primanjkljaju. Smo na dobri poti, optimizem je tudi v podjetnikih in gospodarskih subjektih. Napovedi za naše ključne trge so prav tako pozitivne in glede na to ne vidim realnih signalov, da bi se v kratkoročnem ali celo srednjeročnem obdobju ti trendi ustavili. Vsepovsod po Evropi je sicer napovedana nekoliko nižja gospodarska rast, kot je bila v letu 2006 in celo v 2007, vendar so to po mojem mnenju nekoliko konservativne napovedi.

O prodaji Slovenske industrije jekla (SIJ) je v zadnjih mesecih veliko razprav. Kako je potekala in kakšno je vaše stališče do tega?

Prepričan sem, da je bil postopek prodaje in privatizacije SIJ izpeljan transparentno, korektno, da so bile prek javnega zbiranja ponudb možnosti, da pri tem sodeluje kdor koli na svetu in da je bila dosežena tudi optimalna cena. Govoriti, da je cena prenizka, je seveda pavšalna sodba, ki nima realne podlage. Vsakdo bi lahko sodeloval s svojo ponudbo in se s tem v nadaljevanju pogajal za ta delež. Moram reči, da je bila ponudba ruskega kupca optimalna, kar se tiče cene in vsebine. Pri prodaji smo namreč sledili zelo pomembnemu cilju – nadaljnjemu razvoju jeklarske industrije v Sloveniji, razvoju v smislu delovnih mest in tehnološke ter razvojne nadgradnje proizvodnje. Ruski kupec se je zavezal, da v naslednjem srednjeročnem obdobju ne bo izplačeval dividend, kar pomeni, da bodo vsi dobički ostali v družbah in bodo namenjeni njihovemu razvoju. Hkrati se je zavezal, da bo vložil približno 250 milijonov evrov v posodobitev jeklarstva in družb, kar kaže, da bo ta industrija rasla in se razvijala tudi v prihodnje. Kdor danes misli, da je bil izkupiček premajhen, naj počaka, da se bo ta industrija še razvila, kar se bo seveda zgodilo z zasebnim kapitalom. Slovenska država je veliko vložila v prestrukturiranje jeklarstva. Prvič v zgodovini je v mandatu te vlade jeklarska industrija poslovala pozitivno in je začela tudi sama vlagati v razvoj, dividendna

politika oziroma delitev dobička med delničarji pa je bila zmeraj takšna, da je vse ostalo v jeklarskih družbah za nadaljnji razvoj. Zato je govoriti, da je vrednost prenizka, res brez vsakršne podlage, kajti vrednost delnic pred leti je bila celo negativna. Le skupno sodelovanje lastnika, zaposlenih in posloводства je pripeljalo ta sistem v stanje, da ga je bilo sploh mogoče privatizirati. Kajti poskus privatizacije je bil že pred leti, vendar je bil neuspešen prav zaradi tega, ker je bila vrednost premoženja razmeroma problematična v primerjavi s stanjem v teh družbah. Če primerjamo tudi vse druge ponudnike, ki so se prijavili na razpis, lahko ocenim, da je bila ponudba kupca, ki so mu bile na koncu prodane delnice SIJ v lasti države, tako glede cene kot vsebine optimalna.

Mali delničarji se čutijo opeharjeni ...

Mali delničarji so bili v tem primeru zaščiteni, saj so lahko, kar smo dosegli v pogajanjih, svoje delnice prodali. Glede na stanje, ker ta družba ni zavezana k izdaji prevzemne ponudbe, je moral ruski kupec ponuditi odkup pod enakimi pogoji vsem drugim delničarjem. S tem smo dosegli, da so lahko vsi delničarji prodajo izkoristili pod enakimi pogoji kot država. Še enkrat poudarjam, če nekateri mislijo, da je družba več vredna, hkrati pa niso bili za to pripravljeni nič narediti, bodo lahko to možnost izkoristili pozneje. Želim pa si in naredili bomo vse, kajti država je še naprej 25-odstotni nadzorni lastnik, da se bo slovenska jeklarska industrija razvijala, da bo dejansko postajala čedalje več vredna. Poudarjam, država zaradi regulative ni smela več vlagati v slovensko industrijo tako kot doslej, da bi načrtno pomagala samo tej industriji. Gre za državne pomoči in s tem postavljanje SIJ v drugačen položaj v primerjavi s svetovnimi konkurenti. To je prepovedano, zato se je država odločila, da jo privatizira in išče takšnega lastnika, ki bo v ta sistem investiral in ga razvijal. Pomembno se je zavedati, da je v družbo SIJ vstopil strateški partner, ki bo dolgoročno razvijal družbo, ohranjal delovna mesta, skrbel za dvig konkurenčnosti panoge in tako povečeval vrednost delnic ter ugled družbe SIJ. ▶

► Kupnina je šla v proračun in davkoplačevalski denar se je vsaj delno povrnil.

Pred kratkim je vlada dopolnila upravo Holdinga slovenskih elektrarn (HSE); veliko je bilo spekulacij o različnih pogledih ministrstva in vodstva HSE na razvoj te družbe, govorilo se je o trenjih in podobno. Kaj se zdaj dogaja na tem področju?

Glede številnih nalog in izzivov, ki jih ima HSE pred seboj, je bilo treba okrepiti poslovodstvo. To smo naredili z novim članom. HSE ima ogromno nalog pred seboj: vlaganje v nove proizvodne zmogljivosti v Sloveniji, državo do leta 2020 čaka implementacija zavez Evropske unije, kar se tiče vlaganj v nove, obnovljive vire energije. Vemo, da se gradi kar nekaj elektrarn. V teku so projekti, kot so spodnjeseavska veriga, Termoelektrarna Šoštanj, črpalna hidroelektrarna Avče, Termoelektrarna Trbovlje, ki je zdaj pravzaprav priključena HSE in bo na neki način tudi pomemben član te holdingove družine. Hkrati ima HSE ambicije, da bo navzoč na trgih Balkana in da bo trgoval z električno energijo. To je ogromno nalog in prav je, da se HSE tudi kadrovske okrepi. HSE raste, je kvalitetno podjetje in zato ne vidim nobenih večjih razhajanj s poslovodstvom. Nasprotno, mislim, da je nujno sodelovanje HSE ne samo z vlado ali našim ministrstvom, temveč tudi z drugimi proizvajalci električne energije. Naj povem, da so zadnje visoke temperature povzročile kar precej nelagodja pri obratovanju Jedske elektrarne Krško (JEK). Kot veste, je tam omejena možnost hlajenja in s tem tudi segrevanja Save, ki jo uporabljajo kot sistem za hlajenje. V teh ekstremnih temperaturah, ki smo jim bili priče, zadeva ni bila povsem predvidljiva. Lahko bi prišlo tudi do redukcije moči. Zato je ključno sodelovanje med gospodarskimi sistemi, da se seveda zagotovi zanesljivost preskrbe tako gospodarstva kot gospodinjstev. Seveda je tu pomembno tudi sodelovanje z Elesom kot sistemskim operaterjem prenosnega omrežja, da se tudi na mejah pripravi na takšno stanje. Moram reči, da je Slovenija v tem

energije. Prav je, da se vsak izmed nas zave, da je energija tudi velik onesnaževalec okolja in da z učinkovito rabo ne samo izboljšujemo svoj gmotni položaj, če manj porabimo, manj plačamo, ampak s tem vplivamo tudi na trajnostni razvoj, na optimalnejši razplet dogodkov. Če ljudje ne porabijo energije, je ni treba proizvajati. To je specifična dobrina, ki jo je treba hkrati proizvesti in porabiti. Točno toliko energije, kot jo porabimo, jo mora tudi proizvesti. To je posebnost sistema, ki ga dela zelo kompleksnega, ranljivega in zahtevnega.

Kakšni so pa načrti za privatizacijo elektro-gospodarstva?

V tem letu se na strateški ravni na tem področju ni nič spremenilo. Ne načrtujemo nikakršne nadaljnje privatizacije distribucijskih podjetij in prenosnega omrežja, načrtujemo pa pridobitev strateškega investitorja za HSE, ki bo zagotovil sredstva za vse potrebne naložbe. Moram poudariti, da želimo, kolikor je mogoče, najti odgovornega investitorja, katerega prvi namen bo razvoj teh družb. Ključna naloga je konsolidacija oziroma priprava HSE na dokapitalizacijo. Vemo, da ima HSE vse odvisne družbe vodene kot naložbe, in če bi HSE želeli dokapitalizirati, bi ga morali najprej reorganizirati. Ta se že izvaja, po tem pa se bomo odločili o nadaljnjih korakih. Država si želi za HSE najti strateškega partnerja, ki bo omogočal izvedbo ambiciozno zastavljenih načrtov naložb in širitve zunaj RS. Želimo si partnerja, ki ima znanje in dostop do najnovejših tehnologije na področju energetike.

Kakšno je vaše stališče do privatizacije slovenskih podjetij oziroma odprodaje državnih deležev v KAD in SOD pa tudi do poslovanja obeh paradržavnih skladov?

Če primerjamo število naložb, ki sta jih KAD in SOD prodala v obdobju te vlade, lahko ugotovimo, da sta res sledila ciljem umika države iz gospodarstva, saj sta prodala veliko portfeljskih naložb v družbah. Menim, da bo tako tudi v prihodnosti, da bodo do izteka tega mandata za večino naložb objavljeni

stopu te vlade. Zato lahko ocenim, da je umik države prek naložb KAD in SOD uspešen.

Zelo odmeven je bil primer prodaje deležev v Termah Čatež, kjer so vam nekateri očitali, da ste to javno komentirali, čeprav nimate teh pristojnosti. Kako odgovarjate na očitke?

V nasprotju z nekaterimi odvetniki, ki so za angažma v nekih družbah plačani, v nasprotju z nekaterimi lastniki teh podjetij, ki se jim pozna osebni angažma, sem jaz pač zadolžen za to, da bom skrbel za blaginjo vseh in da bom deloval po svoji vesti. Če vidim očitne nepravilnosti, očitna sporna, da ne rečem celo kriminalna dejanja v podjetjih, se bom vedno odzval ne glede na to, za katero podjetje gre. Prepričan sem, da nihče ne sme tako zlorabiti položaja, kot je to nekdo naredil v tem primeru.

Kako pogosto prihaja do takega načina prodaje deležev?

Žal dostikrat podobne stvari ne pridejo na dan. To je tudi velik izziv za novinarsko stroko. Žal moramo na to vedno opozarjati, premalo tega pride na dan. Želim si, da bi se spremembe na gospodarskem področju dogajale prek ustanov, ki so za to pristojne, ključna pri tem pa je Ljubljanska borza. Spremembe na lastniškem področju morajo potekati transparentno, na obeh straneh in skladno z zakonodajo, tako prevzemno kot seveda drugo.

Kaj pa se dogaja pri povezovanju Petrola z ruskim Lukoilom, je tu kaj novega? Špekulacij je kar veliko ...

Republika Slovenija je izrazila načelno podporo projektu povezovanja. Sam kot minister sem pozdravil povezavo dveh podjetij prek ustanovitve skupne odvisne družbe, skupnega hčerinskega podjetja, ki bi povežalo dve gospodarski družbi, ki se lahko vertikalno dopolnjujeta. Na eni strani je družba Lukoil, ki je močna na področju zagotavljanja in proizvodnje naftnih derivatov, ima pa tudi nekaj malega prodajne mreže, na drugi pa Petrol, ki se ukvarja z maloprodajo. Ta povezava bi bila še posebno zanimiva na trgih jugovzhodne Evrope. Ključni cilj povezovanja je torej skupni nastop širše in hkrati seveda tudi sodelovanje doma, še posebej pri preskrbi Slovenije z naftnimi derivati. Načeloma je povezovanje sprejemljivo in dobro zastavljeno, seveda pa morata upravi obeh družb doreči tehnične in finančne podrobnosti. Pričakujemo, da bodo v naslednjih tednih pripravljene dokončne podlage za nadaljnjo odločitev. Če se bodo tudi finančne in druge okoliščine tega posla kazale, da je posel tudi s tega vidika koristen, sprejemljiv, dober, potem bo do posla prišlo. Če bodo pokazale drugače, se to pač ne bo zgodilo. Nikakor se ne želimo povezovati na vrat na nos in brez jasnih ekonomskih učinkov. Povezovanje mora prinesiti dodano vrednost, sinergije in mora temeljiti na zdravih ekonomskih temeljih.

S prevzemom evra in z vstopom na enotni evropski trg, so slovenska podjetja zadihala s polnimi pljuči.

smislu uspešna država, saj so ponekod po Evropi redukcije; kolikor vem, je tako v Makedoniji in nekaterih drugih državah. Zato bi izkoristil ta intervju in pozval ljudi k čim bolj ekonomični rabi energije. Treba je vedeti, da je za neko vtičnico ogromen občutljiv sistem in da poraba nenehno raste tudi na račun višjega življenjskega standarda. Danes pravzaprav nič več ne delamo ročno, za vse imamo električne strojčke, da ne govorim o hlajenju, ki je ogromen porabnik električne

javni razpisi, dane bodo ponudbe za možnost prodaje deležev še v preostalih podjetjih. Seveda se za nekatere naložbe nihče ne zanima, za druge se zanima več kupcev. Za slednje je seveda lažje kot za tiste, za katere se nihče ne zanima. Te naložbe običajno ostajajo, vendar se sčasoma lahko kaj spremeni tudi na tem področju. Če naredimo povzetek, ugotovimo, da sta sklada večino načrtov izpolnila, da sta se iz večine družb umaknila. Sklada tudi finančno poslujeta bistveno bolje kot ob na-

Lastninjenje Telekoma je prav tako zelo aktualno vprašanje. Kaj se dogaja na tem področju?

Program privatizacije je sprejet in ocenjujemo, da bomo javni poziv za oddajo ponudb objavili še v poletnem času, strateškega partnerja pa naj bi izbrali še letos. Postopek je torej določen, ta čas poteka vrednotenje podjetij. V skladu s predpisi poteka v Telekomu skrbni pregled poslovanja na finančnem, organizacijskem in pravnem področju, temu bo sledila cenitev podjetja kot podlaga za odločanje države o primernosti ponudb v postopku odprodaje dela državnega deleža v podjetju. Ministrstvo si želi strateške kupce, ki bodo sposobni pospešiti razvoj Telekoma v skladu z željo podjetja po večji navzočnosti na tujih trgih. Nujni pogoj za katerega koli kupca je spoštovanje privatizacijskih ciljev vlade. Zavedamo se, da je Telekom izredno kakovostno podjetje, ki pa je vezano pretežno na slovenski trg. Zelo sem vesel in pozdravljam vse kapitalske nakupe, ki se dogajajo v regiji in zunaj nje, na Kosovu, v Gibraltarju in podobno. A če gledamo svetovne ali evropske sisteme, lahko ugotovljamo, da so tako kapitalsko kot glede na pokrivanje trga zelo močni. Veliko vprašanje je, kako lahko manjše podjetje v tekmici na globalni ravni dolgoročno ostaja konkurenčno. Tega se bojimo in se zavedamo, da bo zelo težko zagotavljati, da bo Telekom s storitvami in z opremo v takšni kondiciji na dolgi rok. Zato je pravočasna povezava s partnerjem, ki te jemlje kot partnerja, ne pa kot odvisno podrejeno družbo, ključna. Ta čas ima Telekom močno pogajalsko izhodišče, saj je dobro podjetje, ima dobro razvite storitve in infrastrukturo. Zdaj je lažje iskati partnerja kot recimo čez 10 ali 15 let, ko bo podjetje zaradi delovanja globalne konkurence šibkejšo, pogajalsko izhodišče pa zato bistveno slabše. Zato smo tudi načrtovali takšno dinamiko. Ko smo prišli na oblast, na tem področju ni bilo nič narejenega. Zato je bila prva zelo pomembna odločitev uvrstitve Telekoma na borzo, spremenili in dopolnili smo zakonodajo, povezano z vračanjem vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje, da je ta zakonodaja sploh zaživel. Vračanja potekajo, precej ljudi je svoj denar že dobilo in večina ga bo dobila letos. Le v primerih, v katerih potekajo sodni spori, to ne bo mogoče, ker ne bo prišlo do poravnave glede višine in upravičenca. Pričakujem torej, da bo letos večina poplačana. Telekomu ne bomo privatizirali za vsako ceno. Če bomo ugotovili, da so ponudbe optimalne, ne bomo zavrnil nobene možnosti. Dajemo celo možnost, da če nekdo stopi v delež države, tudi omogoči, da Telekom vstopi v njegovo lastniško strukturo. To je vzajemna lastniška struktura. Na razpolago smo dali različne možnosti, ker želimo dobiti maksimalni nabor ponudb. Po prvem pozivu

Če vidim očitne nepravilnosti, očitna sporna, da ne rečem celo kriminalna dejanja v podjetjih, se bom vedno odzval ne glede na to, za katero podjetje gre.

bodo te ponudbe na mizi, ocenjevali pa jih bomo skozi cilje privatizacije. Ti so nadaljnji razvoj, vključevanje slovenskih dobaviteljev, optimalna razvojna politika, zaposlovanje strokovnjakov in partnerske relacije, vključevanje domače tudi univerzitetne razvojne sfere v projekte in podobno. Ponudbe bomo torej preverjali skozi zastavljene cilje in najboljšim ponudnikom dali možnost, da ponudijo dodatne stvari. Šele potem se bomo odločili, saj se nam ne mudi prodajati za vsako ceno, na vsak način, ampak želimo prodajo izpeljati transparentno in s tem doseči tudi optimalen izkupiček.

Če pogledava še državne pomoči in primer Borisa Šuštarja. Ali na ministrstvu še lahko pride do podobnih zlorab?

Prepričan sem, da sistem notranjih revizij in nenehnih kontrol na ministrstvu preprečuje zlorabe na tem področju. Sicer pa človek nikomur ne more stoodstotno verjeti. Vzpostavljen pa je takšen sistem, da do tega praktično ne more priti. Moram reči, da od takrat ne poznam podobnega primera, še posebej ne, da bi se zgodil v tem mandatu. Ni niti sumov niti indicev za kaj takega. Proti takšni samovolji in kriminalnemu ravnanju posameznikov se je res treba odločno boriti. Pri tem vidim povezavo z zgodbo o Termah Čatež.

V zadnjem času je bil zelo odmeven odhod državne sekretarke z ministrstva, odšla je tudi predstavnica za stike z javnostjo. Kako to komentirate?

Ljudje se v določenem trenutku odločijo za druge izzive. Stališča svojih sodelavcev sem vedno spoštoval in jim tudi omogočil odhod. Imamo novega državnega sekretarja in delo poteka naprej.

Je novi državni sekretar enakovredno nadomestilo za prejšnjo sekretarko?

Z novim državnim sekretarjem zelo dobro sodelujem.

Ali to pomeni, da s prejšnjo sekretarko niste? (Nasmeh brez odgovora)

Kako potekajo priprave na predsedovanje EU in kaj bo rdeča nit vašega ministrstva pri tem?

Priprave na prevzem predsedovanja EU so se začele že konec leta 2004 in se bodo aktivno nadaljevale vse do konca leta 2007. V času predsedovanja v prvi polovici prihodnjega leta bo večina aktivnosti potekala v Bruslju, kjer bodo predvsem vsa formalna srečanja ter zasedanja svetov in delovnih skupin. V Sloveniji bodo predvsem neformalna srečanja na ministrski ravni in na ravni pod ministrsko. Hkrati bo to lepa priložnost tudi za promocijo in boljšo prepoznavnost Slovenije v Evropi in svetu. Ta čas sta v pristojnosti ministrstva za gospodarstvo dve temi, in sicer področje energetike in lizbonska strategija – vidik konkurenčnosti in prenos inovacij v gospodarstvo. Ministrstvo bo kot nosilni ali sodelujoči organ pokrival tudi nekatere multilateralne dogodke in dogodke EU – tretje države, ki so načrtovani v času našega predsedovanja. ■

Dve gomili pod nekdanjim halštatskim naseljem pri Stični

Stane Gabrovec in Stična

2. del

V. M., foto: arhiv Demokracije

Prejšnji teden smo pisali o znanstveni knjigi *Stična II/1* s podnaslovom *Gomile starejše železne dobe*, ki so jo napisali avtorji Stane Gabrovec, Biba Teržan, Ana Kruh in Ida Murgelj, izdal pa Narodni muzej Slovenije.

Naj tokrat namenimo nekaj besed knjigi *Stična II/1*, potem pa še dr. Stanetu Gabrovcu, ki je pred desetletji vodil arheološka izkopavanja v Stični.

Spomočjo sodelavk Akademik prof. dr. Stane Gabrovec je z dragoceno pomočjo sodelavk Bibe Teržan, Ane Kruh in Ide Murgelj pripravil integralno objavo grobnih najdb stiških gomilnih grobišč. Na ta način je strokovni in širši zainteresirani javnosti s katalogom in 214 tablami z ris-

bami najdb na voljo monumentalen sklop bogatega gradiva iz starejšeželeznodobnega dolenskega središča pri Stični. V obsežni objavi so na enem mestu podani najpomembnejši grobovi z integralnimi sklopi najdb, ki od avtorjevih kronoloških študij iz 60. let 20. stoletja naprej tvorijo definicijo posamičnih časovnih horizontov dolenskega halštatskega obdobja. Hkrati so poleg sistematično podani vsi drugi grobovi, v največji meri še neobjavljeni, ki so – predvsem tisti dobro dokumentirani iz gomil 5,

48 in 125 – dragocen dokument in pričevalec o stiški železnodobni družbi. Integralna objava stiških grobnih najdb dodatno potrjuje Stično kot najpomembnejše starejšeželeznodobno dolensko središče.

Predstavitve najdb V monografiji so sistematično kataloško predstavljene vse grobne najdbe, odkrite med 80. leti 19. stoletja in 70. leti 20. stoletja na gomilnih grobiščih stiškega prazgodovinskega kompleksa, ki jih danes hrani Narodni muzej Slovenije.

Predstavljene so tudi tiste najdbe iz Stične, ki jih hranita muzeja v Mainzu in Berlinu (Römisch-germanisches Zentralmuseum, Mainz, Museum für Vor- und Frühgeschichte, Berlin). Izpostavljeno so predstavljene rezultati izkopavanj gomil 48 in 5 ter gomile 125, ki so bile sistematično izkopavane in za katere obstajajo dobri grobni podatki. Poleg njih je pretežno brez natančnejših grobnih podatkov podano gradivo, pridobljeno z nestrokovnimi izkopi, večinoma iz časa med obema svetovnima vojnama.

Poglavja v knjigi Knjiga je razdeljena na vrsto poglavij. Prologu in predgovoru, napisal ju je Stane Gabrovec, ter uvodu v katalog, ki sta ga napisali Biba Teržan in Ana Kruh, sledijo: Gomila 48, Gomila 5, Gomila 76 – grob z okrašenim situlskim pokrovom, Gomila 40, 41 ali – grob z oklepom, Fedranova in Hrastova zbirka ter Ložarjevo izkopavanje, Pečnikovo izkopavanje, Najdbe iz Mecklenburške zbirke v Narodnem muzeju Slovenije, Pristavlja vas in sporadične najdbe, Gomila 125, izkopavanja A. Goetzeja, 1906, Gomila 52 – grob z oklepom, Literatura, Floris s položajem železnodobnega naselja in pripadajočih gomil, Table (214 tabel), Priloge (tlorisa in preseki gomil 48 in 5).

Dr. Stane Gabrovec Dr. Stane Gabrovec se je rodil leta 1920 v Kamniku. Dejal nam je, da je imel v mladosti odlične učitelje. Lep je spomin na ljudsko

šolo, kjer je bil njegov sošolec Emilijan Cevc. Odlična je bila predvsem škofijska gimnazija v Šentvidu, v kateri je posebej postavil vlogo prof. Jakoba Šolarja, ki ga je učil francoščino in ga vpeljal v svet francoske kulture, predvsem katoliškega personalizma, ki so ga predstavljali Maritain, Mauriac in Mounier. Brali so francoski tednik *Temoinage chrétien* in revijo *Esprit*. Posebej se spomni svoje udeležbe na znamenitem bohinjsem tednu leta 1939. Leta 1940 je v Kamniku uredil zbornik *Bistrica*, v katerem je svojo prvo pesem objavil France Balantič.

Ko smo ga vprašali o njegovih arheoloških dosežkih, je izpostavil izkopavanja v Stični. Kako je sploh »presedlal« s klasične filologije na arheologijo? Ko je po

vojni, leta 1947, končal študij klasične filologije, latinščine in grščine, je prišlo do usodnega srečanja med Jožetom Kastelicem, ki je vodil Narodni muzej Slovenije, in prof. Grošljem, pri katerem je dr. Gabrovec prav takrat končal študij. Prof. Grošelj je

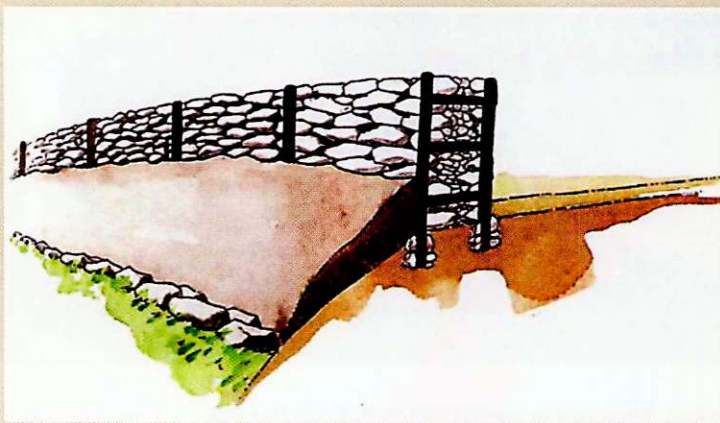
Dr. Stane Gabrovec na predstavitvi knjige *Stična II/1*

Kastelica opozoril na Gabrovca in Kastelic ga je takoj povabil v službo v Narodni muzej za kustos na oddelku za arheologijo, kjer je nastopil službo januarja 1948.

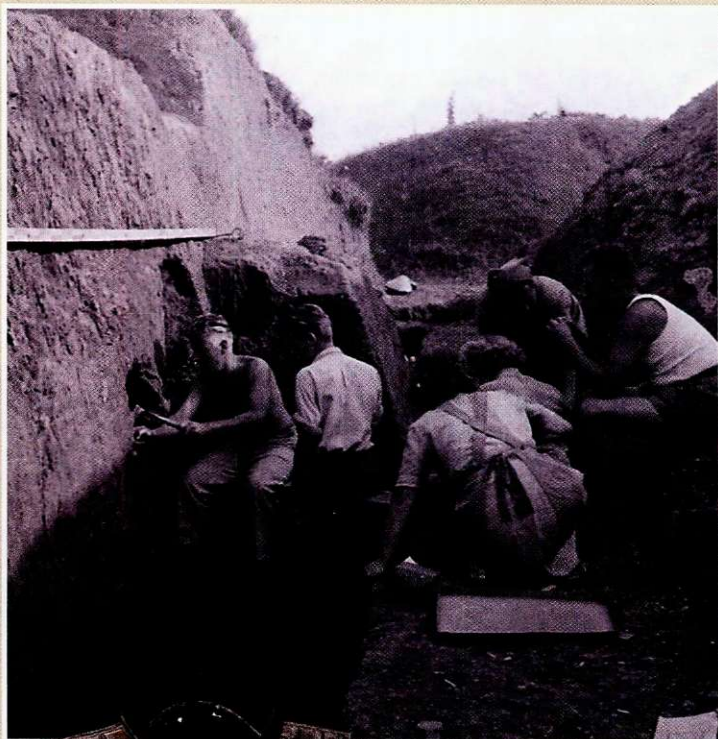
Tudi z arheološkimi izkopavanji se je dr. Gabrovec hitro srečal. Jože Kastelic je sicer začel izkopavati na znameniti gomili 48, vendar delo ni bilo lahko, poleg tega pa so po vojni postali »popularni« predvsem Slovani, zato so začeli z izkopavanji na Bledu. Tako se je že prvo leto pridružil prof. Kastelicu pri izkopavanjih Slovanov na Bledu, kjer so potem dela tekla tri leta. Ker pa je Kastelic leta 1952 nadaljeval z izkopom gomile v Stični in nalletel na enega od najdragocenejših predmetov, na zlati diadem, ki je danes ponos zbirke v Narodnem muzeju, je Gabrovca leta 1953, takoj po prihodu iz vojske, usmeril k sebi v Stično. S tem se je začelo dolgotrajno Gabrovčevo druženje z železnodobno ▶

Izkopavanje gomile 48 leta 1964

Rekonstrukcija stiškega tipa obzidja (Iz knjige Zakladi tisočletij)

Gomila 48, izkopavanje groba 30

Ena najodličnejših najdb v Stični je bil tudi imeniten oklep. Govori o pomembnosti in gospodarski moči železnodobne (halštatske) Stične v drugi polovici 7. stol. pred Kr., ko so v njem pokopali enega od veljakov potojanke. (Iz knjige Zakladi tisočletij)

► Stično, ki zaradi dolgotrajne objave najdb še vedno ni končano.

Izkopavanja v Stični Pri Stični, nad vasjo Vir, je bila že dolgo pred tem znana lokacija prazgodovinskega naselja, za katerega danes velja, da je eno največjih železnodobnih naselij ne le v Sloveniji, ampak tudi na širšem vzhodnoalpskem prostoru. V širino je segalo 400, v dolžino 800 metrov, obod obzidja pa je meril 2,3 kilometra. Naselje je živelo skoraj 800 let, od približno leta 800 do prihoda Rimljanov okoli leta 30 pred Kr., torej skozi dve arheološki obdobji, halštat oziroma starejšo železno dobo in laten oziroma mlajšo železno dobo.

Dr. Gabrovec je prevzel vodenje izkopavanja v Stični leta 1960 in do leta 1964 je končal izkopa-

vanja na gomili številka 48. Vseh znanih gomil, ki ležijo pod gradiščem v Stični, je okoli 125. V letih od 1967 do 1974 je izkopaval na Cvingerju, kjer je bilo železnodobno gradišče. Odkopali so obsežne sonde, tudi po tri skupaj v dolžini 20 metrov, ki so pokazale tri obdobja graditve obzidja. V letih 1974 in 1975 je izkopaval gomilo 5, ko se je izkopavanje v Stični končalo. Naslednja faza dela na Stični je bila objava izkopanih predmetov, ki še vedno ni končana. Leta 1994 je izšel prvi katalog, ki ga je pripravil dr. Gabrovec, pred kratkim pa še drugi v obliki izjemno debele, velike in težke knjige. Pri tem zadnjem so mu pomagale še tri arheologije, med njimi posebej mlada moč v arheoloških vrstah Ana Kruh iz novogoriškega muzeja. Gradivo

je tako zdaj vse javno objavljeno, pripravljene pa so že tudi študije o izkopanem gradivu, ki bodo izšle v tretjem zvezku.

Dr. Gabrovec kot učitelj Gabrovčeve sodelavce in prijatelje smo prosili za nekaj besed o njem. Arheolog dr. Janez Dular, ki je pred desetletji izkopaval z dr. Gabrovcem: »Gabrovčeva izkopavanja gomil in naselja v Stični so bila za slovensko arheologijo pomembna z več plati. Prva je gotovo strokovna, saj smo z njimi dobili prve podatke o načinu graditve halštatskih obrambnih zidov, razgrnila so strukturo družinskih gomil, na dan pa so prišle tudi dragocene najdbe. Po drugi strani je bil stiški projekt pomemben zaradi metod. Te so izhajale iz nemške arheološke

šole in so pri nas predstavljale pomembno novost. Prvič so bila izpeljana stratigrafska izkopavanja, z njimi pa smo dobili jasen vpogled v zaključene naselbinske komplekse, s pomočjo katerih je bilo mogoče rekonstruirati razvoj gradišča. Končno je bila Stična pomembna tudi kot šola. Pri profesorju Gabrovcu smo se učili in preizkušali številni študentje in stiška leta so nam ostala v nepozabnem spominu.«

Kompetenten znanstvenik

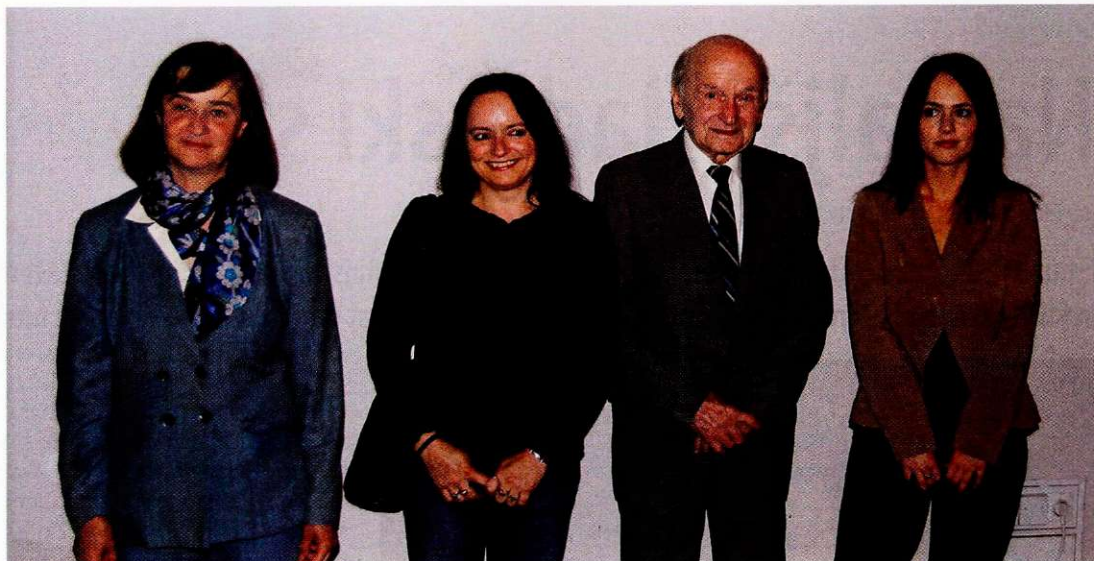
Arheolog dr. Peter Turk, urednik znanstvene zbirke *Katalogi in monografije*: »Prof. Staneta Gabrovca nisem doživljal kot službenega sodelavca, saj se je upokojil še v času mojega študija pred 20 leti. Tako lahko o njem govorim z (več)generacijske distance, a

hkrati kot urednik njegove monografije, pri kateri sem ga torej v zadnjih letih kontaktiral predvsem kot spodbujevalec dokončanja zahtevanih tekstov. Kot tak torej ne morem biti objektiven informator o gospodu akademiku. Kot »subjektiven opazovalec« pa lahko rečem naslednje: v vsakem pogledu se mi potrjuje ustreznost Gabrovčevega slovesa rigoroznega in strogega podajalca dejstev, njihovega stalnega preverjanja, njegove potrebe po natančni analizi primarnih podatkov. Po drugi strani sem bil glede na njegov sloves vsestransko kompetentnega znanstvenika, ki si ga je ustvaril v minulih desetletjih, ob srečanjih z njim včasih presenečen nad njegovo previdnostjo ob soočanju z možnostmi bolj radikalnih interpretacij arheološkega gradiva. V tem smislu sem gotovo priča, ki opazuje profesorja v njegovih poznih letih. Če namreč presojam njegove zgodnje študije iz 60. let v njihovem času, so to za tedanji čas zelo moderne in sveže študije, relevantne v vseevropskem merilu.

Profesorju Gabrovcu se gotovo pozna, da v zadnjih letih komunicira predvsem v zunajarheoloških, akademskih krogih. Njegovo zanimanje za arheološka vprašanja se namreč vse bolj dopolnjuje, morda celo nadomešča z zanimanjem za širša kulturna vprašanja, povezana z mestom slovenske kulture in nacije v širšem evropskem merilu tekom 20. stoletja.

Ob veliki, formativni vlogi, ki jo je profesor imel med 60. in 80. leti 20. stoletja v slovenski prazgodovinski arheologiji, je njegov največji dosežek ta, da je kot profesor vzgojil pomembno generacijo arheologov, ki so danes zelo dobri raziskovalci in profesorji, med njimi pa daleč najbolj izpostavljeno mesto zavzema akad. prof. dr. Biba Teržan. Dejstvo, da je Gabrovce to znal ne le prepoznati, temveč tudi nagraditi s svojim vplivom pri podelitvi statusa akademika tudi njej, ga dela velikega.

Koristno sodelovanje Ana Kruh, arheologinja iz Nove Gorice in soavtorica zadnje monografije o Stični: »Sodim v mlajšo generacijo, ki

Akademik Stane Gabrovce s sodelavkami: Biba Teržan, Ido Murgelj in Ana Kruh

ni bila več deležna predavanj dr. Gabrovca, tako da sem profesorja, ki je veliko ime slovenske arheologije, poznala predvsem preko njegovega obsežnega strokovnega dela. Sodelovanje pri tako pomembnem in velikem projektu /knjiga Stična II/1/, pri katerem sem imela priložnost spoznati prof. Gabrovca tudi osebno, mi je seveda pomenilo veliko čast. Čeprav začetnico, me je dr. Gabrovce s svojim obsežnim znanjem in strokovnostjo potrpežljivo usmerjal in vzpodbujal pri mojem delu. Z velikim zanimanjem spremlja tudi moje siceršnje delo, tudi zdaj ko je projekt Stična uspešno zaključen.

Rebula o Gabrovcu Alojz Rebula in Stane Gabrovce sta se spoznala takoj po vojni na študiju v Ljubljani. Spletlo se je tesno prijateljstvo. O Gabrovcu kot kristjanu je Rebula nedavno za *Družino* dejal: »Moje že petdesetletno prijateljstvo z dr. Stanetom Gabrovcem se je začelo nekega jesenskega dne 1945, tako rekoč v Plečnikovi zarji – v njegovi Univerzitetni knjižnici. Pred vrati filozofskega seminarja sva se, klasika, zapletla v pomenek. Nesocialistična snov: grštvo in Nietzsche. Pozneje, ob zahajanju v Ljudsko kuhinjo ali na turah po slovenskih Alpah, je prevladala njegova kraljevska tema: usoda slovenstva.

Njemu, kristjanu, primorskega kolega, iščočega smisel življenja, ni bilo treba uvajati v krščanstvo.

Zadostovala je njegova drža sredi lomljenja tolikih hrbtnic v novem režimu. Kot nekdanji krščanski socialist in sodelavec Osvobodilne fronte je po vojni prišel iz Švice s takšnim političnim priporočilom, da bi se lahko ob primernem preobratu prebil kam visoko v partiji in naredil temu ustrezno kariero. Namesto

tega je ob nedeljah hodil k maši z misalom in predrzno izostajal v službi na božični dan.

Ni se mi moglo sanjati, da mi je Nekdo ob prvem srečanju s tistim gorenjskim kolegom, ko naju je zbližal antikristjan Nietzsche, podtaknil preoblečenega Rafaela, ki me je že s svojim zgledom usmerjal h Kristusu. »

Radio Ognjišče, Ing. Brada 11, Koper, foto: Ziga JUDEZ

Spočijte telo,
obnovite duha,
naberite si
novih moči za
naporno jesen.

Želimo vam
čudovite
počitnice!

RADIO OGNJIŠČE

Najdaljši vladarski staž

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Franc Jožef I., cesar, ki je vladal tudi Slovincem, je vladar z najstarejšim vladarskim stažem na svetu, saj je vladal Avstriji in kasneje Avstro-Ogrski kar osemindeset let ter dal pečat obdobju, ki ga še danes imenujemo »čas Franca Jožefa.«

Franc Jožef I. se je rodil 18. avgusta 1830 na Dunaju. Njegov ded Franc I. je bil tedaj vladar avstrijskega cesarstva, oče je bil cesarjev drugorojeni sin Karel Franc, mati pa Zofija iz kraljevske hiše Wittelsbachov. Stari oče je svojega prvega vnuka imenoval »up monarhije« in vsi so pričakovali, da bo nekoč sedel na cesarski prestol. Njegov stric in prestolonaslednik Ferdinand je bil namreč nesposoben za vladanje, saj je bil duševno zaostal in poleg tega neploden, medtem ko je bil oče Franca Jožefa duševno sicer zdrav, a ga ni zanimalo nič, razen morda lov.

Zato so se pri mlademu princu potrudili, da so mu že v najnežnejši mladosti dali vso izobrazbo, kakršna je potrebna za prestolonaslednika tako mogočne države. Osnovni izobrazbi plemiča, jahanju, mečevanju, plesu, je kmalu sledil pouk književnosti in predvsem jezikov. Poleg nemščine in francoščine, diplomatskega jezika tistega časa, se je mladi princ naučil tekoče govoriti tudi češko in madžarsko pa osnove italijanskega, poljskega in hrvaškega jezika, jezikov najštevilčnejših narodov v večnacionalni monarhiji. Njegov pouk je do trinajstega leta narasel do petdeset ur na teden, nad njim pa sta bedela dva vzgojitelja. Grof Bombelles, potomec francoskih aristokratov, ki so pred revolucijo pobegnili iz Francije na Dunaj in se tam udomačili, je bil splošni vzgojitelj. Glede na njegov izvor in izkušnje njegove družine je svojemu varovancu vcepljal stroge konservativne nazore. Drugi vzgojitelj, grof Cronini, vojaški častnik, pa je skrbel za prinčevo vojaško izobrazbo. Zaradi njegovega vpli-

va je bil Franc Jožef do konca življenja mnenja, da je vojska najpomembnejši del cesarstva.

Lov edino razvedrilo Pri trinajstih letih je moral Franc Jožef leto dni prebiti v vojski in je služil v pehoti, topništvu in konjenici. Po koncu praktičnega vojaškega pouka je bil imenovan za polkovnika. Tistega leta so mu tudi prvič dovolili, da je šel na lov. Lov je ostal zanj do konca življenja njegovo edino razvedrilo. Bil je tudi ena redkih priložnosti, kjer se je zblizal s svojim indiferentnim očetom. Lovska strast je bila pri Francu Jožefu tako velika, da so nekoč izračunali, da je v enem samem letu uplenila prek osemindvajset tisoč kosov divjadi in perjadi, največ na družinskem lovskem posestvu v Ischl, ki je bilo njegovo najljubše lovišče in tudi najljubše mesto za preživljanje počitnic.

A pouk se je nadaljeval, na vrsto so prišle resnejše stvari. Politike in diplomacije ga je učil kar knez Metternich, prvi minister cesarstva in dejanski vladar v monarhiji. Po smrti starega Franca I. je prestol zasedel nesposobni Ferdinand, kajti spoštovali so pravico prvorojenstva, a vsi so menili, da gre pri tem le za »vmesnega cesarja«, dokler Franc Jožef pač ne bo dovolj star, da bo zasedel prestol. Filozofije ga je učil kasnejši dunajski nadškof von Rauscher. Pod njegovim vplivom je kasneje cesar Franc Jožef skoraj izničil cerkvene reforme svojega prastrica Jožefa II.

Mladi cesar Malo pred mladeničevim rojstnim dnevom pa je marca 1848 prišlo do revolucije, tako imenovane pomladi narodov. Prvemu uporu na Dunaju so sledili veliki upori na Češkem, Madžarskem in v Italiji pa še nekaj

Franco Jožef I., vladar Avstro-Ogrske

manjših po drugih krajih monarhije. Dvor je pobegnil v Olomuc, vsemogočni Metternich je moral pobegniti celo v tujino, država pa je bila pred razpadom. Franc Jožef je bil tedaj v armadi, ki je pod vodstvom feldmaršala Radetzkega zadušila upor v Italiji. Knez Windischgrätz je zatrl upora na Dunaju in na Češkem, ban Jelačić pa je odšel dušiti upor Madžarov.

Politični vrh države je sklenil, da je na prestolu potrebna mlada kri, in 2. decembra 1848 je cesar Ferdinand I. v Olomucu abdiciral ter podelil svoj blagoslov nečaku. Malo pred tem je v sinovo korist abdiciral tudi Karel Franc, tako da ni bilo nobenih ovir za prevzem prestola. Franc Jožef I. si je za osebo geslo izbral »Cum viribus unitis«, s skupnimi močmi.

Prva naloga je bila zadušitev še zadnje vstaje, tiste na Madžarskem. Pri tem so prišle mlademu cesarju na pomoč tudi čete »bratranca«, ruskega carja. Do konca leta 1849 je bila vstaja zadušena, mladi cesar pa je tedaj prvič pokazal svojo moč; sorodnika, nadvojvodo Johana, ki je igral pri tem uporu precej čudno vlogo, je ukazal za večno izgnati iz monarhije.

Atentat in poroka Novi cesar je obnovil avtoritarno državo. Namesto Metternicha je postal glavni vodja konservativcev notranji minister Alexander Bach,

Mladega Franca Jožefa je njegov ded Franc I. imenoval »up monarhije«.

ki je s trdo roko dušil vse, kar je vsaj malo dišalo po nacionalni ali socialni revoluciji. Poleg tega se je iz izgnanstva vrnil Metternich, ki se je uradno sicer umaknil iz javnega življenja, a je bil iz ozadja še vedno vpliven. S Cerkvijo je cesar sklenil konkordat, armada pa je bila imenovana za glavni steber monarhije.

V letu 1853 so na cesarja izvedli atentat. Madžarski krojač Janos Libeny je poskušal iz maščevanja za zatrti upor z nožem zabosti cesarja, ko se je le-ta sprehajal po Dunaju. Rana je bila lahka, cesar je s spremljevalcem atentatorja obvladal in izročil policiji. Atentatorja so kasneje obesili.

Tega leta se je Franc Jožef oženil z Elizabeto, »Sissi«, pripadnico bavarske kraljeve hiše. Zakon ni bil najbolj srečen. Mladi cesar je bil preresen, žena pa je bila ro-

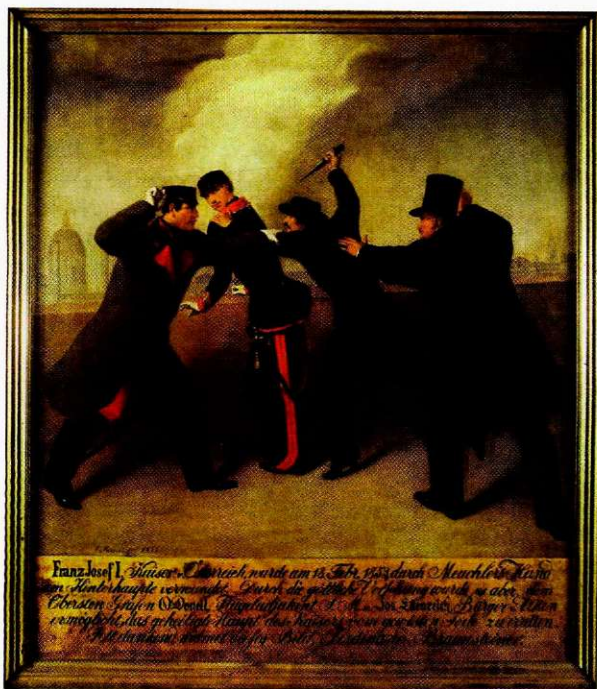
mantična duša. Njega so od rojstva vzgajali za vladarske naloge, njo (bila je iz stranske veje kraljeve družine) pa so vzgajali precej bolj sproščeno in ji je šel ceremonial na živce. Pa še s taščo se ni ujela. Mati Franca Jožefa, ki je imela nekoč ambicije, da postane cesarica, je zdaj poskušala voditi sina in seveda ves dvor ter vse okoli njega. Ne glede na te razlike pa sta imela tri hčere in leta 1858 še prestolonaslednika Rudolfa. Kmalu nato je začela cesarica čedalje pogosteje potovati, in sicer inkognito, ter se izogibati cesarskemu dvoru in večini obveznosti.

Izgubljene vojne Sledilo je skoraj desetletje hudih težav za cesarja. V letu 1859 je prišlo do vojne s Piemontom. Italijanom so priskočili na pomoč Francozi in rezultat sta bili dve bitki, pri Magenti in pri Solferinu. Oba spopada so avstrijske čete izgubile in monarhija je bila prisiljena prositi za mir. Z mirovno pogodbo je Avstrija izgubila Lombardijo in dobršen del ugleda.

Franc Jožef se ni najbolje razumel s svojim mlajšim bratom Maksimilijanom, ki je tedaj po veljeval majhni avstrijski monarhici. Maksimilijan je hotel igrati vidnejšo vlogo, a ga brat ni pustil in ga je držal precej na kratko. Tedaj pa je skupina mehiških emigrantov Maksimilijanu ponudila krono mehiškega cesarja. Franc Jožef je bratu sicer dovolil odhod, a slednji se je moral odreči pravicam, ki so mu šle kot članu habsburške hiše. Cesar bratu tudi ni dal svojih čet, dopustil pa je, da se mu pridružijo prostovoljci. Franc Jožef je namreč imel več kot dovolj svojih skrbi, kajti Prusija je bila čedalje bolj agresivna in kazalo je, da bo tarča te agresivnosti prav Avstrija.

Počilo je leta 1866. Prusija in Avstrija sta bili v vojni. Hkrati je Avstriji skočila v hrbet še Italija. Sledili sta dve zmagi na italijanski fronti, kopenska pri Custozi in pomorska zmaga v bitki pri Visu, a vse skupaj je izničila pruska zmaga pri Konigsgratzu. Avstrija je bila spet prisiljena prositi za mir. Izrinjena je bila iz nemških dežel, ki so se kmalu zatem pod vodstvom Prusije združile v nemško cesarstvo, na drugem ▶

Pri trinajstih letih je imel Franc Jožef do petdeset ur pouka na teden.

Spodleteli atentat na cesarja. Cesar je bil laže ranjen.

Franco Jožef je vladal mogočnemu cesarstvu Avstro-Ogrske monarhije.

Vladarski par na sprehodu

Vladar na dvornem plesu, ki je bil eden od družabnih vrhuncev ne le za dunajsko, ampak tudi za evropsko visoko družbo.

► koncu države pa je bila prisiljena Italiji odstopiti Benečijo.

Delnice cesarjevega ugleda so padle tako nizko, da so po Dunaju nekateri terjali njegovo abdikacijo. Glavo so dvignili tudi Madžari in terjali spremembo statusa države. S pogodbo leta 1867 je bil ustanovljen dualizem in nastala je Avstro-Ogrska. Vsaka od obeh državnih polovic je imela svoj parlament in široko avtonomijo, vsaka je izdajala celo svoj denar in imela lastno domobranstvo. Vse skupaj so usklajevali v tretjem parlamentu, ki naj bi zasedal izmenoma v vsaki od obeh prestolnic. Skupne zadeve so bile cesar, ki se je po novem imenoval cesar Avstrije in apostolski kralj Ogrske, skupna je bila operativna vojska in zunanja politika, ministrski predsednik in finance v zvezi s skupnimi stvarmi. Cesar ni bil ravno navdušen nad takšno pogodbo, a druge iz-

zunanjo politiko, če izvzamemo okupacijo Bosne in Hercegovine v letih 1875–1878. Cesar se je bolj posvetil reformam v vojski, gospodarstvu in trgovini. Za državo in njene prebivalce se je začelo obdobje miru.

Ne pa tudi za Franca Jožefa osebno. Prestolonaslednik Rudolf se je začel očetu upirati. Rudolfa so v nasprotju z očetom vzgajali liberalni vzgojitelji. Prestolonaslednik se je tako začel družiti z liberalno usmerjeno mladino in pod psevdonimom je v liberalnih časopisih objavil nekaj člankov, ki

so našli oba mrtva. Najverjetneje je Rudolf ustrelil ljubico, nato pa še sebe, vendar so vsa poročila o tem, kaj se je dejansko zgodilo, za vedno izginila iz uradnih arhivov.

Po Mayerlingu se je zdelo, da smrt načrtno kosi med člani vladarske hiše. Cesarjev nečak Oton je umrl za sušico, cesarjev brat Karl pa je na romanju v Jeruzalem zbolel za tifusom in kmalu umrl. Leta 1898 je cesarica Elizabeta na enem svojih neskončnih potovanj prišla v Ženevo. Prepoznal jo je prenapet italijanski anarhist, ki se je zaklel, da bo ubil prvo kronano

so bili leta 1914 v Bosni veliki manevri. Obiskal jih je tudi sam. Med obiskom pa so srbski nacionalisti nanj naredili atentat, ki je pripeljal do tega, da je dvojna monarhija sosedi poslala oster ultimatum. Srbija je ultimatum odločno zavrnila in napovedana je bila vojna. V mesecu dni so bile vanjo zapletene vse evropske velesile.

Izčrpanost in smrt Avstro-ogrskim četam spet ni šlo skoraj nič od rok in cesar, ki je vedno podpisal vojsko, je bil znova razočaran. Počasi so ga zapuščale tudi moči, saj je bil star že krepko čez osemdeset, vendar vajeti še vedno ni izpustil iz rok. Delal je praktično dan in noč. Novembra je zbolel za pljučnico, pa je kljub temu vsak dan sedel za delovno mizo že ob pol štirih, tako kot vsak dan svojega vladanja. Dvajsetega novembra 1916 se mu je temperatura dvignila na štiri-deset stopinj, imel ni niti toliko moči, da bi se dvignil iz mize, a je še vedno vztrajal, da mora podpisati nekaj papirjev. Komaj so ga odnesli v posteljo, naslednjega dne pa je umrl. Zadnjega novembra dne 1916 so cesarja Franca Jožefa pokopali k njegovim prednikom v Kapucinsko grobnico na Dunaju. **D**

Lov je bil edino razvedrilo Franca Jožefa. Izračunali so, da je v enem letu ustrelil prek osemindvajset tisoč kosov divjadi.

bire ni imel, saj je le tako lahko država obstala. Doletela pa ga je tudi osebna tragedija; izgubil je brata Maksimilijana. V Mehiki namreč novega cesarja niso sprejeli z odprtimi rokami, kot je mislil, in izbruhnila je revolucija. Maksimilijan je bil poražen, postavljen pred naglo sodišče in zaradi »veleizdaje« ustreljen.

Tragedije v družini Drugo polovico devetnajstega stoletja se Avstrija ni preveč vmešavala v

državni politiki niso bili naklonjeni. Precej je tudi popival in se podil za dekleti ne glede na to, da je bil poročen z belgijsko princeso in je imel otroka. Veliki finale pa je bil, ko se je zagledal v mlado grofično Marijo Vetsera in celo pisal papežu (brez očetovega dovoljenja seveda), naj mu dovoli razvezo. Franc Jožef je pobesnel in ukazal sinu, naj takoj neha s svojimi neumnostmi. Rudolf je z Marijo odšel v cesarski podeželski двореc Mayerling in zadnjega dne januarja

glavo, ki mu bo prišla na pot. Cesarico je zabodel s trikotno pilo in takoj je bila mrtva.

Začelo se je dvajseto stoletje in bilo je jasno, da se kuha velika vojna. Evropske velesile so sklepale medsebojne vojaške pogodbe in krepile svoje vojske.

Franc Jožef se je sicer poskušal vojni izogniti, podpiral pa jo je njegov nečak Franc Ferdinand, prestolonaslednik. Franc Ferdinand je menil, da je treba Srbijo čim prej likvidirati in v ta namen

www.modra-energija.si

Modri mislimo na jutri

**ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek – predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

 Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

hse

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00

Elektro Ljubljana 01 430 42 70

Elektro Celje 03 420 10 00

Elektro Primorska 05 333 33 50

Elektro Gorenjska 04 208 32 32

Elektro Maribor 02 220 01 15

Cirkulane

Petra Janša, foto: STO/ Bobo, T. Jeseničnik

Cirkulane, nekoč sv. Barbara v Halozah, je razgibano naselje, obdano z vinogradi, gozdovi, travniki in njivami. Nekateri arheologi in zgodovinarji menijo, da je gričevnat svet Haloz s svojo prijetno klimo in s sončnimi rebri, ležečimi med svetlimi gozdovi, že zelo zgodaj pritegnil človeka. O tem pričajo tudi arheološke najdbe, kot je na primer šest kamnitih sekir. Najpomembnejša gospodarska panoga je danes vinogradništvo.

Tod živijo Belani Ime Belani za prebivalce župnije svete Barbare oziroma cirkulanske območne skupnosti **izhaja iz dveh največjih potokov**, ki namakata te kraje: **Bele in Belice**. Po nekaterih virih se imenuje pristavski krak Bele tudi Belana. Vsekakor je Bela pravilno ime za skupni potok, ki se izliva v Dravo pod gradom Borl, po njem pa je borlska zemljiška gospodščina nekoč poimenovala svoj zemljiški urad Wölla (Bela), ki je bil dolga stoletja administrativno središče teh krajev. Ime Belani torej lahko predstavlja vse prebivalce današnjih trinajstih naselij tega okoliša.

Grad Borl Grad stoji na strmem skalnem pomolu nad starodavnim prehodom čez reko Dravo. Prvič ga omenjajo leta 1199. Miti ga povezujejo celo z iskanjem sv. Grala in Parsifalom. Med številnimi lastniki so bili Ptujski gospodi, za njimi so gospodovali Herbersteini, Turni, Sauerji in drugi. Grad je bil med drugo svetovno vojno zbirno taborišče, po vojni so ga preuredili v hotel. Kasneje je bil izpraznjen in zapuščen. V zadnjih letih je skrb zanj prevzela država in ga gradbeno obnovila.

Borl ima večplastno stavbno zasnovu z razpovnim kontinuiranim razvojem. Grajski kompleks sestavlja jedro iz 13. stoletja z zgodnjegotskim obrambnim stolpom in stanovanjskim traktom. Zunanji zidovi so izjemno debeli. Prvo notranje dvorišče, obodna utrdvena arhitektura, stanovanjski trakti in arkadni hodniki so bili večkrat prezidani. Temeljito so jih predelali v prvi polovici 17. stoletja. Okoli leta 1674 je bil pozidan trakt ob zunanjem dvorišču, kjer so uredili baročno kapelo sv. Trojice. Za okras so dodali stolpič z uro. Kakovostno klesarsko delo je portal osrednjega trakta. Na dvorišču je cisterna izjemnih dimenzij, druga je na robu manjšega dvorišča. Okras in oprema notranjih prostorov sta delno ohranjena. Med reprezentančnimi prostori in gradu je viteška dvorana. V sosednji sobi je ogleda vredna stropna poslikava. V vežo so izpred vhoda prestavili baročna kipa Herkula in Florijana. Slike iz kapele so leta 1993 ukradli.

Pod gradom so le ostanki nekdanjega vrta. Zaradi pomanjkanja prostora je bil bolj ambiciozno zasnovan vrt ob vznožju griča. Ob centralno postavljenem paviljonu so bili geometrično razvrščeni kvadratni

razdelki. Notranji so bili ornamentirani, zunanji verjetno namenjeni gojenju zelenjave in zelišč. Vrt je bil obzidan, vanj so se odpirali štirje okrašeni portali. Grad je z vrtom povezoval dvostranski drevored. Ohranjena so le posamezna drevesa. Baročna kompozicija je izginila. Na praznem prostoru bi bila na podlagi ohranjenih grafičnih predlog in po analogijah mogoča rekonstrukcija.

Župnijska cerkev sv. Barbare Zgrajena je bila v prvi polovici 15. stoletja. V 16. stoletju so zaradi turške nevarnosti zgradili obrambi zid. Leta 1684 so sezidali ladjo, leta 1750 pa prizidali še 52 metrov visok baročni stolp, ki ga nad čelnim vhodom krasi freska sv. Barbare. Vrh stolpa krasi stolpna ura iz leta 1908. Ta je bila narejena v Avstriji in je v celoti kovaško delo. Iz stolpa nas privabljajo čudoviti glasovi treh zvonov. Najstarejši je ohranjen še iz leta 1836, težak 1600 kg in izdelan v Celjski zvonarni. Cerkev ima tudi grobnico, v kateri je pokopanih 11 oseb, borlski grofje in nekateri duhovniki. Zadnjič je bila odprta leta 1971, ko je odprlo spomeniško varstvo.

Obstajata dve razlagi, zakaj je prav sv. Barbara postala vaška zavetnica. Je zavetnica več poklicev in priprošnjica za srečno zadnjo uro, k njej se zatekajo bolniki. Ko so cerkev začeli graditi, je v kraju razsajala kuga, a se je ob posvetitvi

Poezija slikovitega reliefa Haloz

cerkve umirila. Druga zgodba je svetopisemski zapis sv. Barbare, ki je živela v poganski družini. Bila je zelo bistra, hitro se je naučila pisati in brati, s trinajstimi leti pa se je posvetila Bogu, kar je očeta tako razjelo, da jo je dal zazidati v stolp. Po dveh letih je oče ugotovil, da je Barbara živa, saj ji je angel vsak dan prinašal hostijo, svetloba pa je prihajala skozi tri okna, ki so nastala po božjem čudežu in so ponazarjala Boga oziroma Sv. Trojico. Takrat se je oče odločil hčeri odvzeti življenje z mečem. Zato se sv. Barbara povsod pojavlja z mečem, hostijo ter Sv. pismom v roki.

Vinogradništvo že za časa Rimljanov

Med sv. Barbaro v Natkrižovljanu in sv. Barbaro v Cirkulaneh so vinogradniške lege, ki po kvaliteti sodijo med 5 odstotkov najboljših leg na svetu. Tu vinogradniki kombinirajo tradicionalne metode z najnovejšimi spoznanji. Rezultat sinergije naravnih danosti in pridnih rok domačinov je pridelava najboljših belih vin. Nekateri menijo, da so že ptujski Rimljani imeli v Halozah vinograde. Leta 811 je frankovski vladar Karel Veliki določil reko

Cirkulane

Najstarejša ohranjena panonska hiša v Sloveniji

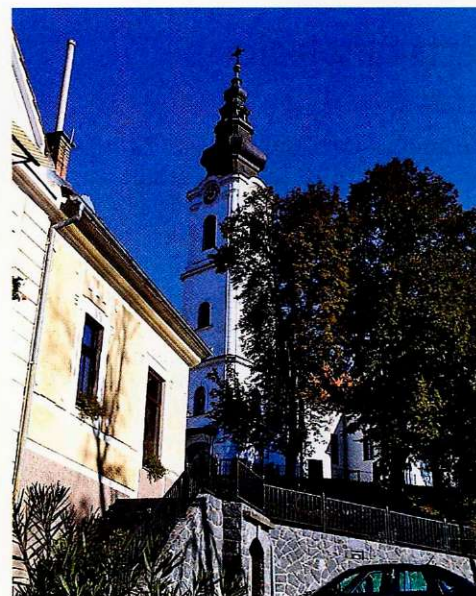

Cirkulane so središče turistične vasi Halonga.

Dravo za mejo med salzburško nadškofijo in oglejsko patriarhijo. Cirkulane so prišle pod oblast oglejskih patriarhov. Tedaj se usoda Haložanov, ki so postali tlačani, tesno poveže z gradom Borl. Ta odvisnost je potekala vse do patenta o kmečki odvezi leta 1849.

O velikem pomenu vinogradništva priča leta 1938 ustanovljena Vinarska zadruga pri Sv. Barbari, današnje Cirkulane, z namenom pomagati vinogradnikom pri trgovanju z moštom in vinom, obnovi nasadov, izobraževanju itd. Zaradi velikega zanimanja vinogradnikov in širitve dejavnosti so morali njen sedež že naslednje leto prenesti na Ptuj. Sedanja sestava haloških vinogradov je raznolika. Prevladujejo bele sorte: laški in renski rizling, šipon, sauvignon, rumeni muškata, chardonnay, muškata otonek in traminec. Rdečih vin pridelajo zelo malo.

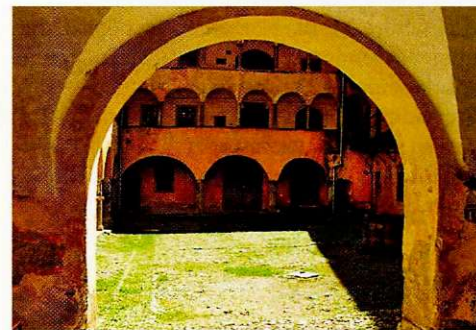
Pesem vinogradov Slišati vinograd je čudovito doživetje, ki ga pričara klopotec. Ni znano, kdaj so jih začeli postavljati. Nekateri viri govorijo da šele sredi 19. stoletja, drugi, da je naprava stara že najmanj petsto let. Prav tako ne vemo, kdo je njen konstruktor. Vemo pa, da klopotec ni samo navadno kolo na veter in da njegovo klopotanje ni namenjeno le ptičjemu strahu. Ptici se pravzaprav navadijo na njegov glas. Tudi veter ni vedno in je občasno tiho. Tako ni najzanesljivejši odganjalec ptičev. Klopotec zbuja v srcih vinogradnikov enkratni občutek. Naznanja čas, ko se grozdje v goricah začne mehčati, dozorevati in ko se nezadržno bliža zadnje in najbolj veselo opravilo – trgatve. Velikost klopotca simbolizira uspešnost vinogradnika. Njegov glas ima posebno govornico, svoj

Župnijska cerkev sv. Barbare

Miti povezujejo grad z iskanjem sv. Grala.

Arkadni hodniki so bili večkrat prezidani.

ritem, intenzivnost, veter ga obrača nad vinogradniškimi prostranstvi. Je vizualna in zvočna sestavina goric, zato je postavljanje klopotca za vinogradnike praznik. Grozdje se ponavadi začne mehčati sredi avgusta, zato se je vse do danes ohranil običaj, da klopotce postavljajo 15. avgusta, na veliki šmaren. (TD Cirkulane, Lesjak Rajko 041 486 803)

Tako klopotec v vetrovni jeseni poje svojo pesem vse tja do konca trgatve oziroma do 11. novembra, do martinovega, ko se za vinogradnika konča neko obdobje in se začne novo. **D**

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.halo.si

Acta carsologica

SAZU

Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU je v zbirki *Acta carsologica* (letnik 35, 2006) izdal dva zvezka. Od štirinajstih strokovnih prispevkov je samo eden objavljen v slovenščini, čeprav so avtorji v veliki večini slovenski znanstveniki. To je izjemno slabo za razvoj stroke in njene terminologije. Navedimo vsaj slovenskega: *Fizikalno-kemične značilnosti izločanja travertina – primer Podstenjska* (Janja Kogovšek). V drugem zvezku je objavljenih petnajst prispevkov in prav vsi so v angleščini. Uredništvo (glavni in odgovorni urednik je Andrej Kranjc) se očitno ne zaveda, kako pogubno je njegovo ravnanje za razvoj stroke. Tak pristop je še bolj ne- navaden in nerazumljiv zaradi neomejenih možnosti, ki jih za objavo prispevkov ponuja medmrežje. Treba jih je prevesti (kar sicer nekaj stane; a prispevki slovenskih avtorjev so itak prevedeni v tuj jezik) in jih preprosto dati na medmrežje v uporabo vsem zainteresiranim znanstvenikom po svetu.

Arhivi o Prekmurju

Arhiv Slovenije

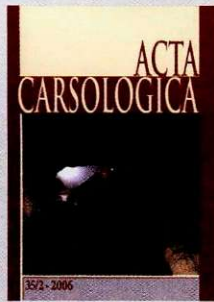
Arhiv Slovenije je izdal drugi del publikacije *Vodnik po arhivskem gradivu o Prekmurju v Arhivu Železne županije v Sombotelu (1849–1871)*, ki sta ga sestavila Antoša Leskovec in Aleksandra Serše. Namenjen je popisu treh upravnih fondov, ki so nastali v času Bachovega absolutizma in Schmerlingovega provizorija. Prevladujejo predsedstveni in splošni spisi. K popisu sodijo kratek historiat in razlaga načina popisovanja posameznih posebnosti, na koncu pa imensko, krajevno in stvarno kazalo.

Freud o seksualnosti

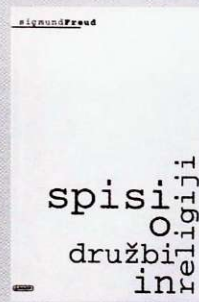
Analecta

Knjiga *Spisi o seksualnosti* prvič v slovenščini prinaša na enem mestu dvanajst spisov Sigmunda Freuda, v katerih se je podrobneje ukvarjal s seksualnostjo, od spisa *O seksualnem razsvetljevanju otrok* iz leta 1907 do spisa *O ženski seksualnosti* iz leta 1931. Historično so bili to tisti spisi, ki so pomenili kulturni šok in so psihoanalizo napravili za eno velikih teoretskih in praktičnih gibanj 20. stoletja. V splošnem velja prepričanje, da je psihoanaliza isto kot teorija o seksualnosti in da je njena posebnost v tem, da izza vseh človeških dejavnosti, tudi najbolj duhovnih, najdeva seksualne vzgibe. Freudovi spisi o seksualnosti pa takemu prepričanju pripravijo mnoga presenečenja in hitro lahko vidimo, kako zelo je to prepričanje na trhljih nogah.

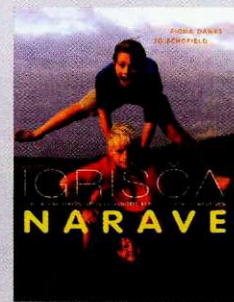
1.

1.

2.

3.

4.

Slovinci in BiH 1878

Založba Karantanija

Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini 1878 je »poročilo« o vojaški priključitvi Bosne in Hercegovine avstro-ogrski monarhiji. Aneksije se je avtor Jernej Andrejka kot aktiven častnik avstro-ogrske armade udeležil osebno kot poročnik v 17. pešpolku, imenovanem Kranjski Janezi. Gre torej za neposredno pričevanje o pomembnih, a danes malo znanih zgodovinskih dogodkih, pri katerih smo bili udeleženi tudi Slovenci. Obsežno delo (388 strani), ki je bilo prvič objavljeno v letih 1904 in 1905, je založba izdala v faksimilirani obliki.

Igrišča narave

Založba Didakta, Radovljica

Knjiga *Igrišča narave* nosi podnaslov *Igre, ročne spretnosti in dejavnosti, ki bodo otroke zvabile ven*. Priročnik je poln načrtov za domiselne igre, ročne spretnosti in zamisli za pustolovščine. Otroke in njihove družine, skrbnike in učitelje vzpodbuja, da se odpravijo v naravo. Ne glede na to, ali živijo v mestu ali na podeželju, ali so starši enega otroka ali vodje dvajsetih, jim bo ta bogato ilustrirana knjiga pokazala, kako lahko v naravi počnejo zelo veliko zabavnih stvari. Opisane so dejavnosti, ki segajo od vznemirljivih iger do oblikovanja stvari iz naravnih materialov. Morda si bodo spomnili zaželeli izdelati loke in puščice iz mladik, se poleti igrati skrivalnice, jeseni skakati v kupe listja ali pozimi ustvarjati obešanke iz koščkov ledu ... Opisane so tudi pustolovske igre, ki se jih lahko igrajo, ko pade mrak, in igre, ob katerih se lahko zabavajo vse leto.

Modrosti srca

Založba Mladinska knjiga

V knjigi *Modrosti srca* so objavljene preproste, a pomensko bogate zgodbe iz vzhodnjaške filozofske tradicije, mitologije in misli z Vzhoda. 60 zgodbic, ki jih spremljajo vprašanja, opom-

be, ključne besede, bo v pomoč predvsem mladostnikom, ki prestopajo prag filozofskega vajeništva. Knjiga je sestavljena iz dveh ravni: zgodbicam sledijo zelo kratki zapisi, poimeno- vani *Filozof razmišlja*, in ponujajo nastavke za filozofsko razmišljanje ter z njim povezana vprašanja. Ključne besede na zgornjem robu so v pomoč pri odkrivanju tem in opozarjajo na pomembne pojme in misli.

Iz zbirke Kompas

Založba Mladinska knjiga

Novo zbirko *Kompas*, nepogrešljivo sopotnico za vse, ki jih mučijo kake težave ali si preprosto želijo živeti bolj zdravo, sestavlja osem žepnih knjižic v prozornih plastičnih ovitkih. Tokrat predstavljamo še zadnje štiri. Metoda hujšanja, opisana v knjižici *Hujšanje* (napisali sta jo Maria C. Airainer in Waltraute Aign), ne temelji na »dovoljenih« in »prepovedanih« živilih, temveč na kombiniranju živil. Razdeljena so na sedem skupin, ki so pregledno predstavljene v tabelah. Poleg tega bomo v knjižici našli tudi kopico nasvetov o tem, kako ostanemo vitki. Jedrnata in pregledna žepna *Naravna lekarna*, avtorica je dr. Marcela Ullmann, je razdeljena na dva dela: v prvem abecedno navaja najpogostejše zdravstvene težave in fitoterapevtska sredstva, s katerimi jih omilimo ali odpravimo. Drugi del je imenik najpogostejših in najučinkovitejših zdravilnih rastlin. Knjižica *Vitamini*, napisala jo je Ulla Unger, je razdeljena na dva dela. V prvem najdemo osnovne podatke o vseh najpomembnejših vitaminih (vitaminu A, B, C, D, E itn.): v katero skupino spadajo, zakaj jih potrebujemo, kako se uporabljajo itn. V drugem delu so razpredelnice z živili, ki prikazujejo, katere vitamine vsebuje posamezno živilo. V knjižici *Zelišča*, napisal jo je Henning Seehusen, je zbranih 50 zelišč, ki jih najpogosteje uporabljamo. Urejena so po abecednem redu, tako da jih hitro najdemo. Poleg podatkov, kdaj in kje lahko začimbo kupimo, kako jo uporabljamo itn., najdemo med besedilom tudi številne okusne recepte.

Zeppelin pristal v Kopru

Mitja Volčanšek; foto: Bojan Okorn/Temma-x

V okviru festivala Festiko, ki je med 23. in 29. julijem v Koper privabil množice obiskovalcev, je na osrednjem Titovem trgu nastopil karizmatični Robert Plant, ki je zaznamoval sedemdeseta leta kot glas legendarne skupine Led Zeppelin.

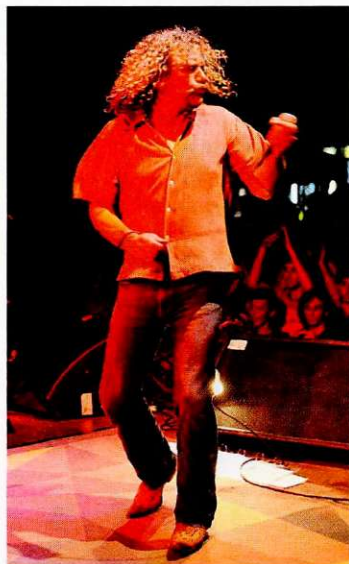
Ponedeljek, 23. julij, je marsikateri glasbeni sladokolec, brž ko so se uresničile govornice, naj bi se nepozabni »Percy« v sklopu letošnje koncertne turnee ustavil tudi na Obali, označil z rdečo barvo na koledarju.

Rokerji na Obali Tako je val radostne črnine v podobi rkerskih majic z značilnimi motivi že v poznem popoldnevu preplaval koprsko staro mestno jedro ter se zlil s številnimi radovednimi turisti in domačini. Razpoloženje se je začelo stopnjevati uro pred napovedanim začetkom koncerta, ko so srečni imetniki vstopnic (karte so kmalu pošle, čeprav so bile po približno 40 evrov) počasi napolnjevali osrednji trg pred stolnico. Padajoči mrak je iz Pretorske palače, pred katero so postavili oder, ustvaril sugestivno naravno kulisso. Razpoloženje je pokvarilo le dolgo čakanje, saj je glavni igralec pozdravil publiko z enourno zamudo. Potem pa se je začelo ...

New Orleans–New Delhi Stari maček Plant (prihodnje leto jih bo

dopolnil šestdeset) je dobesedno v nekaj sekundah pomiril zvižgajoče občinstvo in ga za naslednjih sto minut dobesedno začaral.

Treba je pojasniti, da nekdanji frontman Zeppelinov, ki so svoj čas podirali rekorde prodanih plošč in polnili največje svetovne stadione, v nasprotju z večino svojih vrstnikov ne živi le od stare slave. S spremljeval-

Karizmatični Robert Plant

no skupino Strange Sensations je predlanskim izdal uspešen album *Mighty Rearranger*, ki predstavlja uspešno mešanico ameriške tradicije bluzovskih in rokovskih ritmov, udarnih kitarskih riffov, vzhodnjaških (indijskih in afriških) melodij ter neugrešljivega, čutnega in še vedno mladostno mogočnega Plantovega vokala. Koprski koncert je tako ponudil manj informiranim poslušalcem izredno raznovrstno glasbeno pojedino, od prevladujočih zeppelinovskih uspešnic do izdelkov iz Plantove bogate, zdaj že četrstoltno solistične kariere.

»Dihal« s publiko Kot je nekoč veljalo za »svinčeni zrakoplov« in za rokrske izvajalce nasploh, tudi Plant da najboljše od sebe v živo. Čeprav smo nekatere skladbe slišali že stokrat, smo resnično uživali v svežih, včasih bolj udarnih, drugič bolj introspektivno in lirično naravnanih izvedbah.

Pesmi, kakršne so *Black dog*, *Going to California*, *Four sticks*, so navduševale staro in mlado. Dejansko smo na koncertu opazili vse generacije od petnajst-

šestdesetletnikov. Če so se starejši sprva le nekoliko pozibavali in migali z glavami, so mlajši v prvih vrstah odločno poskakovali in ritmično ploskali ob privlačnih ritmih. Robert Plant je znova dokazal, da njegov odnos do publike ni prazno koketiranje, temveč da ima izreden občutek za poslušalce, da praktično »dihajo« z njimi. Kljub letom, pijači in raznim substancam je namreč izžareval izredno energijo, ki jo je navzven ponazarjal z izrazito telesno mimiko.

Potem ko se je zvezda večera za nekaj minut pošalila z zgodnjim odhodom z odra, je Plant svoj nastop dopolnil z duetom z domačo glasbenico Tinkaro Kovač. Pred slovesom nam je postregel še s srce parajočo *Babe, I'm gonna leave you*. Čisto za konec pa je spravil na noge še poslednje obojavljive z naelektreno *Whole lotta love*, ki se je vsem navzočim gotovo močno vtisnila v spomin.

Kaj še reči za konec? Upamo, da bo podobnih dogodkov v prihodnje še več. Festival Festiko je gotovo na dobri poti do širše uveljavitve, tudi zunaj Slovenije. **D**

Sonatori de la Gioiosa Marca

Festival stare glasbe Radovljica

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije, Matej Rupel

Obiskovalce Radovljice bo 25. festival popeljal v preteklost. Med 11. in 24. avgustom se bo zvrstilo deset koncertov stare in nove glasbe na historičnih inštrumentih. Za pravo razpoloženje bo poskrbelo baročno okrasje.

Temeljni programski koncept mednarodnega festivala stare in nove glasbe na historičnih instrumentih in v interpretaciji vrhunskih specializiranih glasbenikov je letos ostal nespremenjen. Po desetih letih se je spremenila le zunanja podoba festivala. Poslušalci iz Ljubljane se bodo na festival prvič lahko pripeljali z brezplačnimi festivalskimi avtobusi. Po programu bodo slovensko glasbo ali slovenske izvajalce predstavili trije koncerti, na treh pa bodo nastopili mlajši glasbeniki, ki so prejeli najvišje nagrade na najpomembnejših evropskih tekmovanjih stare glasbe. Med dogodki bo prvič na sporedu džezovski koncert s priredbami Bachove glasbe.

Tri lokacije Festival organizira Društvo ljubiteljev stare glasbe Radovljica. Potekal bo na treh lokacijah v Radovljici, za en večer pa se bo preselil v Ljubljano. Festival Radovljica bodo pospremile uvodne prireditve: teden dni pred koncertom ob odprtju festivala na Linhartovem trgu bo celodnevna prireditev s srednje-

veško tržnico starih slovenskih obrti, z dvigom festivalske zastave in s kulturnim programom. Festival se bo začel v soboto, 11. avgusta, z italijansko zasedbo Sonatori de la Gioiosa Marca, ki bo poslušalce s kratkimi, ponavljajočimi se harmonskimi in ritmičnimi vzorci, ki so v obdobju baroka doživeli zlato dobo, popeljala na popotovanje po Italiji v drugi polovici 18. stoletja. Trinajstega avgusta bo nastopil slovenski kvartet čembalov, v katerem so se poleg Luca Ferrinija, Egon Mihajloviča in Tomaža Sevška predstavil tudi umetniški vodja festivala Domen Marinčič. Igrali bodo Bachovo priredbo enega Vival-

dijevih koncertov za štiri violine in dela baročnih mojstrov.

Glasbilo angelov Torkov večer v radovljiški cerkvi sv. Petra bo v znamenju slovenske vokalne glasbe 16. in 21. stoletja, ki jo bo predstavil nemški vokalni sekstet Singer Pur. Pevci bodo nastopili z glasbo Jacobusa Gallusa in predstavili skladbe sodobnih slovenskih skladateljev. Belgijski ansambel Ricer-car Consort bo 16. avgusta igral baritonske trie Josepha Haydna in tako predstavil bariton, danes redke glodalni instrument z dodano vrsto resonančnih strun, na katere se med igranjem z lokom brenka s palcem leve roke. Ansamblu se bo pridružila škotska sopranistka Su-

san Hamilton in zapela Haydnove priredbe škotskih narodnih pesmi. Orgelskemu portativu, nekoč instrumentu legendarnih virtuozov in danes znanem kot glasbilo angelov na srednjeveških freskah, se danes posvečajo le redki poklicni glasbeniki. Eden takšnih je Španec Guillermo Perez, ki bo na festivalu nastopil 18. avgusta.

Ljubljanski grad Predstava nemškega ansambla L'ornamento bo 19. avgusta, 20. pa se bo festival nadaljeval s koncerti na temo improvizacije. Nastopili bodo norveški glasbeniki Rolf Lislevand Ensemble, ki igrajo na zgodovinska glasbila ter pri tem uporabljajo izvirne glasbene zapise in stare tehnike igranja. Na ljubljanskem gradu se bo 21. avgusta z improvizacijami predstavil španski Ansambel Tasto Solo, 22. avgusta pa bo glasbo na prehodu iz 16. v 17. stoletje predstavil francoski ansambel Le Concert Brise. Festival se bo končal 24. avgusta s projektom Imate radi Bacha?, v katerem nastopajo štirje domači glasbeniki. ■

Domen Marinčič, vodja festivala

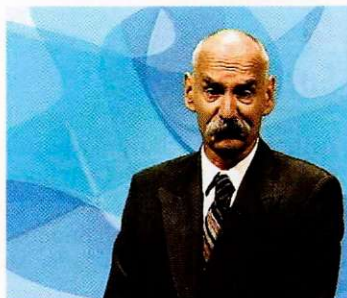

Sopranistka Susan Hamilton

Jan Fabre in SMG

Na Salzburških slavnostnih igrah, ki so se začele 27. julija, bo svetovno premiero doživela predstava *Rekviem za metamorfozo* belgijskega režiserja Jana Fabra. Koproducent predstave je Slovensko mladinsko gledališče, v njej pa bosta nastopila člana ansambla Maruša Geymayer Oblak in Sandi Pavlin. Premiera bo 26. avgusta, sledili bosta ponovitvi 27. in 29. avgusta, predstavo pa gotovo čaka tudi dolga festival-ska pot. Fabrov *Rekviem* za metamorfozo je gledališka maša za umrle, toda režiser smrt vrača v samo središče življenja, kjer se radosti in pleše, kjer je smrt čaščena kot del cikla, ki se vedno znova lahko spet začne. Smrt je trenutek, nabit s skrivnostno tišino, hkrati pa oglušujoč koncert spominov, podob, drobcev in koščkov izgubljenih življenj. Življenje se po Fabrovih idejah v smrti vrne kot zmešnjava: sestavljenka anekdot, trivialnosti, zasebnih sob in sublimne smrtnosti. Smrt je polna solza, a globoko pod to užaloščenostjo, dolgo po njej, včasih pa prav v istem hipu se zasliši čuden, posmehljiv kro-

hot življenja. Jan Fabre (1958) je doma in v tujini dobro znan kot eden najbolj inovativnih in mnogostranskih sodobnih avtorjev. V zadnjih petindvajsetih letih je deloval kot performer, gledališčnik, koreograf, operni ustvarjalec, sli-

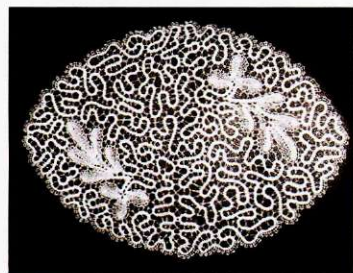
Igralec Sandi Pavlin

kar in pisec. Zanj je značilno, da razširi horizonte vsakega žanra, ki se ga loti, njegova umetniška pot pa je vseskozi zaznamovana s kontroverznostjo. Telo v vseh svojih oblikah je namreč že vse od zgodnjih osemdesetih pa do danes predmet Fabrovih raziskav. Njegovi zadnji produkciji *Je suis sang* in *Tannhäuser* sta naleteli na dober odziv pri mednarodnem občinstvu. L. H.

Čipka – modni dodatek

Na razstavi z naslovom *Čipka* kot modni dodatek nekoč in danes, ki so jo odprli 25. julija, predstavljajo mnoge stare vzorce čipk. Čeprav je bilo v preteklosti manj premožnih ljudi in so bile čipke

pravili Cerkljanska klekljarska sekcija in Združenje slovenskih klekljaric, prinaša pa okoli 200 čipk, ki so večinoma nastale v letošnjem šolskem letu tako po starih kot po sodobnih klekljarskih vzorcih. Tokrat si je mogoče ogledati tudi ogrlice, uhane in rokavice iz čipk ter v različne obleke všite čipke. Cerkljanska klekljarska sekcija, ki deluje v okviru Društva klekljaric idrijske čipke, je doslej v devetih letih delovanja pripravila devet razstav, posvečenih idrijskim čipkam, torej vsako leto po eno. Društvo združuje 27 klekljaric, sicer pa v Cerknem klekljajo skoraj v vsaki hiši. Pri tem kaže posebej omeniti gospo Pavlo Jereb, ki kljub 95 letom še vedno vsak dan kleklja po več ur in je zasuta z naročili za svoja dela. L. H.

Znamenita idrijska čipka

kot modni dodatek zato nekoliko manj razširjene kot danes, so se ohranili mnogi stari vzorci, po katerih še vedno klekljajo v Cerknem. Razstava bo na ogled do 26. avgusta. Skupaj sta jo pri-

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 9. 8. 2007

KUD France Prešeren: Trnfest 2007

18.00 KUD France Prešeren: Gledališče Unikat: Od kod si, kruhek – gledališki muzikal za otroke

20.00 Slovenska filharmonija: Philharmonia Chorus (Velika Britanija), Ansambel tolkal in klavirjev König (Nemčija): Carmina Burana

21.00 Mestni muzej: Elena Denisova, violina (Rusija) & Aleksej Kornienko, klavir (Rusija): Dunaj na prelomu stoletja – klasična glasba

PETEK, 10. 8. 2007

19.00 Pred Križankami, Trg Francoske revolucije: Intimne vzorednice – plesno-glasbena predstava

20.00 KUD France Prešeren: Mystica & The Space Doctors (Slovenija) – folk ambientalna glasba

SOBOTA, 11. 8. 2007

20.00 KUD France Prešeren: Koko & Mandovi (Slovenija / Srbija) – etno folk.

21.30 Ladjica med Šušarskim mostom in Tromostovjem: Nina Kompare, sopran & Tomaž Plahutnik, citre – klasična glasba

NEDELJA, 12. 8. 2007

20.30 KUD France Prešeren: Vroom (Srbija) – rok. Skupina Vroom, ki je svojo kariero začela leta 1997 v okviru gledališke skupine Torpedo, izvaja samosvojo glasbo, ki je kombinacija

kabareta, različnih ljudskih glasb Balkana ter prvih tehna, jungla in trip hopa.

PONEDELJEK, 13. 8. 2007

20.30 KUD France Prešeren: Yapa (Francija), Sašo Zver (Slovenija) – kitarska glasba

20.30 Ljubljanski grad: Leipziški godalni kvartet (Nemčija) in Mojca Zlobko Vajgl, harfa. Leipziški godalni kvartet deluje od leta 1988 in velja za eno najboljših tovrstnih evropskih zasedb. Kvartet izvaja obširen repertoar več kot 200 skladb 55 skladateljev in nastopa po vsem svetu.

21.00 Mestni muzej: Duo Urara Mogi, violina (Japonska) & Martina Cukrov, klavir (Hrvaška) – klasična glasba

TOREK, 14. 8. 2007

20.30 Ljubljanski grad: Leipziški godalni kvartet (Nemčija) in gostje – klasična glasba

21.00 KUD France Prešeren: Magdalena Reiter (Slovenija / Poljska): Heksamiton – sodobni ples

SREDA, 15. 8. 2007

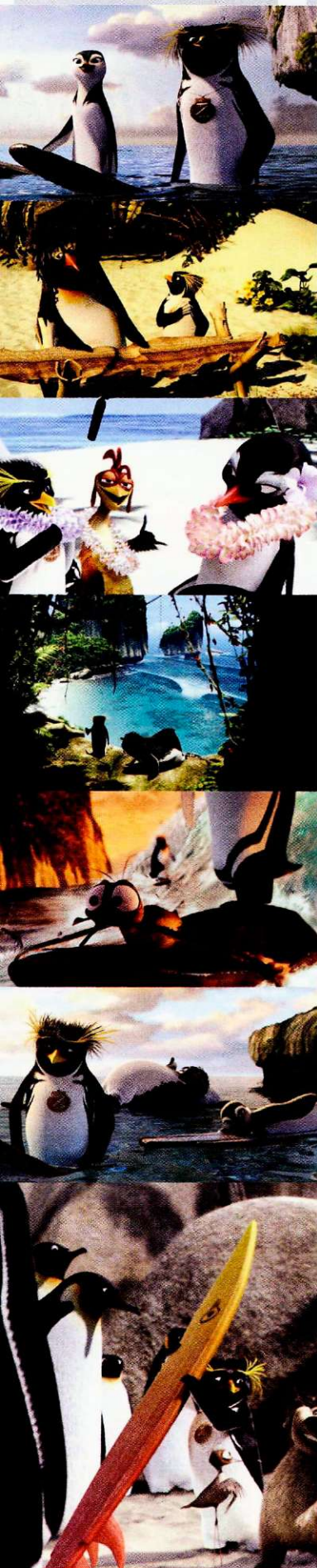
Kongresni trg: Festival sanje

20.30 KUD France Prešeren: Stendap – stand-up komedija

RADIO
ZELENI VAL
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Divji valovi

Monika Maljevič

Divji valovi nam prinašajo zgodbo o radoživem pingvinu Codyju, ki se odloči, da se bo udeležil največjega tekmovanja v deskanju na valovih.

Na poti se mu s pomočjo zabavnih naključij pridružijo čudaški piščanec, preračunljiva menedžerska vidra, kolerični čapljasti iskalec mladih talentov in prijazna pingvinja vodna reševalka. Skupaj se pogumno spopadejo z največjimi valovi in pri tem spoznajo, da resničnemu zmagovalcu ni treba vedno biti prvi.

Divji valovi so animirana akcijska komedija, ki razkriva razburkano zakulisje visoko-oktanskega sveta tekmovalnega deskanja. V filmu se predstavlja najstniški pingvin Cody Maverick (Shia LaBeouf), nadobudni deskar, ki se pripravlja na svoje prvo profesionalno tekmovanje. Njegovo izkušnjo spremlja filmska ekipa. Cody z doma v Shiverpoolu na Antarktiki odpotuje na otok Pen Gu na veliko tekmovanje. Na poti sreča navdušenca nad deskanjem Chicken Joea (Jon Heder), slavnega promoterja deskanja Reggieja Belafonteja (James Woods), iskalca deskarskih talentov Mikeyja Abromowitza (Mario Cantone) in radoživo reševalko Lani Aliikai (Zooey Deschanel). Vsem je takoj jasno, da je Cody strasten deskar, čeprav je včasih malce v

Surf's Up

Zvrst: animirana družinska pustolovščina

Režija: Ash Brannon in Chris Buck

Scenarij: Lisa Addario, Christian Darren, Don Rhymer in Joe Syracuse

Igrajo: Shia LaBeouf, Jeff Bridges, Zooey Deschanel, Jon Heder, James Woods, Diedrich Bader, Mario Cantone, Kelly Slater

Sinhronizirano v slovenščino; glasovi: Lovro Iah, Vojko Belšak, Tinkara

Končar, Roman Končar, Igor E. Bergant

Premiera: 9. 8. 2007

Distribucija: Continental Film

zablodi. Cody je prepričan, da mu bo zmaga prinesla spoštovanje in občudovanje, ki si ju zasluži. A ko se nepričakovano sreča z utrujenim starim deskarjem (Jeff Bridges), Cody počasi najde svojo pot in odkrije, da pravi zmagovalec ni vedno tisti, ki prvi pride do cilja.

Ideja *Divji valovi* je svojstvena komedija, ki se potopi v tekmovalni svet pingvinov deskarjev. Ta zabavna iztočnica je za producenta Chisa Jenkinsa pomenila način, kako predstaviti zgodbo o deskarju Codyju Mavericku, katerega čas šele prihaja. "Ideja o pingvinih deskarjih mi je res dala misliti. Kaj če bi namesto neposredne fantazijske

naracije *Divji valovi* šli v svet animacije z namišljeno avtentično kamero, kot če bi snemali intervjuje v živo in bi navidez ne imeli scenarija. Kaj bi nam ti pingvini deskarji povedali, če bi dobili priložnost? Od tod je bil samo majhen korak do spoznanja, kakšen potencial bi imel takšen transcendenčen par – domišljija animacije ter realizem in neposrednost današnje žive kamere."

Režiserja Ash Brannon in Chris Buck sta hitro sprevidela genialnost zamisli: uporabila sta pravila in slog resničnostne televizije in snemanja dokumentarcev, s svojo neposrednostjo in relevantnostjo so tako *Divji valovi* nekaj posebnega med animiranimi filmi. **D**

Večer lahko med počitnicami kupite tudi na prodajnih mestih hrvaške Istre, Kvarnerja, Dalmacije in otokov.

VEČER

Časnik, ki te potegne vase.

Ocena: dobro

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Mazda5 CD110 TX

Ni nujno, da je dobro le najboljše in najdražje. Pravzaprav gre pri mazdi5 s šibkejšim dvolitrskim turbodizelskim motorjem, 110 'konji' ter srednje dobro opremljenostjo z oznako TX za povsem soliden avtomobil, ki predstavlja idealno razmerje med ceno, ponujeno opremo, prostorom, zanesljivostjo in zmogljivostmi.

mi. Ampak papir je papir, vožnja z mazdo5 pa nekaj povsem drugega. Preklemanske živosti res ne gre pripisati temu stroju, sploh pri prvih kilometrih svojega življenja na cestah, čeprav je njegovo obnašanje v območju polnega vleka navora suvereno in je vožnja v kombinaciji z optimalno izračunanimi prestavnimi razmerji šestih stopenj zobniških parov povsem na novo skonstruiranega menjalnika iskriava. No, s tem ne gre postavljati niti hitrostnih niti časovnih rekordov. Lahko pa pričakujemo nizko porabo motorja (čeprav spet ne rekordne), ki se je v testnem primeru gibala pri 7,6 litra na 100 prevoženih km, kar je pravzaprav pri dobri toni in pol mase vozila ter precej veliki uporni površini avtomobila in prvih kilometrih na cesti pohvalno. Malce manj se lahko hvali s podvozjem. Čeprav odlično skonstruirano in kinematsko dovršeno ter izkazuje v hišni 'trojki' vzorno vedenje, se tu kaj hitro opazi, da je 'petka' že kar malce prezajetna za velikost osnove iz nižjega srednjega razreda. Vzdolžna nihanja so preočitna, siljenje nosu iz smeri po hitreje peljanih ovinkih stalno. Morda je tudi zato na volanu tisti 'mehkobni' občutek, ki voznika ne prepriča v 'hitenje', čeprav velja prav peti razred mazde za bolj športnega v segmentu manjših enoprostorcev, le da je ta športnost omejena v okvir obli-

Šibek dizel, a dovolj zmogljiv

Mazda5. Mogoče se velja najprej obregniti v pogonski agregat. Saj v svoji skromnosti kljub variabilni geometriji turbinskega puhalca, vmesnega hladilnika zraka, neposrednega vbrizga iz sistema skupnega voda ter šestnajstventilske tehnike dihanja v glavi iz lahkega aluminija in vgrajenemu filtru trdih delcev na izpuhu ponuja le 81 kilovatov (110 KM) moči ter 310 Nm navora pri 2000 vrt./min in kataloško povsem neprepričljive preformanse, ki uvrščajo ta avtomobil po teh številkah povsem na dno lestvice med petica-

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	MAZDA5 CD110
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1998
moč v kW (KM) pri vrt./min	81 (110) pri 3500
največji navor v Nm pri vrt./min	310 pri 2000
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4505 x 1755 x 1665
medosna razdalja v mm	2750
prtijažnik v litrih	112/426
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1540 (685)
največja hitrost v km/h	179
pospešek 0-100 km/h v s	12,9
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,3/5,7/6,3
poraba na testu v l/100 km	7,6
cena vozila v EUR	23.457

ke. Klinasta silhueta prednjega dela, lahko padajoča streha proti zadku, ostro robljenje linij, kristalnost drugih detajlov in zatemnjeni vrsti stranskih stekel so elementi, ki se jim da pripisati ta lastnost. Ja, (pre)majhna kolesa (le petnajstih palcev) v prostorsko zajetnejših blatnikih namreč izdajajo, da pravzaprav ne gre za nič resnega.

Športna uporabnost Nič športno resnega ne najdemo niti v notranjosti, saj je ta izdelana po načelu uporabnosti v uniformiranem slogu izdelovalcev z Vzhoda. No, zagotovo lahko pohvalimo prostornost avtomobila v notranjosti. Na prednjih sedežih vedno, v drugih dveh vrstah pa le takrat, ko je zadnja vrsta pospravljena v dno prtljažnega prostora in v srednji vrsti sedita le dve osebi. Kljub fleksibilnosti karakurija je v zadnji vrsti krepko premalo prostora za resna potovanja (tudi otrok), enako bo potožil tudi tisti, ki bo trpel miniaturnost zložljivega sredinskega sedeža srednje

vrste. Prostornost okrog ramen in glav je zaradi visoke strehe ter po širini malce navznoter potisnjene postavitve sedežev odlična, odlična je tudi prostornost v nožnem delu kabine, spredaj zaradi navzgor zavihane armaturne plošče in ozkega spodnjega dela sredinske konzole, zadaj pa zaradi izdatno nastavljenih sedežev po dolžini. In odlična stvar so na avtomobilu tudi zadnja stranska vrata, ki so drsna in postavljena na obeh bokih. Zelo uporabna za vstopanje so na nagnjenih parkiriščih z ozko začrtanimi parkirnimi boksi, razveselijo pa tudi takrat, ko je v avtomobil treba 'stlačiti' kakšen neobičajen kos večje prtljage; ko sta zadnji vrsti pospravljene, prtljažnik ni ravno ogromen. Z željo, da bi bil avtomobil čim bolj uporaben, pa so vanj vtaknili kup bolj ali manj uporabnih predalov, vsaki od vseh treh vrst posebej. Povsem neuporabni so sredinski displej, na katerem se izpisujejo informacije potovalnega računalnika, ter avdio- in klimatizacijske naprave. In na žalost, čeprav pri povsem novem avtomobilu, je bilo črčkanje izpod ročice menjalnika že kar malce preveč moteče, tako kot vsake toliko časa čudni zvoki izpod podvozja. Na srečo brez posledic.

Mazda5 se zna na tak način, kot ga je ponudila nam, prikupiti marsikateri družinici, saj združuje vse tisto, kar se od takšnega avtomobila pravzaprav pričakuje. Korektna ponudba za pravo ceno. Kljub nekaterim muham. Ocena: dobro. **D**

Novici

FERRARI F430 SCUDERIA Ferrari bo na letošnjem avtomobilskem salonu v Frankfurtu prikazal novo različico modela F430 berlinetta, zasnovano v izrazito športnem duhu, ki ga preveva načelo 'manj je več'. Za primerno razpoloženje ob jesenski uradni premieri bo poskrbel sedemkratni svetovni prvak formule 1 Michael Schumacher. Tudi nova, za sto kilogramov olajšana izvedba se ponaša z uporabo napredne tehnologije in rezultatov dolgoletnega razvoja programa vozil za formulo 1, kar bo demonstrirala z aerodinamično optimirano obliko karoserije, spremenjenim sistemom proti zdrsanju gnanih koles (TCS) na zadku, ki sedaj prvič združuje v eno obstoječi elektronski zaporni diferencial (E-Diff) in sistem F1-Trac. 4,3-litrski motor V8 se bo v tej izvedbi ponašal s 510 KM pri 8500 vrtljajih v minuti. Razmerje med maso in močjo pri 1.250 kilogramov (suha masa) težkem cestnem dirkalniku znaša impresivnih 2,45 kg na konjsko moč.

MITSUBISHI COLT Mitsubishijev model colt je ob vstopu v novo modelno leto dobil nekaj manjših kozmetičnih popravkov, novo paleto karoserijskih in notranjih barv ter novi akcijski 'pan-euro-pean' paket opreme. Spisek serijske so razširili še na dežni senzor in funkcijo 'auto light', za doplačilo pa bodo ponudili novo paleto lahkih platišč. Kupce bodo razveselili s temnimi ohišji sprednjih žarometov, temno obarvanimi zadnjimi lučmi ter z večjo količino črnega barvnega odtenka, ki kraljuje tudi v notranjosti v kombinaciji s črnim usnjem. Spisek serijske opreme pri tej akcijski izvedbi so razširili še na unikatno oblazinjenje v notranjosti ter izhod za MP3-predvajalnik, par sprednjih meglenk in 16-palčna lahka platišča. Kupci trivratne izvedbe bodo bogatejši še za zadnji strešni spojler. Paleta pogonskih agregatov ostaja nespremenjena.

Izredno tanek GPS GARMIN navigator

Če prvič kupujete navigacijo ali enostavno cenite enostavnost in stil za dobro ceno, je Garmin nūvi 200 serija navigatorjev vaša prava izbira.

Za več informacij obiščite: www.garmin.si

Na vse naprave lahko namestite slovensko menije in govorno vodenje.
Na nūvi 200 serijo lahko nalobite tudi: podrobno cestno karto Slovenije, Hrvaške in Bosne - AdriaRoute.

NAVTEQ
ON BOARD

GARMIN

Nadloga – bolečine v hrbtu

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Vas boli hrbet, pa nimate časa, da bi se ukvarjali s sabo in šli k zdravniku? Seveda, čas hitro beži, vi pa morate biti povsod: iti v trgovino, očistiti avto, oprati perilo, skuhati, pribiti kakšen žebelj, se ukvarjati z otrokom ...

Nekaj časa vam bo še uspelo bežati pred bolečino in jo zanemarjati, vendar vas utegne kmalu tako boleti, da vas bodo odpeljali v bolnišnico. Če boli hrbet, je treba ukrepati takoj in ne čakati, da bi se bolečina razvila. Za bolečine v hrbtu obstaja več vzrokov. Eden je prehlad hrbta, do katerega najpogosteje pride poleti. Morda ste se ukvarjali s športom ali pa opravljali kakšno delo, pri katerem ste se spotili, potem pa ste prišli v klimatiziran prostor in bolečine v hrbtu so tu. Prvo, kar je mogoče narediti v takem primeru, je mazanje hrbta s katero koli kremo, ki greje tkivo. Če take kreme ni pri roki, je mogoče uporabiti kar alkohol. Poleg tega je dobro, če si

Pravilna masaža lajša bolečine v hrbtu.

okoli pasu ovijete kakšno toplo tkanino, šal ali plet. V dneh, ki sledijo, nadaljujte terapijo do popolne ozdravitve. Predvsem pa v tem času bolnik s prehlajenim hrbtom ne sme hoditi ven, ne da bi se toplo oblekel in si čez križ ovil kaj toplega. Če hrbet kljub vsemu močno boli, je dobro iti k zdravniku, da vam bo predpisal injek-

cije, ki takoj odvzamejo bolečino ali pa jo vsaj močno omilijo. Vsakemu bolniku injekcije predpišejo individualno. Če ste tudi sicer pogosto na prepihu, je priporočljivo ves čas nositi volnen pas za križ kar pod obleko. Takšen pas je tanek in se niti ne opazi.

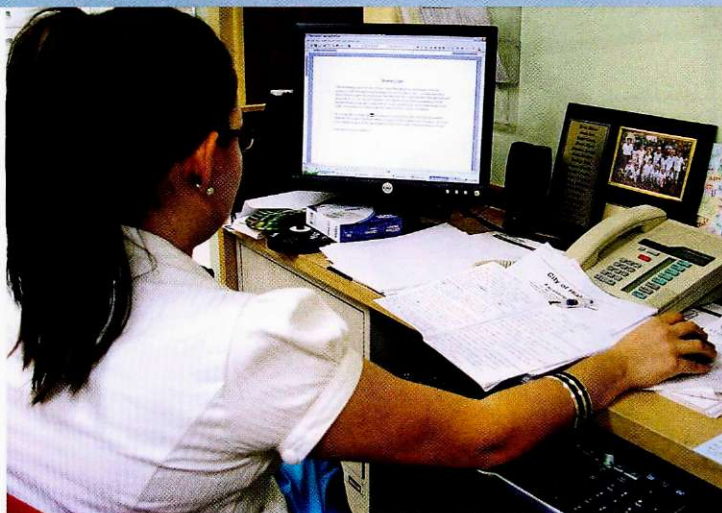
Lumbago Ostra bolečina, ki traja le kratek čas in se iz križa preseli v nogo ter nato izgine, ko vzravnote hrbet, je znak lumbaga. Bolečina se pojavi, če dvignemo kaj težkega ali zaradi hitrega, sunkovitega premika telesa. Takšna bolečina se lahko ponavlja in odseva v nogo. Močnejše boli, če zakašljamo ali kihujemo, ker se pri tem napne vse telo. Če nekoga doleti

lumbago, ga je treba nemudoma položiti na trdo površino, na tla ali na posteljo, pred tem pa je treba pod vzmetnico oziroma pod spodnjo rjuho položiti trdo leseno ploščo. Za olajšanje bolečine lahko bolnik zaužije tableto proti bolečinam, v nobenem primeru pa mu ne smete pripravljati vroče kopeli – ta samo poveča bolečino. Križ lahko v tem primeru grejete samo s suhim termoforjem, če ne pomaga, pa poskusite z vtiranjem mazila, ki lajša bolečine in ne povzroča alergije. Bolnik naj ostane v postelji od tri do pet dni. Če bolečina ne poneha ali se celo okrepi, je treba k zdravniku. Zdravnika je treba poklicati tudi v primeru, če je bolečina v hrbtu stalna in se okrepi pri hoji, olajšanje pa je čutiti samo pri ležanju. V tem stadiju se pojavi tudi neobčutljivost na dotik na območju križa. Bolečina se poveča tudi pri sklanjanju, krčenju nog in pri vstajanju iz postelje.

Pazite na pravilno dvigovanje bremen!

Osteohondroza Bolečina v hrbtu se lahko pojavi tudi zaradi osteohondroze v predelu križa. To je obolenje hrbtenice, pri katerem je prekinjena preskrba diska, ki med seboj povezuje dve vretenca. Medvretenčni disk, ki ga ožilje ne preskrbuje z vsemi potrebnimi elementi, se »posuši«, obremenitev se povečuje, disk se obrablja in posledica je bolečina v hrbtu. Bolezen je kronična, bolnik si lahko pomaga s telovadbo in pravilno prehrano. Pomaga tudi masaža, manualna terapija, fizioterapija in posebna zdravilna telovadba. Prehrana mora vsebovati mikroelemente, ki so potrebni za krepitev kosti. Za določitev pravilne diete se je treba oglasiti pri zdravniku, ki bo predpisal individualni program prehranjevanja.

Hrbet lahko zaboli, če predolgo sedimo za računalnikom!

Profesionalno obolenje

Pod to ime navadno sodi vsaka bolezen, ki se pojavi kot posledica dela. Če je vaše delo povezano s sedenjem in majhno fizično aktivnostjo, če veliko časa preživite za računalnikom v istem položaju in ne vstajate, boste prej ali slej začutili bolečino v mišicah in v hrbtu. Doletelo vas je profesionalno obolenje. Zaradi premalo gibanja mišice postanejo šibke in ne morejo dolgo obdržati hrbta v enem položaju. Temu se pridruži še nepravilna drža in kmalu ne boli le hrbet, ampak tudi vrat. Načina, ki bi takoj pregnal takšne bolečine, ni, saj postanejo navadno kronične. Pomaga lahko le močna injekcija, če pa bi se jih res radi znebili, se je treba lotiti telovadbe. Vsak dan je treba vsako uro pet minut ponavljati vaje za okrepitev mišic hrbtenice. Pri

sedenju je treba paziti na pravilno držo, sedeti in hoditi je treba z vzravnano hrbtenico. Pri bolečinah v hrbtu, ki nastanejo zaradi sedenja, pomaga tudi masaža, vendar je ni priporočljivo delati doma, če tega ne znamo, ampak je bolje poiskati strokovnjaka.

Masaža Masaža je za lajšanje različnih težav znana že zelo dolgo časa. Nihče ne ve natančno, kdaj so ljudje opazili, da božanje in mečkanje pomaga pri različnih boleznih. Zdravilna masaža lajša bolečine in zboljšuje prevodnost živcev. Bolnik mora leči na trdo, ravno podlago na trebuh in položiti roke ob telo, pod glavo mu je dobro podložiti blazino, pod goleni pa majhno blazino v obliki valja. Če niste profesionalni maser, se morate še posebej potruditi, da ne bi poškodovali že tako razbolelega človeka. Svoje moči je treba pravilno oceniti, da ne bi prišlo do »lomljenja kosti«. Vedeti je treba, da v akutnem stadiju, ko hrbet zelo boli, ne izvajamo masaže. Preden začnete masirati, se prepričajte, kje hrbet boli in kje ne. Če boli na obeh straneh hrbtenice, masirajte tam, kjer boli manj. Masažo začnite z božanjem, ki naj sprosti mišice, nato pa nadaljujte s krožnimi hibi od hrbtenice. Masažo izvajajte z blazinicami prstov ali palcev, traja pa naj do tri minute. Končajte jo z božanjem. Če želite res pomagati svojim najbližjim, se kdaj udeležite kakšnega tečaja za masažo in se posvetujte z zdravnikom, kakšna najbolj koristi osebi, ki trpi zaradi bolečin v hrbtu. **D**

Na kratko

GLOBALNO O AIDSU Na dan odprtja štiridnevne konference, ki jo organizira Mednarodna družba za boj proti aidsu (IAS), o nastanku, zdravljenju in preprečevanju HIV v Sydneyju, je vodilni virolog in predsednik IAS Pedro Cahn dejal: »Znanost nam je dala orodja za učinkovito preprečevanje in zdravljenje virusa HIV. Dejstvo, da nam znanosti še vedno ni uspelo prevesti v prakso, je zato sramotna polomija mednarodne skupnosti. Opravka imamo z boleznijo, ki jo je mogoče preprečiti, a se vsak dan z njo okuži 11.000 ljudi. Opravka imamo z ozdravljivo boleznijo, pa ji vseeno vsako leto podleže tri milijone ljudi.« Na svetovni konferenci o preprečevanju in zdravljenju okužbe z virusom HIV je štiri dni razpravljalo več kot 5.000 udeležencev, večinoma raziskovalcev, iz 133 držav. Predstavili so svoje izsledke o najnovejših raziskavah na področju razvoja učinkovitih zdravil, podpisali pa so tudi deklaracijo, ki vlade, bilateralne, multilateralne in zasebne donatorje poziva, naj za raziskave namenijo vsaj 10 odstotkov vseh sredstev, povezanih s financiranjem boja proti aidsu. Brez dodatnih sredstev bo ustrezen odziv na pandemijo nemogoč, ocenjujejo strokovnjaki. Izvršni direktor Svetovnega sklada za aids, tuberkulozo in malarijo Michel Kazatchkine ocenjuje, da je premostitev finančne vrzeli ključna. Program ZN za boj proti aidsu (UNAIDS) pa je ocenil, da bi za ustrezno ukrepanje proti nevarni epidemiji potrebovali dodatnih 18 milijard dolarjev letno, a so razpoložljiva sredstva precej pod polovico potrebnega zneska. Poroštva sklada za boj proti boleznim znašajo ta čas 11 milijard dolarjev, od tega jih je sedem milijard namenjenih za nepovratno pomoč 136 državam.

Virolog Pedro Cahn

KOŽA IMA SPOMIN Poletje je čas dopustov, gora, morja in sonca, pri vsem lepem pa ne smemo pozabiti tudi na temne plati sonca. Pri sončenju se je treba držati navodil strokovnjakov, saj pretirano izpostavljanje soncu povzroča opekline in poškodbe kože, ki povzročijo, če ne drugega, marsikatero neprespano noč. Koža ima spomin in si opekline zapomni, zato so svetlopolti ljudje, ki jih je sonce opeklo v mladosti, najbolj podvrženi kožnemu raku. Tako še vedno velja, da se ni primerno izpostavljati soncu v urah, ko je pripeka najmočnejša. Včasih je za opekline dovolj že hoja do plaže in nazaj ali plavanje v vodi, zato je pametno, da smo pripravljene na morebitne težave. Če hodite okoli v najhujši vročini, ne pozabite na pokrivalo, predvsem pa ne bodite premalo oblečeni. Oblečila naj bodo lahka, vendar naj pokrivajo čim več kože. Pri sončnih opeklinah si je dobro zapomniti, da se posledice pretiranega izpostavljanja soncu pokažejo z zamikom, običajno v času od ene do šest ur po izpostavljanju soncu, najhujše bolečine pa se pojavijo 24 ur pozneje. Običajno gre za rdečkasto ali škrlatno rdečo kožo, ki je občutljiva na dotik in vroča. Močnejša oblika sončnih opeklin so mehurčki na koži; napolnjeni so z vodo in se predrejo. Pod njimi se skriva občutljiva koža, kar velja tudi takrat, ko se koža lušči. Sonce lahko poškoduje tudi oči, zato je treba z zdravnikom, če vas po izpostavljanju soncu bolijo in če imate občutek, da je v njih pesek.

S slamnikom na sonce

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Ekstremni športniki potrebujejo odlično psihično pripravo.

Vse je podrejeno uspehu

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije

Danes v teoriji in praksi športnega treniranja že dolgo ne govorimo samo o tako imenovani telesni, ampak tudi o psihični pripravi, brez katere si skoraj ni mogoče predstavljati vrhunskih dosežkov.

Z metodami sprostitve, koncentracije in vizualizacije športniku omogočimo, da razišče in odkrije svoje potencialne sposobnosti, in z njimi navsezadnje podpiramo tudi njegovo osebnostno zorenje.

Mlada znanost Zgodovina psihologije športa je pravzaprav kratka, kar pa ne pomeni, da zanimanja za to področje niso obstajala že zelo zgodaj. Že v antični Grčiji so vedeli, da je za boljše športne uspehe pomembna tudi športnikova »duša« in ne le njegovo telo. Antične filozofe je zanimala zveza med duhom in telesom. Zdrav duh v zdravem telesu pa je vodilo, ki sega vse do današnjih časov. Kljub temu pa je šele leto 1963 zapisano kot letnica rojstva uradne športne psihologije.

Takrat so v Italiji prvič uradno registrirali maloštevilne športne psihologe z vsega sveta, njihovo število pa je potem naraščalo.

V svetu, kjer je šport zelo razvit, si skoraj ni mogoče predstavljati vrhunskih športnih dosežkov brez timskega dela, ki je zelo pomembno, saj se ve, da so danes zahteve vrhunškega športa na žalost takšne, da nekaj veljata samo zmaga in uspeh, v njemu pa imajo poleg pokroviteljev, klubske uprave, trenerjev, zdravnikov, fizioterapevtov svojo vlogo tudi športni psihologi. Njihova naloga je tudi, da omenjene metode prilagodi športnikovi osebnosti in njegovi športni panogi.

Sprostitev in trening Danes se uporabljajo številne sprostitvene

tehnike. Mnoge od njih izhajajo iz joge in raznih vzhodnih meditativnih tehnik. Zelo znani, danes že klasični sprostitveni metodi sta progresivna relaksacija in avtogeni trening. Cilj progresivne relaksacije je priučitev sistematske sprostitve, s katero dosežemo tudi uskladitev vegetativnega živčevja. Sprostitev se vadi v več stopnjah. Začne se z rokama, nato sledijo nogi, dihanje, čelo in končno še mišice govornih organov. S to sprostitveno metodo se odpravijo in ublažijo mnoga bolezenska stanja in težave, kajti čustvene motnje spremlja večinoma čedalje izrazitejša splošna togost. S to metodo se mobilizirajo obrambne sile organizma. Avtogeni trening spada v skupino aktivnih avtosugestivnih in sproščujočih sistemov

vaj. Avtogeni trening sestavlja šest vaj: za težo, za toploto, za srce, za dihanje, za život in za glavo. Avtogeni trening vodi do splošne stabilizacije osebnosti. Šestero temeljnih vaj uravnoteži organske funkcije. Z avtogenim treningom dosežemo mirnost, obvladanost in duševno uravnoteženost. Avtogeni trening človeka ne napravi lenobnega, kot domnevajo nekateri športniki, ampak omogoča sproščanje človekove moči za bistveno. Poleg omenjenih izvornih metod sprostitve obstajajo številne iz njih izpeljane različice. V splošnem razlikujemo popolno (globoko) sprostitvev in trenutno sprostitvev. Tako so se razvile tudi metode sprostitve, ki so posebej prilagojene športnikom posameznih športnih panog. Ponavadi je

pri njih večji poudarek na dihanju in kinesteziji. Stopnja sprostitve, ki ustreza posameznemu športniku, se spreminja od osebe do osebe in od položaja do položaja.

Koncentracija Športniki dobro vedo, da je koncentracija pogoj za uspešno izvedbo motorične dejavnosti. Koncentracijo bi lahko v grobem opredelili kot usmerjeno

Matej Tušak, športni psiholog

pozornost. Psiholog K. Mierke je koncentracijo označil kot disciplinirano organizacijo pozornosti, usmerjeno v dojetanje in oblikovanje zaznavnih in miselnih vsebin. Koncentracija terja ustrezno zrelost, energijo, zavestno zoževanje območja pozornosti in še druge lastnosti in sposobnosti. Zlasti pomembna je koncentracija kot zoženje območja zavesti pri vseh oblikah meditacije in poglobitve. Kdor se ni sposoben zbrati, se bo tudi avtogenega treninga težko in počasi priučil.

Vizualizacija Vizualizacija je opazovanje samega sebe v predstavi, zavestno zbujanje in vodenje »dnevni sanj«, v katerih ponavadi opravljamo kakšno dejavnost. Vizualizacija pogosto poteka z zaprtimi očmi, da je vpliv distraktorjev manjši. Kadar govorimo o vizualizaciji, je pomembno vedeti, da vsebuje ta predstava vidne, slušne in kinestetične sestavine. Podobno kot gibalnih spretnosti se moramo tudi intenzivne mentalne predstavljenosti šele naučiti, če hočemo, da bo pripomogla k izboljšanju dosežkov. Najrazličnejše tehnike mentalnega obnavljanja ali vizualizacije nam lahko povečajo samozaupanje, pospešijo učenje novih gibalnih spretnosti, omogočijo hitreje odpravljanje napak in izboljšajo konsistentnost dosežkov v športu.

Uporabnost v športu Vse tri omenjene metode so v športu

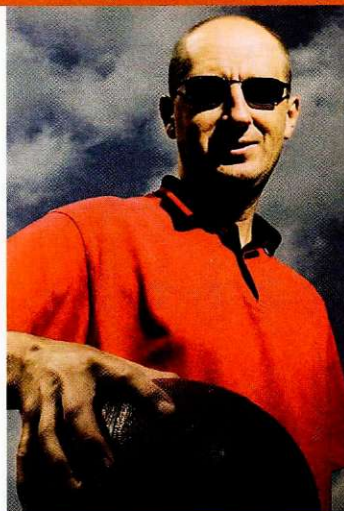
danes velikega pomena za vsakega športnika pri doseganju zelenih rezultatov. Danes si ne moremo zamisliti športnika brez potrebne koncentracije. Zelo lep primer so smučarji, ki jih velikokrat vidimo, kako si pred startom zamišljajo, da vozijo po progi, in z zaprtimi očmi v svojih mislih to progo tudi prevozijo. Mentalne vadbe, med katerimi smo omenili tudi vizualizacijo, so lahko v veliko pomoč pri učenju novih športnih spretnosti, odpravljanju napak in izboljšanju same konsistentnosti izvedbe ali dosežkov v športu. Psihična priprava športnika je bistvenega pomena tudi pri športih, kjer je trdno psihi-fizično stanje pomembno za doseg vrhunskih rezultatov. Tukaj velja omeniti velike pritiske na športnike pred največjimi športnimi dogodki in tudi ekstremne športnike. Zelo lep primer je ekstremni kolesar Jure Robič, ki ga naši športni psihologi večkrat dajo za zgled, saj človek brez tako trdnega značaja ne bi mogel prevoziti 5000 kilometrov s samo uro in pol dnevnega spanja, pa naj bo telesno še tako močan.

Danes se za doseganje vrhunskega rezultata okrog športnikov »zgradi« velik tim različnih športnih strokovnjakov. Takšen tim je sestavljen tako iz trenerjev in njihovih pomočnikov kot stro-

Koncentriranje tik pred startom

kovnjakov za prehrano, ljudi, ki skrbijo za organizacijo, motivatorjev, psihologov in še bi lahko naštevali. Vse to samo iz enega razloga, da športnik ne izgublja energije z nobenim drugim opravilom, ampak se osredini samo na kakovostno treniranje, posledično pa na rezultat. Če postavimo vse to na tehtnico, ugotovimo, da znani rek »pomembno je sodelovati« ne more biti v tolažbo niti ob morebitnem neuspehu. **D**

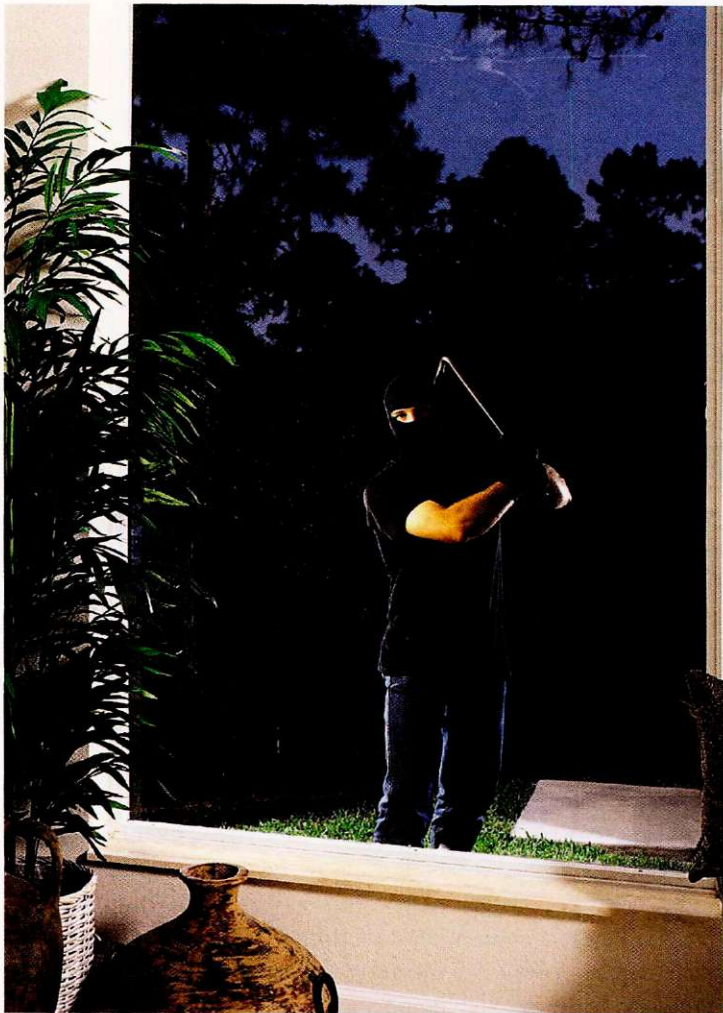

Vsi zadeti, vsi dobri

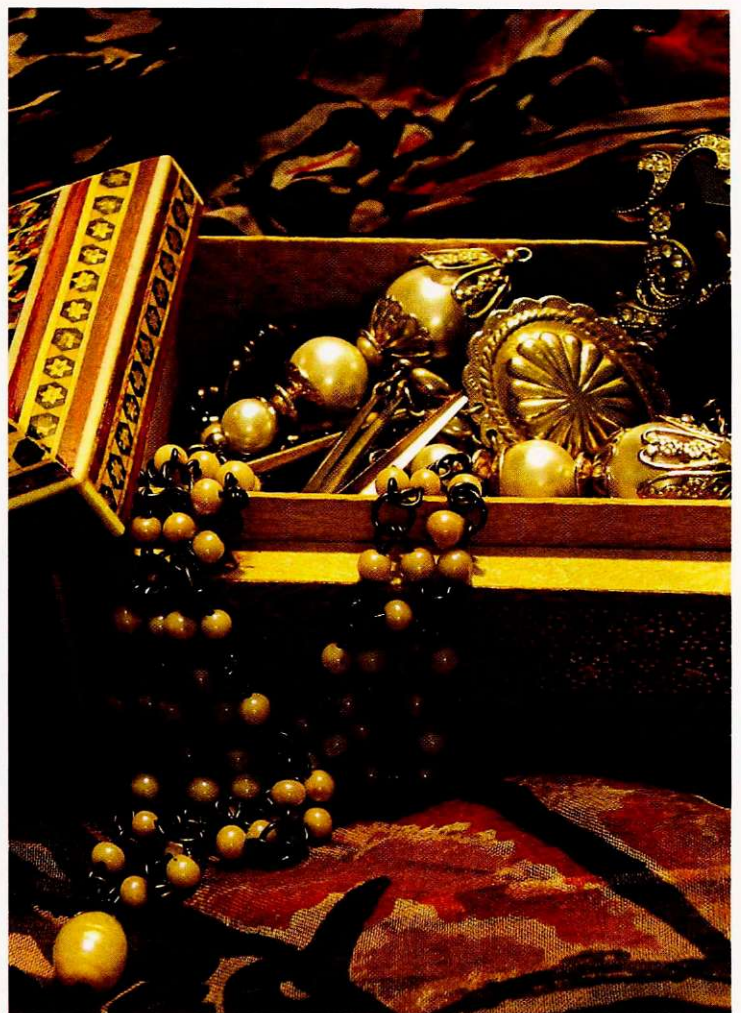
Esad Babačić

Pred tedni je odjeknila novica, da je bila Jolanda Čeplak na dopinškem testu pozitivna.

Slovenska športna javnost je bila šokirana, nekateri pa so začeli klicati k linču, tako kot se to pri nas spodobi. Je že tako, da vsi komaj čakamo, kdaj bo kdo padel in ga bomo lahko do konca poteptali. Saj ne branim Jolande, ki je pač počela tisto, kar je za šampione njenega kova nekaj skoraj normalnega. Očitno je tako, da zmaga tisti, ki zna čim dlje skrivati, da je pod vplivom različnih poživil. Tako je že od Bena Johnsona, nesrečnega Kanadčana, ki so mu Američani pomagali pasti v podzemlje atletike. Tudi Jolanda je očitno morala poslušati nasvete tistih, ki skrbijo za to, da ostanejo takšne svinjarije čim dlje zunaj dosega javnosti. Naša tekačica preprosto ni mogla brez pomoči, če je želela ohraniti stik z najboljšimi, ki pa so tako ali tako zadeti od različnih substanc. Težava je kajpada pri glavi, ki vse bolj smrdi; vsakomur je namreč jasno, da vodilni možje atletskih in drugih športnih organizacij gledajo skozi prste le tu in tam posežejo vmes, ko gre za takšne primere. Najbolj ubogi so prav športniki, ki morajo privoliti v igro skrivalnic in tekmovali v paralelnem svetu prevar in laži, ki pa so seveda dirigirane. Jolanda je le ena od mnogih, ki so morale »tekmovali« v jemanju takšnih in drugačnih pripravkov, ki niso nujno nedovoljni, vendar pa jih je od takšnih težko ločiti. Očitno gre za zelo tenko črto med dovoljenimi in nedovoljenimi pripomočki za doseganje ciljev, tako da tekmovalci nikdar ne ve, kaj se mu v bistvu dogaja. Cinizem tiste vrste, ki pravi, da Jolanda brez takšnih pomagal ne bi bila svetovna prvakinja, kljub temu ni potreben, saj za obdobje, ko je bila naša atletinja najboljša, ne obstajajo dokazi o tem, da je jemala kakršna koli nedovoljena sredstva. Poleg tega je teh sredstev tako veliko in so tako raznolika, da si težko predstavljamo, kdo je dejansko prestopil mejo in kdo ne. Vsi zadeti, vsi dobri je očitno nekakšno neuradno geslo vrhunskega športa, ki je že pred časom prestopil mejo dobrega okusa. Komur se vse skupaj ne gabi preveč, bo še naprej spremljal dirko z rekordi in nagradami, drugi pa se bodo morali odločiti za svet amaterizma, ki je postal resna alternativa padlemu profesionalizmu. Če sodimo po tem, kar se v bližnji prihodnosti obeta našemu športu, je takšna opcija še najboljše, saj bodo na površju le še tisti, ki so resnično dobri. Za zdravnike, ki kuhajo čarobne zvarke, pa tako ali tako ne bo denarja.

V primeru vloma se ne dotikajte ničesar, da ne uničite morebitnih sledi.

Ob odhodu na dopust spravite nakit v bančni sef ali pri prijateljih.

Ne olajšajte jim dela

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Poletne počitnice so se prevesile že v drugo polovico. Medtem ko ste na zasluženem dopustu, vlomilci prežijo na vašo lastnino. Vlomov se ne da preprečiti, a vsaj dela vlomilcem ne olajšajte po nepotrebem.

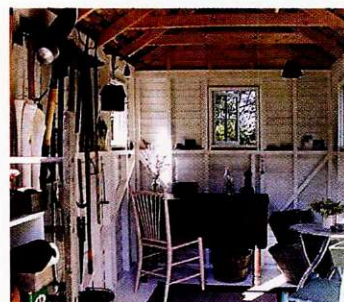
Glede na lepe dni je pričakovati, da se bodo nekateri odločili za dopust še v septembru oziroma, če ne drugega, vsaj skočili za kak konec tedna na morje, v gore ali na izlet.

Prva izmena letošnjih turistov se je vrnila z dopusta. Njihove denarnice so bolj ali manj prazne, polni pa so lepih spominov na dogodke. Nekateri so si ogledali zanimive kraje, drugi so samo lenarili na plažah, vsak po svoje pač. Domov so se vrnili polni nove moči, načrtov, kaj vse bodo opravili v prihodnjem letu. Ko pa vstopijo v svoje stanovanje, nekateri doživijo šok.

Stanovanje je razmetano, predali izvlečeni, izginil je televizor, prenosni računalnik, glasbeni stolp. Izginil je družinski nakit, gotovinska rezerva, ki jo imamo doma za prvo silo, če ne celo večji prihranki. Zlikovci namreč nimajo dopusta, ampak izkoriščajo našega, da nas olajšajo za vse, kar se da hitro unovčiti.

Ne dotikajte se ničesar Če ste prav vi nesrečnik, ki so mu barabe izpraznile hišo, se, potem ko tatvino oziroma vlom odkrijete, predvsem čim manj dotikajte česar koli v stanovanju. Ničesar ne premikajte in

še manj pospravljajte. Namesto tega nemudoma pokličite policijo in z malo sreče bodo preiskovalci odkrili prstni odtis ali kakšno drugo sled, ki jih bo pripeljala do storilca. Resda vašega

Orodje bodo vlomilci uporabili.

denarja skoraj zagotovo ne bo več, najverjetneje pa bo pretopljeno tudi drugo ukradeno blago, saj so vlomilci najpogosteje odvisniki, ki potrebujejo denar za vsakdanji odmerek mamila. V glavnem lahko pozabite tudi na to, da boste kdaj od njih dobili povrnjeno vrednost ukradenega. Vseeno pa bodo lopova po prijettu poslali za rešetke in mu tako vsaj za nekaj časa preprečili podobna dejanja. Morda tudi ne bi bilo slabo, če bi, potem ko ste ugotovili, da so vas okradli, kakšno nedeljo odšli na boljši sejem. Zgodilo se je že, da so državljani prav tam odkrili

stvari, ki so jim bile ukradene. Tako lahko dobite vsaj nekaj nazaj. Pa še to, najbolje je, če ste zavarovani tudi za primer kraje oziroma vloma. Zavarovalnicam gre denar večinoma težko iz žepa, a vseeno vam bodo v takšnem primeru povrnile vsaj nekaj škode.

Preprečiti kraje je res skoraj nemogoče. A takšnim tičem njihovo tatinstvo lahko vsaj otežite ali pa zmanjšate škodo na najmanjšo mogočo mero. Predvsem se je treba zavedati, da denar, ne glede na davkarijo, sodi predvsem v banko, na račun ali v bančni sef. V bančne sefe sodi tudi nakit in druge dragocenosti, če pa jih že imate doma, jih za tisti čas, ko odidete na dopust, shranite pri prijateljih in sorodnikih. Nikakor jih ne skrivajte v »varna« skrivališča, kuhinjske ali kopalniške omarice, pod žimnice ali med spodnje prerilo. Izkušeni vlomilci bodo najprej pogledali prav tja. Obstajajo tudi takšni, ki potem, ko v takšnih »varnih« skrivališčih ničesar ne najdejo, nehajo iskati in se raje posvetijo

Prosrite soseda, da prazni nabiralnik.

tehničnim predmetom oziroma vsemu tistemu, za kar so prepričani, da bodo kaj iztržili.

Tudi ključev vrat ne puščajte na tako imenovanih skritih mestih, pod cvetličnimi lončki ali za njimi, pod predpražnikom ali celo na podboju vrat. Na takšna mesta vlomilci najprej pogledajo. Tem tičem se kar zasmeje, kadar vidijo priprto okno, ki smo ga pustili, da bi naš hišni muc, ki je moral ostati doma, lahko hodil ven in noter. Zaprite okno in prosite kakšnega prijatelja, da vašega hišnega ljubljence spusti vsak dan v hišo ali iz nje, še bolje pa je, če ga boste za čas dopusta odnesli kar k njemu.

Prosrite za pomoč sosede Vlomilec tudi ne olajšajte dela s tem, da puščate na vrtu ali v nezaklenjeni vrtni uti najrazličnejše orodje. Vlomilec bo vse takšno orodje s pridom uporabil. Prav tako bo tudi z veseljem izkoristil »podarjeno« leste, ki mu jo boste pustili na dvorišču.

Seveda zlikovci preverjajo, katera hiše so prazne. Znakov za to je lahko več. Pošta in časopisi, ki se dneve in dneve nabirajo v poštnem nabiralniku, povedo lopovu, da je hiša prazna. Dogovorite se s prijatelji ali sosedi, da vam redno praznično poštni nabiralnik. Tudi hiša, ki je v temi, izkušnemu lopovu pove, da so njeni lastniki odsotni. Raje pustite sosedu ključ in ga prosite, da vsak večer prižge kakšno luč v hiši in jo zjutraj ugasne. Tisto malo elektrike, ki jo bo žarnica porabila čez noč, sploh ni omembe vreden strošek, še posebno ne v primerjavi z možnostjo, da vam nekdo izprazni hišo, ker ga je opogumila večdnevna tema v njej. Mogoče ne bi bilo napak, če bi prosili soseda, da kakšno vrečko smeti vrže tudi v vaš smetnjak. Nekatere

ri izkušeni vlomilci preverijo tudi takšno možnost, da bi se prepričali, ali je kdo doma ali ne.

Tudi druga previdnost ni odveč. Ni treba ravno na dolgo in široko, predvsem pa ne na ves glas v lokalnem bifeju razlagati, kam greste na dopust in za koliko časa. Prav lahko, da je tam tudi kdo, ki bo ta podatek z veseljem izkoristil. Raje se pohvalite potem, ko ste že prišli nazaj, kje vse ste bili, kaj ste videli ali doživeli.

Prav tako na telefonskem odzivniku ne puščajte sporočila, da ste na dopustu, in poleg tega še datum, kdaj se boste vrnili domov.

Zlikovci so namreč namazani z vsemi žabzami. Če boste odpotovali z letalom ali vlakom, je sicer lepo, da so na vaši prtljagi zapisani podatki, kdo ste, kje stanujete in drugo, a napišite jih s čim manjšimi črkami. Zgodilo se je že, da so lopovi prežali tudi blizu kraja, kjer se oddaja prtljaga. Prebrali so naslov na njej in se potem v miru lotili svojega zločinskega posla.

Seveda ni nujno, da boste prav vi žrtev vlomilcev, a previdnost ni nikoli odveč. **D**

Višje globe

Pred poslance bo prišla novela zakona, po kateri naj bi bile krepko zvišane kazni za prehitro vožnjo, zlasti v naseljih.

Letos je na naših cestah precej porazno. V preteklih letih je število mrtvih upadalo. K temu so pripomogli tako ozaveščanje javnosti prek javnih razglasov in s pomočjo raznih zloženek kot tudi preventivne akcije policije. Ne nazadnje so svoje naredile tudi dokaj zasoljene kazni za prometne prekrške. Letos pa je nenadno prišlo do povečanja števila smrti na naših cestah. V prvi polovici lanskega leta je na njih ugasnilo 133 življenj, letos pa kar 163, se pravi trideset več. Prometna varnost je najslabša na severozahodnem koncu države, torej na Štajerskem in v Prekmurju, medtem ko je v drugih delih Slovenije stanje »še znosno«. Najslabše je bilo v prvih treh mesecih letošnjega leta, potem pa je kazalo, da so se zadeve umirile, a je z nastopom poletja spet prišlo do ve-

čjega števila mrtvih kot običajno. Vzrok nesreč s smrtnim izidom je prevelika hitrost, navadno skupaj z alkoholom, kar je seveda morilska kombinacija.

Očitno kazni za prehitro vožnjo še vedno niso dovolj visoke, zato bo kmalu po prihodu poslancev s počitnic v parlament vložena novela zakona, pa kateri naj bi kazni za prehitro vožnjo krepko zvišali. Prekoračitev hitrosti v naselju za več kot trideset kilometrov naj bi se po novem kaznovala z okroglimi tisoč evri globe poleg lepega števila kazenskih točk seveda.

Po novem naj bi nekoliko znižali kazni za malenkostne prekrške, na primer za voznike, ki so vozniško dovoljenje pozabili doma ali ga niso pravočasno zamenjali. Kazni za takšne prekrške naj bi celo polpolovili. B. S.

ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke pri Zagorju 22
 1412 Kisovec
 www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
 trgovina EVJ Center Kisovec
 03-56-71-234
 trgovina EVJ Trbovlje
 05-90-23-203
 storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

<http://etv.elektroprom.si>
 komerciala:
 03-56-57-150
 uredništvo:
 03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

107,8 MHz

www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

Kje je zgodba o srečni ljubezni?

Kaj je z ljubeznijo?

V teh poletnih dneh se številne znane osebe doma in po svetu vdajajo brezskrbnemu oddihu in največ se govori o tem, kje se kdo nastavlja toplim žarkom. Ponavadi je to čas družinskega zblizanja in glajenja sporov, ki nastanejo zaradi stresa, ki ga prinaša delo. Med slednje pa ne spada eden najbolj slavni parov na svetu – Brad Pitt in Angelina Jolie. Čeprav par vzorno vzgaja otroke, je njuno razmerje v čedalje večji krizi. Angelina, ki je na novejših fotografijah videti obupno izčrpana in bolna, naj bi se bolj posvečala svojim posvojencem kot hčerki Shiloh, kar Brada zelo boli. O tem naj bi se bil potožil tudi svoji nekdanji ženi

Jen, s katero se je nedavno srečal na kosilu. Angelina ima menda vse več ljubosumnih izpadov, Brad pa se brani tako, da se preprosto umakne.

Na snemanju novega Angelinina filma v Berlinu se je par spet močno sprl. Brad je menda rekel le, da potrebuje nekaj časa zase, sedel na kolo in prekolesaril 160 kilometrov do prijatelja, da mu je potožil o svojih težavah. Morda pa se bo paru zgodilo prav to, kar so mu številni napovedovali – buren začetek in nesladen konec.

Vroča Severina

Minilo je že kar precej časa, odkar je svetovni splet obkrožil vroč posnetek hrvaške pevke Severine v »akciji«. Številnim moškim očem se je takrat izpolnila skrita želja – videti nago Severino. Seve pa skrbi za vročico tudi letošnje poletje. Ne, na obzorju ni novega videoškandala, temveč je bil sredi vročega poletja dokončan Sevin akt. Po osmih mesecih dela je sarajevski slikar Adin Abib dokončal tri akte priljubljene pevke, zvezdnico pa je narisal tudi na nekaj

Pevkin akt dosega visoko ceno.

skicah. Ideja o Severininem aktu naj bi bila nastala ob snemanju filma Duhovi Sarajeva, kjer pevka igra glavni ženski lik. Abib je dejal, da je, ko je v svojem ateljeju gledal odlomke iz filma, kjer v enem kadru pozira ženski model, režiserju Enisu Bešlagiću in igralcu Davorju Janjiću začel pojasnjevati, koliko različnih oblik ženskih prsi obstaja. »Tako je pred oči prišle Severinine,« je pojasnil. Slika je na internetni dražbi že dosegla ceno 27.000 evrov, Abib pa pričakuje, da se bo še povečala.

In kaj počne Seve? Govori se, da je spet našla skupni jezik z nekdanjim spremljevalcem Matejem Čuljakom. Severina in sedem let mlajši Čuljak sta bila pred koncem zveze aprila letos zaročena in sredi priprav na poroko. Kot kaže, so nesporazumi zglajeni. Njen izbranec je bil v loži za častne goste na njenem koncertu v Umagu, kjer je bil najbolj navdušen nad izvedbo pesmi Mili moj, ob kateri je lepota na odru izvedla striptiz. Če je kdo dvomil – Seve je še vedno vroča!

Kmetija

V Sloveniji bomo kmalu pričeli še enemu resničnostnemu šovu. Čeprav Big Brother ni dosegel pričakovanih pohval, se nekateri udeleženci bitke vztrajno pojavljajo v medijih. Koliko »zvezd« bo izstrelil šov Kmetija, pa bomo videli. Kmetija bo prvi resničnostni šov v naravi, vodila pa ga bo Špela Močnik, glas radia Hit, ki je letos prejela viktorja za popularnost. Blondinka pravi, da se vodenja zelo veseli, saj ji predstavlja velik izziv. Bitka za 50.000 evrov bo trajala deset tednov, 12 »kmetov« pa bo spoznalo, kako zahtevno je bilo nekoč življenje, ko so morali naši pradedje ves dan delati za hrano na mizi in naše prababice organizirati gospodinjstvo, da je družina lahko preživela. Resničnostni šov Kmetija je tekma na izločanje. Vsak teden je nekdo od članov izbran za glavo družine in tako odgovoren za delo na kmetiji. Njegova beseda je zakon! Glava družine ima privilegije in imuniteto, poleg tega pa določi Hlapca in Deklo, ki opravljata nazivu primerna dela. Drugi člani družine na koncu tedna izmed njiju izberejo enega, ki se mora potegovati za svoje mesto v družini. Slednji izzove enega od preostalih članov družine na dvoboj, v katerem se pomerita. O zmagi odločajo moč, tehnika ali znanje ... in poraženec mora zapustiti kmetijo.

Vodila bo resničnostni šov.

Seksi?

S postavo se ukvarjajo številne ženske zahodnega sveta; tiste, ki so pogosto na očeh medijev, pa še toliko bolj. Že če pogledamo slovensko estrado, bi težko našli bolj debelušno (a zato nič manj simpatično) predstavnico. Predvsem je opaziti, da so mlade glasbenice, ki se šele prebijajo na sceno, precej suhljate. Bolezni, kot sta anoreksija ali bulimija, že nekaj časa terjata takšne in drugačne žrtve. Modo »presušenega« telesa je na svojevrsten način zaznamovala britanska manekenka Kate Moss, ki je na svojo suhljato postavo zelo ponosna. Anoreksično in seksi je »rexy«, trdi Mossova, strinjajo pa se tudi njeni prijatelji. Manekenka je po desetletju obtožb na račun svoje suhosti utrujena od boja z mlino na veter. Čeprav je v manekenskem svetu mogoče najti tudi bolj drastične primere od njenih 50 kilogramov pri 170 centimetrih, je njena deška postava navdihovala tako modne oblikovalce kot množico deklet, ki so hotele biti podobne Kate, s čimer je Britanka za vedno spremenila obraz

modnih stez. »Laska mi, da obstajajo ljudje, ki želijo biti taki kot jaz, vendar obstajajo tudi ljudje, katerim želim biti podobna jaz. Dovolj imam nenehnih škandalov na račun moje teže. Naravno suha sem, to je vse,« je dejala Kate ob robu polemik o konfekcijski številki 32. Kate je sprejela svoj koščeni videz in mu dala tudi naziv: seksi je »rexy«.

Po britanski manekenki se zgledujejo številna mlada dekleta.

NAJBOLJŠI GLASBENI

MIKS

ZA VSO SLOVENIJO

Dajte radio
na glas ob 7:07

102.4, 103.7

RADIO CENTER

RADIO CENTER
Radio Center je prvi slovenski radijski kanal.

WWW.RADIOCENTER.SI

Brez reza

Magični gledalec

Predvajanje referatov, kakršen je bil referat dr. Jožeta Pirjevca, je potrebno, da nam osveži spomin in mlajšim generacijam natoči čistega vina.

Prejeto časa je bila na nacionalni zanimiva oddaja Brez reza, v kateri je nastopil znani zamejski zgodovinar dr. Jože Pirjevec. V svojem nastopu je osvežil spomin na dogodke, ki smo jih večinoma že malce pozabili, nekateri pa precej. Obstajajo pa tudi takšni, ki bi jih želeli pozabiti. V njegovem referatu je šlo namreč za obdobje, ko je začel razpadati komunizem pa tudi Socialistična federativna republika Jugoslavija in je prišlo do teženj po osamosvojitvi Slovenije.

To je bil čas, ko so Vzhodni Nemci množično bežali v Zahodno Nemčijo, kar je pripeljalo do padca berlinskega zidu. Čas, ko so se kot domine podirali komunistični režimi na Poljskem, v Češkoslovaški in Bolgariji. V tistem letu je padel železni režim, ki sta ga Nicolae in Elena Ceausescu naredila romunskemu ljudstvu. Le-to je nato svoja strmoglavljena mučitelja postavilo pred naglo sodišče in ekspresno tudi pred zid.

V tedanji Jugoslaviji so v tistem času v Srbiji izvajali drugačne revolucije. Na oblast je s spletko prišel zdaj že pokojni Slobodan Milošević, ki je svoja zadnja leta namesto v pred-

sedniški palači preživel v zaporniški celici v Haagu, čakal svojo obsodbo, a je ne dočakal.

Takšni referati, kot ga je imel dr. Pirjevec, so vsekakor potrebni, kajti v današnjem času se pojavlja čedalje več jugonostalgikov. Povsod kamor prideš, se sliši balkanska turbofolk glasba. Balkanski filmi so postali kulturni. Na kratko rečeno, vse, kar prihaja z Balkana, je v Sloveniji »in«. Takšno mnenje največkrat podpira prav mladina. Velik del te mladine se v tistih časih še niti rodil ni, kaj šele da bi vedel, kaj se je tedaj v resnici dogajalo.

Pod pretvezo kontrarevolucije je bilo na Kosovu tedaj uvedeno vojno stanje. Sledile so demonstracije, v katerih je bilo več deset mrtvih in večje število ranjenih. V rudniku Stari trg se je tisoč štiristo rudarjev zaprlo v jamo in v njej dva tedna gladovno stavkalo. V Vojvodini in v Črni gori je prišlo do nacionalističnih shodov, ki so strmoglavili republiško in pokrajinsko vodstvo ter obe zvezni enoti pripeljali v objem Miloševića, ki je poskušal ustvariti Veliko Srbijo. Na Kosovem polju je Slobodan Milošević (manjkal ni niti tedanji predsednik predsedstva Janez Drnovšek) pred ogromno množico ljudi obljubil, da bo uresničil svoj koncept, in vsi so ga navdušeno podprli. Vse to dogajanje je bilo uvod v najbolj krvav spopad v Evropi po drugi svetovni vojni. Posledično je to pripeljalo tudi do vojaške intervencije v Sloveniji, ki pa smo jo zmogovito končali in dobili svojo državo.

Skratka, predvajanje referatov oziroma predavanj, kakršno je imel dr. Pirjevec na nacionalni televiziji (lahko tudi na kakšni drugi seveda), je vsekakor koristno. Koristno zato, da nam osveži spomin in da pokaže mlajšim generacijam, da v nekdanji Jugoslaviji še zdaleč ni bilo vse tako »kul«, kot si dandanes predstavljajo. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Poletna vročina vam ne bo prišla do živega, sekirali pa se boste zaradi drugih reči, ki jih poznate le vi. Pomoč, ki ste jo obljubili, vam bo posrkala še zadnje atome moči in konec tedna se boste utrujeni posvetili samo počitku.

Bik
21.4.-21.5.

Ker nekateri biki ne morete prek svoje trme, se bo zgodilo, da bodo zamerili prav vsem. Nikakor ne gre, da bi se ne upirali dani situaciji. Kaže, da vam bo kar uspelo. Petek si vzemite za to, da boste kaj pospravili in uredili okoli hiše.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Uresničiti se vam utegnejo drobne sanje, ki jih sanjate že od otroštva. Zaradi evforije lahko povzročite kakšno nesrečo, zato bodite previdni zlasti v avtomobilu. Denar bo vaša šibka točka, posebej za tiste, ki radi nakupujete.

Rak
22.6.-21.7.

Veseli boste, ker ste v preteklosti ravnali tako, kakor ste. Obrestovalo se vam bo, saj bi zdaj ne mogli opraviti vsega dela, ki bi se vam sicer nagrmadilo. Bodite potrpežljivi do starejših ljudi, ki znajo biti včasih neznanosko sitni.

Lev
22.7.-21.8.

Pogovor s prijateljico ali prijateljem vas bo ganil v dno duše. Tako boste sočustvovali, da boste sami občutili njegovo bolečino in zaskrbljenost. Na srečo boste poznali tudi osebo, ki bo lahko z malo truda rešila situacijo.

Devica
22.8.-21.9.

Tisti, ki ste na dopustu, se boste imeli nadvse lepo, tisti, ki pa boste iz kakršnih koli razlogov ostali doma, malo slabše. Zmotil vas bo le kakšen poletni dež, sicer pa boste nemoteno lahko delali tisto, kar ste imeli v načrtu.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Prejšnji teden se v škripcih, zdaj pa skoraj v devetih nebesih. Samskim se bo ponudila priložnost začeti novo partnerstvo. Tokrat boste napredovali bolj počasi, kar se vam bo zdelo neizmerno lepo. Uživali boste v pozornosti.

Škorpion
23.10.-21.11.

Delu ne vidite konca. Saj bo kmalu bolje, vam nenehno brni po glavi, vendar ste temu že nehali verjeti. Ta teden bo še neprijeten, potem pa se bodo tudi za vas začeli boljši časi, vsaj kar se tiče službe in vsakdanjih skrbi.

Strelec
22.11.-20.12.

Še malo in vse se bo uredilo. Sicer na terno, ampak vendarle. Zato z veseljem delajte, kar morate. Domači vas podpirajo, kolikor je le mogoče, zato boste imeli še več uspeha. Konec tedna boste uživali v prijetni družbi.

Kozorog
21.12.-19.1.

Delo, ki ste ga odložili prejšnji teden, vas bo počakalo. Lotili se ga boste nekoliko slabše volje, potem pa boste vse opravili, kakor se spodobi. Oglasili se bodo soročniki, vendar po vaše v najbolj napačnem trenutku. Vseeno se pogovorite.

Vodnar
20.1.-18.2.

V službi bo naporno, želeli si boste, da bi se čas zavrtel nazaj, ko ste bili še na dopustu. No, tudi takšni dnevi minejo in še dobro, da imate ob večerih kam iti in se sprostiti. Vaše prepričanje, da bi bilo dobro kaj spremeniti, se bo še utrdilo.

Ribi
19.2.-20.3.

Veseli boste povabila, ki bo prišlo nepričakovano. Posebej vas bo spravilo v dobro voljo dejstvo, da so se vas sploh spomnili. Ker boste s seboj hoteli prinesiti kakšno malenkost, se boste ukvarjali z nakupi.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrije Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	OPERNA PEVKA MEZETOVA	NAJVIŠJI VRH KANINSKEGA POGORJA	OSEBA IZ BIBLIJE	DOVAJANJE VODE ZEMIJIŠCEM	DEMOKRACIJA						
SPLOŠNO VELJAVEN PRAVNI PREDPIS						SLAVKO OSTERC						
SLADEK TROPSKI SADEŽ												
ELEKTRO- MEHANSKA NAPRAVA												
VELIK GORSKI VRH						HRVAŠKA PEVKA (JOSIPA)						
PISATELJ FLEMING				KAREL LAMAČ								
ITALIJANSKA RTV				ALKALOID V ČAJU								
DEMOKRACIJA	BLAGAJNIK	GRŠKI TEOLOG (SPIRIDON)	NAREDI TEV, DA KDO KAM SEDE	PUŠČAVNIK, SAMOTAR	ZORANA ZEMLJA	DEMOKRACIJA	ROBERT OWEN LUKNJAČ	GESLO	JEZERO V VZHODNI KITAJSKI			
SADNI ŠKODLJIVEC									BISTVO V FILOZOFIJI			
BESEDA BREZ NAGLASA									GOSTINSKI DELAVEC			
STROJ ZA SESANJE TEKOČIN								PREBIVALEC IRANA				
IONIN OČE, REČNI BOG					JVAN ČARGO ANG. PLES. (MICHAEL)			ŠAHOVSKI IZRAZ FR. POLITIK (ANTOINE)		REDOVNICA	SLOVENSKI PISEC (SEBASTIJAN)	ANTON AŠKERC
VESELJE								ŽENSKA, KI UŽIVA ALKOHOL SILICIJ				
DEMOKRACIJA	KOLESARSKA DIRKA							SLUŽBA BREZ DELA				
	SL. KNJIŽ. (LUDVIK)							PODZEMNI ŽUŽKOJED				
RUSKI DRŽAVNIK (GRIGORIJ)									POLITIK GOŠNIK MAURICE RAVEL			ALFI NIPČ
SEČEVOD								ODSOTNOST MORALE				
SLOVENSKI KNJIŽEVNIK (VLADIMIR)				SILVO TERŠEK				IPSILOIN IN 18. ČRKA		ROLAND YOUNG	DEMOKRACIJA	JAN NERUDA

Rešitev prejšnje križanke

GOLOTA, OPARIN, RADAR, ENOTA, NK, ONO, JADRAN, KATRA, KAIRO, OLEAT, ORR, BARA, STOT, RAA, AZOT, TIRAN, ENDIVIJA, EMERSON, ERA, AL, NET, RIONI, ALA, ITIGI, NECA, RIN, NEKROZA, INCEST, AR, OSIR, USTA

Nagrajenca 30. številke

1. nagrada:
BRANKO SOBAN
Gojače 2, 5262 Črniče

2. nagrada:
JOŽE BOGATAJ
Grenc 8/a, 4220 Škofja Loka

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeja svojo davčno številko.

Nagradi

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Rim

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Sarajevo

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 16. 8. 2007 pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **6.8.1697** se je rodil italijanski kipar Niccolò Salvi, avtor znamenitega vodnjaka Trevi, poznobaročne mojstrovine v Rimu.
- > **6.8.1868** se je rodil francoski pisatelj in diplomat Paul Claudel. Rekel je: »Ljudje so junaki samo tedaj, ko ne morejo ravnati drugače.«
- > **6.8.1991** so na izrednem ministrskem sestanku ES zahtevali mirno reševanje sporov v Jugoslaviji. Republikam, ki so zavračale podpis premirja, so zagrozili z gospodarskimi ukrepi.
- > **7.8.1895** so postavili Aljažev stolp na Triglavu.
- > **8.8.1861** se je rodil angleški biolog William Bateson. Uvedel je izraz genetika.
- > **8.8.1879** se je rodil voditelj kmečkega gibanja za agrarno reformo v Mehiki Emiliano Zapata.
- > **8.8.1942** so enote italijanske divizije Julia v vasi Ustje zverinsko pobile osem vaščanov. S koli in puškinimi kopiti so jih stolkli do neprepoznavnosti, nato pa so vas zažgali.
- > **8.8.1991** so izdelali načrt generalštaba oboroženih sil Jugoslavije o premestitvi enot 5. vojaškega območja iz Slovenije v Doboj in Šabac.
- > **9.8.1471** je postal papež Sikst IV., ki je poskrbel za graditev Sikstinske kapele.
- > **9.8.1868** se je začel v Ljutomeru prvi slovenski tabor; ti so se kasneje vrstili tri leta, dokler jih ni avstrijska vlada prepovedala.
- > **9.8.1990** je jugoslovanski izvršni svet obravnaval »nezakonite« (ne)napotitve slovenskih nabornikov na služenje vojaškega roka v JLA. Lojze Peterle je ob tem v sporočilu predsedniku ZIS Markoviču ugotavljal, da del zvezne administracije še vedno ne priznava izidov prvih svobodnih volitev v Sloveniji. Pozval ga je, da takemu samovoljnemu početju naredi konec ter organizira odkrit in argumentiran pogovor o odprtih vprašanjih.
- > **10.8.1189** je bila v pergamentni listini prvič omenjena pražupnija v Mariboru.
- > **11.8.1789** je francoska skupščina uradno odpravila fevdalni red.
- > **11.8.1880** se je v Lokvah pri Novi Gorici rodil general in politik Leon Rupnik. 30. avgusta 1946 je bil v Ljubljani obsojen na smrt z ustrelitvijo in usmrčen 4. septembra.
- > **11.8.1938** je ministrski svet Kraljevine Jugoslavije izdal odlok, s katerim je bila ustanovljena Akademija znanosti in umetnosti Slovenije.
- > **12.8.1813** je Avstrija napovedala vojno Napoleonu.
- > **12.8.1991** je slovenska misija dobre volje, ki jo je vodil Dušan Plut, sklenila obiske v posameznih jugoslovanskih republikah. Spodbudila naj bi bila pogajanja o razdružitvi.

POGLED NAZAJ (OD 6. 8. DO 13. 8.)

Prekmurje

Vojska Kraljevine SHS je **12. avgusta 1919** zasedla Prekmurje. Čez pet dni, to je 17. avgusta, je prepustila oblast civilni sferi. Leta 2005 je državni zbor Slovenije odločil, da je 17. avgust državni praznik, vendar ni dela prost dan.

Po nagodbi leta 1867 je Prekmurje ostalo v mejah Ogrske. Po prevratu leta 1918 je velik del prebivalstva zahteval priključitev Jugoslaviji, ki ga je z dovoljenjem mirovne konference zasedla. Meja je bila dokončno urejena s trianonsko mirovno pogodbo leta 1920.

Po napadu na Jugoslavijo leta 1941 so Prekmurje zasedle nemške čete, a so ga prepustile Madžarski. Madžarska si ga je 16. decembra 1941 tudi formalno priključila.

Prizadevala si je za čim prejšnjo pomadžarjenje prebivalstva. Aprila 1945 je madžarske sile s pomočjo jugoslovanske armade pregnala Rdeča armada. Poleg gospodarskega, kulturnega in socialnega razvoja je bilo po drugi svetovni vojni pomembno urejanje položaja madžarske manjšine in Romov. Uvedli so obvezno dvojezično šolstvo v narodnostno mešanih krajih.

Začasna ljudska skupščina

Na tretjem zasedanju se je Avnoj **10. avgusta 1945** preimenoval v začasno ljudsko skupščino. Samo zasedanje je ob občasnih ostrih polemikah z opozicijo šlo v smeri, ki jo je v govorih večkrat načrtoval Tito: odpraviti monarhijo in zagotoviti oblast Ljudski fronti.

Med opozicijo in večino v skupščini je najbolj ostra razprava potekala v zvezi z volilnim zakonom oz. volilnimi imeniki. Določeno je bilo, kdo nima volilne pravice. Sprejetju volilnega zakona so nekateri opozicijski politiki nasprotovali, vendar je bil kljub temu sprejet. Opozicija je neuspešno nasprotovala tudi sprejetju drugih zakonov, na primer zakonu o dvodomnosti skupščine in z njim povezanim vprašanju federativnosti, zakonu o izboru na-

rodnih poslancev, zakonu o združenjih, zborih in drugih javnih manifestacijah, zakonu o zločinih proti narodu in državi. Večina, ki jo je imela Ljudska fronta, je začasni skupščini omogočila tudi sprejetje nekaterih zakonov, ki bi bili v večstrankarski skupščini mnogo težje sprejeti, kot so bili v začasni (npr. o sodstvu, agrarni reformi in kolonizaciji).

Američani v Vietnamu

Nadaljevanje komunistične dejavnosti proti Južnemu Vietnamu, ki so ga ZDA imele za trdnjavo protikomunizma, je bilo do leta 1961 že tako razširjeno, da so razglasili izredno stanje. Predsednik ZDA Lindon Johnson je po domnevnem napadu na ameriški rušilec **7. avgusta 1964** dobil soglasje kongresa za vojaško posredovanje.

Do poletja 1965 je bilo v Vietnamu 125.000 ameriških vojakov, do leta 1967 že 400.000, medtem ko je ameriško letalstvo neprestano bombardiralo Severni Vietnam. Čeprav so bile komunistične sile začasno ustavljene, je vojna v ZDA izzvala hud odpor. Bombni napadi so bili ustavljeni. Ameriška politika je začela podarjati »vietnamizacijo« vojne in ob čedalje večjem oboroževanju terurjenju južnovietnamske vojske so se ameriške čete postopno umaknile. Vojska ZDA se je dokončno umaknila po pariškem mirovnem sporazumu januarja 1973, vendar se je pokazalo, da trajna pomiritev med severom in jugom ni mogoča. Na začetku leta 1975 je komunistična vojska Severnega Vietnama zasedla Sajgon in združila Severni in Južni Vietnam.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

Iz teme v svetlobo

»Pravica se sprehaja naokrog v uniformi, prešteva misli in meri duše.«

J. Janša: Premiki

Tistih košatih dreves na Roški že davno ni več. V poplavi najrazličnejših dogajanj iz preteklosti že dolgo časa ni bilo ničesar slišati o časih, ko smo v senci teh dreves s pritajenim dihom ugrabili, kaj se dogaja za zastraženimi vrati. Zunaj je množica valovila kot žitno klasje, avtomobili so hupali v pozdrav, z nasprotne strani ulice se je vsake toliko časa opotekel kdo s šopkom rož v rokah in jih položil pred stražarje, ki so kljub nevednosti vedeli, za koga tam dehtijo rože. Koliko energije, koliko notranjega žara, koliko zanesenih misli in besed smo premogli, kako radi smo se imeli kar vsi po vrsti in kaj vse smo bili pripravljeni storiti za to, da bi iz teme v svetlobo in svobodo stopili štirje mladi možje. Pa se je zgodilo. Bil je 27. julij in svetloba je zaslepila presenečene poglede po krivem kaznovanih zapornikov. Veličastnosti takih trenutkov ne pozabiš, vtisnejo se ti globoko v srce in ti pomagajo verjeti, da je bilo takrat lepo zato, ker smo verjeli, ker smo sklenili obroč okoli sanj, ki so se izpolnile.

Sprašujem se, do kod seže človekov spomin. Mar res vse sprejemamo le za en dan, mesec ali leto, potem pa začnemo dvomiti in v ozadje spomina potisnemo

vse tisto, v kar smo še včeraj verjeli, kar nas je napolnjevalo s čudežno energijo, na videz nepremagljivo. In potem nenadoma brez slabe vesti dovolimo samim sebi, da začnemo verjeti nekaj povsem drugega, da zatajimo lastne ljudi in začnemo dvomiti o njih in s tem umažemo sami sebe in vse, kar se nam je prej zdelo tako popolno. Je res moč lažnega tiska tako prepričljiva, da naše prepričanje zamaje do temeljev, je mogoče, da zmoremo čez noč vrednote zamenjati za plehko obrekovanje in vsiljevanje lažne podobe o tistih, ki so z velikim zanosom sprejeli izziv, ki jim ga je prinesla zmaga na volitvah? Kupite si tehtnice, dragi ljudje, in nanje polagajte dela tistih, ki nikoli niso znali sprejeti poraza, in tistih, ki so marsikje začeli iz popolnega nič. Se bojite, da se bo tehtnica nagnila v dobro slednjih, zato da se ne bi nenadoma v vas prebudil dvom o tem, ali ravnote prav, ker ne zaupate več? Kaj vse je Slovenija dosegla v dobrih dveh letih! Si pred tem zatiskate oči? Vas je res postalo STRAH zaradi tega, ker ta pojem zadnje čase tako zavzeto prodajajo kot zastrašujočo meglo tisti, ki so nam z njim toliko let zastirali sonce? Strah poznajo tisti, ki jih preganja slaba vest. Je res tako težko ločiti ceneno laž od dragocene resnice? Preteklosti ni mogoče izbrisati iz spomina. Če je v nas dovolj zvestobe in poguma, da znova rečemo NE preizkušnim metodam, ki jih zdaj isti ljudje dnevno ponujajo pod drugačnim imenom, se hkrati v mislih sprehodimo skozi čas, ki je po toliko letih prinesel osvežitev in zaupanje. Le spomniti se je treba, le resnici pogledati v oči in nobenih dvomov ne bo več. Naš danes naj bo jutri, ki zagotovo pride, od nas pa je odvisno, kakšen bo.

Vera Ban, Ljubljana

Koga ustaviti

Pred dvanajstimi leti je Spomenka Hribar pozivala slovensko javnost, naj ustavi desnico. Napredno »levico« je namreč spet zajel strah pred izgubo oblasti. Treba je bilo onemogočiti Peterleta, saj jih je vzpon

krščanskih demokratov in desnice življenjsko ogrožal. Ni jim še uspelo uničiti vseh dokazov (dosjeji) o svojem nedelovanju v škodo lastnega naroda in njih samih. Pa danes, po skoraj dvanajstih letih neomejenega vladanja »napredne in žlahtne levice (po g. Kučanu) na račun naivnih slovenskih volivcev, ki iz svoje duhovne zaplankanosti ne ločijo leve od desne, kaj šele dobro od zla, še vedno prisegajo na slabo levo stran lastne duše, kot da bi se podali na lastno pot iskanja resnice. Ta ni lahka in ne obljujblja polnih egiptovskih (razumi levih) loncev mesa in čebule. Na tej poti ni materialne zagotovitve pridobljenih pravic iz NOB (razumi krivic), temveč kruto odkrivanje pobojev, laži in prevar za vladanje nad lastnim narodom, in to najbolj krivičnim v vsej naši zgodovini, saj je bil duhovni teror eden najtrših in je kar mrgolelo valptov in valptinj, zapriseženih zločinskemu komunizmu. Drugorazredni državljani v totalitarizmu to morda lahko odпустimo, pozabiti pa ne moremo in ne smemo, da tudi sami ne bi postali takšni kot naši tlačitelji. Prav pozabi pa bi naša napredna levica rada izročila morje zla in krivic, ki jih je povzročila s svojim neodgovornim vladanjem. Zato jih tudi motijo izkopane kosti zločinov njihovih duhovnih prednikov (komunistov), spreminjanje njihovih enostranskih zakonov, odkrivanje njihove zakulisne politike, delovanje njihovih obveščevalnih služb (Sove) še v času demokracije. Potrebni so režirani škandali, ki bi predvsem škodovali nasprotni strani. Toda glej šmenta, sodobna slovenska javnost se požvižga na obupne napore medijev, prijaznih nekdanjim časom in politikom levice. Ta nenehno poziva g. Janšo k

odstopu, a g. Lahovnik pozablja, da bi morala biti zaradi grobih kršitev pravil igre oba nekdanja premierja nenehno v odstopu. Širjenje medijskega strahu pred prihodnostjo zavedne in poštenne Slovence prav toliko skrbi kot lanski sneg. Kar so sejali 60 let, to zdaj žanjejo – strah v lastnih kosteh. Politikov in državljanov, ki so delali dobro za državo, nima biti česa strah. Marsikateremu državljanu še vedno ni jasno, zakaj v Sovi še vedno potrebujejo iste vohljače kot v času totalitarne vladavine. Samo v mojem malem mestu jih nekaj poznam in nedavno je eden od njih potarnal: »Vse nam bodo zjeb...« Nehote sem se spomnil basni o zmrznjenem vrabčku, ki je zaradi mraza padel z žice na tla. Pa je prišla mimo krava in se podelala nanj. Toplota iztrebka ga je ogrela in vrabček je začel oživljati, se izkopavati in na vso moč čivkati. To je opazila mimoidoča mačka, ga izkopala iz dreka in ga požrla. Nauk, ki sledi, se mi zdi primeren: ni vsak tvoj sovražnik, ki te zakoplje v drek, in ni vsak tvoj prijatelj, ki te iz njega izvleče. Če pa si že v dreku, ne čivkaj! Vendar naša levica to nenehno počne; enkrat se zavzema za Strojane, drugič bije plat zvona ▶

Radio Alpski val
www.alpskival.net
 † 05 38 11 886
 † 05 38 11 674

zaradi predragega orožja, čeprav so o tem odločili že v prejšnjem mandatu. Denar od mariborskega orožja, ki je potonil kdo ve kam, jih ne zanima. Vse, kar stori vlada, je narobe, čeprav je v Evropi znano, da napredna levica vedno nekaj zafura, desnica, ki pride za njo na oblast, pa mora popravljati napake. Spretni maskerji levice seveda širijo polresnice med volivce, češ da so vsi enaki. Vendar v to verjamejo le naivneži, kajti Janševi ministri prav gotovo niso varuhi kontinuitete oblasti levice in g. Kučana, ki dela prikrito in je verjetno eden najdražjih upokojenih predsednikov na svetu. Če bomo morali tudi Drnovšku plačevati tolikšno apanažo, bomo davkoplačevalci obubožali. Razen če si bo pokojnino plačeval s svojo uspešnico o uspešnosti neuspešnosti mojega predsedovanja vladi in državi.

Pred nedavnim smo pokopali verjetno največjega Slovenca vseh časov naše dosedanje zgodovine, nadškofa Alojzija Šuštarja. Znan po vsej Evropi, pošten, moder, zaveden kristjan in Slovenec, do zadnjega diha med nami je največ storil za politično osamosvojitve in priznanje naše države. Na dan njegovega odhoda v večnost so se mu zahvalili vsi bratje po službi, tudi zunaj njegove domovine, in vsi vidnejši politiki desnice, le od levice nihče. Toda veliko Slovencev ve, da so prav politiki levice najbolj zloračili njegove uspehe za svoje nizkote cilje. Tudi nadškof je vedel to, saj so ga pri njegovih prizadevanjih za svobodno delovanje Cerkev na Slovenskem najbolj onemogočali prav oni, čeprav so nehvaležno uživali sadove njegovega nesebičnega delovanja za uveljavitev mlade države.

RADIO
96,4 MHz *Ta pravi!*
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Kaj ali koga moramo torej ustaviti? Morda čas, ki se izteka odpisanim, da bi zaživel v vsej veličini lažnega samopoveličevanja svojih nespodobnih dejanj? Hvala bogu, da se zgodovina po svojih človeških dejanjih ne ponavlja, ponavljajo se človeške strasti, ki pa jih Bog kaznuje na vselej drugačen način.

Alojz Schweiger, Črnomelj

Arbitraža, Badinter in »naši«

Državljeni se lahko nekoliko sumničavo sprašujejo, ali se je na najvišjem političnem nivoju res kaj premaknilo, ko so se po tolikšnem zavračanju arbitraže odločili zanjo. Civilna družba Slovenije za mejo v Istri je to edino možnost rešitve mejnega vprašanja vseskozi zagovarjala. Dvostranski dogovori o meji so spoznavno zavrženi, kaže da tudi na evropski ravni. Če gre za primer političnega zorenja spoznanj, je dobro. Premiki se morda nakazujejo tudi že na ravni predmeta arbitraže (oziroma sodišča), kajti oblasti podrejeni »civilni mehanizmi« sedaj nenadoma govorijo drugačen jezik, kot so ga doslej v konfliktu s prej imenovano civilno družbo, ki je zatrjevala, da

je administrativna meja pravno neveljavna, da temeljna ustavna listina ne govori o že določeni meji, ampak samo o »okviru«, v katerem naj se o meji razpravlja, da je pravičnost nujna v zahtevi upoštevanja verodostojnih argumentov pri določanju meje. Temu nasprotni »mehanizmi«, skozi katere je politika tiho delovala, so se na različne nizke načine trudili izničiti to civilno družbo in so politično zaščiteni zagovarjali rešitev razmejitev »v okviru mogočega«, kar pomeni rešitev na podlagi Drnovšek-Račanovega sporazuma, ki upošteva predvsem nekdanjo administrativno mejo in predvideva končno rešitev z delitvijo zaliva.

Kako velik je lahko optimizem državljanov? Ne vemo še! Kajti tukaj nastopa senca znane francoskega pravnikarja Badinterja, ki se je s to zadevo že ukvarjal. Takrat se ta strokovnjak zaradi časovne stiske sploh ni poglobljajal v argumente, ki bi pripomogli k pravični meji, ampak je »udaril počez«, da bi dosegel stanje »ljubega miru«. Ker se je najbrž zavedal trhlости svojih ugotovitev, jih je predložil samo kot mnenje. Naši politiki pa so v lovljenju svojih interesov to mnenje spremenili v fakt, ki ga imenujejo »stanje meje na dan 25. 6. 91«, kar pa pomeni odpis celovite občine Piran in s tem tudi celovitosti Piranskega zaliva.

Je zato Badinter nevaren? Je, ker pravnikeri neradi spreminjajo svoje odločitve. A bolj kot on so nevarni tisti, ki ga nameravajo predlagati za arbitra, kajti očitno še vedno upajo, da bodo z njim uveljavili Drnovškov sporazum,

ki so ga še včeraj odločno zagovarjali. Tudi danes mislijo nanj, kar nedvoumno govori lahkotna trditev, češ da je obrežje zaliva nasproti Portoroža hrvaško. Pa tudi zloglasni predlog resolucije SLS govori isto.

Politiki imajo vedno svoje »podtalne« cilje. Državljeni jim bomo lahko verjeli samo tedaj, ko bo najvišji politični vrh zapisal (ne rekel, zapisal!), da argument administrativne meje ne obstaja, da je naš minimum celovita piranska občina, da je mogoč kompromis samo med reko Mirno in južno mejo občine Piran, ki teče po sredini Savudrije. Vse dotlej pa moramo »visoke« besede šteti med besede, ki se množijo pred volitvami. Piranski zaliv je namreč že več kot desetletje donosna njiva za žetev političnih točk. Težko se ji bodo odrekli tako Slovenci kot Hrvati. Gredo kalkulacije tudi v tem primeru v to smer?

Pa vendar, upajmo v možnost slovenskega političnega zorenja, verujmo v čiščenje slovenske identitete in v utrjevanje nacionalne zavesti.

*Frane Goljevšček,
predsednik Civilne družbe
Slovenije za mejo v Istri*

Je oče Milana Kučana padel v partizanih?

V informaciji slovenskega TV-programa je bilo 26. junija 2007 objavljeno, da je oče Milana Kučana padel v partizanih. Po naših informacijah njegov oče nikoli ni bil v partizanih.

Kučanov oče je, potem ko so Madžari leta 1941 zasedli Prekmurje, še naprej ostal ravnatelj osnovne šole. Nato je bil mobi-

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

liziran v madžarsko vojsko, kjer je postal častnik. V tej vlogi je bil razporejen na vzhodno fronto v sedanji Rusiji. Na fronti je prišel v sovjetsko ujetništvo. Ko so zbirali ujetnike za jugoslovansko brigado, so mednje vključili tudi ujetnika Kučana. V Kolumni pri Moskvi so oblikovali prvo jugoslovansko brigado, v kateri je Kučan spet postal častnik.

Brigado so opremili in usposobili za vojne namene in jo poslali v Jugoslavijo. Tam se je najprej srečala v boju z nemško SS-divizijo »Prinz Eugen« Sestavljali so jo nemški vojaki, ki so izvirali iz nemške manjšine v Banatu. Divizija se je bojevala z jugoslovanskimi partizani. Po prihodu jugoslovanske brigade se je »Prinz Eugen« želel posebej spopasti z brigado, ki so jo sestavljali večinoma Slovenci, nekdanji nemški vojaki in vojniki nemških zaveznikov. Pri Čačku je prišlo do srditega spopada divizije in brigade. Brigada je bila slabo vodena in je utrpela velike izgube. Kučan je tam dobil strel v trebuh in je po dveh dneh v bolnišnici umrl.

To je naša resnica o trditvi, da je oče Milana Kučana padel kot partizan. Kučan je bil med vojno samo v madžarski vojski in v jugoslovanski brigadi. Ali bo TV Slovenija dokazala svojo trditev in razkrila izvore za svojo resnico?

Anton Rajšp, Maribor

Šole niso izobesile zastav za praznik

Pred nedavnim sem pisal v časnikih, kako bomo praznovali dan

državnosti. Na moj članek sta se oglasila dva pisca in negirala moje navedbe. Trdita namreč, da šola ni kriva, če ljudje ne izobesijo zastav, da šole izvršujejo okrožnice ministrstva za šolstvo, da nekateri nimajo denarja za zastave itd..

Na praznični dan popoldne sem se odpravil v Maribor in ugotovil, da je komaj nekaj zastav v celotnem predelu. Za šole je bil izid katastrofalen:

- Osnovna šola Ivana Cankarja, podružnica Košaki - NI zastave
- Vrtec Borisa Pečeta, enota Košaki - NI zastave
- Osnovna šola Bojana Iliča, Mladinska ulica - NI zastave
- Vrtec Borisa Pečeta, enota Košaki - NI zastave
- Pravna fakulteta, Mladinska ulica - NI zastave

V druge predele mesta se nisem odpravil, ker mi je bilo to dovolj. Pred seboj imam okrožnico ministrstva za šolstvo, ki jo je izdal minister Milan Zver. Očitno gospod minister »ni imel časa«, da bi okrožnico podpisal. Okrožnica ima datum 7. 6. 2007, ni pa oštevilčena, verjetno v tajništvu nimajo delovodnika, kakor na Sovi. V okrožnici so napotki za ravnatelje, kako naj ravnajo ob državnih praznikih. Navedena so tudi zakonska določila o uporabi državnih simbolov. Če ravnatelji ne poznajo zakonodaje na tem področju, je žalostno, da ignorirajo državni praznik, tako kot ga je predsednik države, je pa potem vprašljivo, zakaj ti ljudje prejemajo državne plače. Ali bo minister zahteval poročilo o upoštevanju okrožnice? Če ne, je škoda stroškov za okrožnice. Kaže, da ravnatelji delajo »po svoji vesti«, ki ni v skladu s poklicem in državljansko zavestjo. Zaradi vsega navedenega je stanje pri nas takšno, kakršno je. Tista dva, ki sta kritizirala moje ugotovitve v časnikih, lahko sedaj ugotovita, da je bila moja presoja pravilna. V normalni državi in pravilno usmerjenih na šolah, take okrožnice sploh ne bi bilo treba izdajati, ker takšna dejanja pač sodijo k splošni izobrazbi in državljski zavesti.

Alojz Senekovič, Maribor

»Demagogove smernice«!

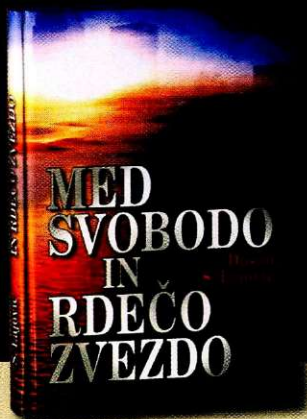
Marija Vodišek

Tudi tokrat nas Milan Kučan ni presenetil. Izrabil je prvo priložnost, da je na neki spominski slovesnosti povedal, kdo je oz. kdo ni njegov predsedniški favorit. Neutrudni demagog je dal volivcem »smernice«, koga naj izberejo za predsednika Slovenije. Se je »neodvisni« kandidat Danilo Türk sam ponudil za osrednjega govornika ali pa je bil poklican, da še pred uradno kandidaturo pove svoje ne preveč »diplomatske« misli? Sicer pa v družbi Milana Kučana in Janeza Stanovnika povabljenec ne sme drugače govoriti. Milan Kučan je v svoji momljajoči govorici rekel, da bo podprl tistega, ki bo vlado najbolj kritiziral. Se svetovljanskemu diplomatu to ni zdelo vsaj nekorektno, če že ne diskriminatorno oz. izločevalsko? Čudno da Kučan ni rekel, da mora biti prihodnji državni predsednik »vojak revolucije«, kar je v njegovi dolgoletni vladavini ZKS zahteval od učiteljev. Bodo kandidati sedaj tekmovali med seboj, kdo si bo bolj zaslužil Kučanovo podporo? Vsi ne, nekateri pa zagotovo. Zakaj je človek kot Danilo Türk, ki je toliko let delal v OZN, številnih komisijah in podkomisijah za varstvo človekovih pravic, proti diskriminaciji, za pravice manjšin in človekovo svobodo, prevzel terminologijo oz. izrazje Milana Kučana? Tudi on je svoj osrednji govor namenil svetovni in naši pretekli zgodovini, enako pa je povojne množične poboje kot M. Kučan imenoval napake. Sprašujemo se, kako so se diplomati Združenih narodov iz svojih razkošnih prostorov lotevali reševanja tako v nebo vpijočih zločinov, kot je bil genocid v Ruandi leta 1994, ko je bilo zverinsko pobitih na sto tisoče bodisi Tutsijev ali Hutujev. Velik del krivde za to pade na OZN, njen varnostni svet, številne komisije in seveda na Francoze. In takrat je bil Danilo Türk uslužbenec OZN. Na Artižah, se je predsednik ZZZB Janez Stanovnik na vprašanje, katerega kandidata bo podprla zveza borcev, nekaj časa zvijal in kolebal. No, na koncu pa je le izustil, da zveza borcev pa seveda Milan Kučan ne bosta podprla Lojzeta Peterleta. Mi smo pa mislili, da so se po toliko letih borci le malo »zdemokratizirali« in da bodo vsaj molčali, ne pa dajali javnih navodil svojim privrzcem. Potemtakem ima kandidat Danilo Türk zagotovljeno podporo »neodvisne« zveze borcev, Milana Kučana in njegovega foruma! Bodo drugi kandidati še kar neodvisni? Glede našega večletnega spora s sosednjo Hrvaško zaradi ekološko-ribiške in še kakšne pomorske meje menim, da boljšega posrednika od francoskega diplomata, svetovno znanega pravnika Roberta Badinterja, ne moremo dobiti. Badinter, ki je razsodil, da se Slovenija in Hrvaška nista odcepili od Jugoslavije, temveč da je država razpadla, je omogočil, da so nas mednarodno priznali. Pravnik Robert Badinter je v času, ko je bil francoski »varuh pečata«, dosegel odpravo sramotne smrtne kazni z giljotino. V času županovanja Dimitrija Rupla je prišel v Ljubljano in tudi v mestno hišo, kjer sem se srečala z njim. V mestnem svetu sem dala pobudo, da ga imenuje za častnega meščana Ljubljane. Nesramna lažna podtikanja Zmaga Jelinciča na račun tega poštenjaka so vsega obsojanja vredna.

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

**„KONČNO SEM UGOTOVIL, DA
IMAM V ROKAH UDBOVSKO
EVIDENCO, IZ KATERE JE
MOGOČE ZANESLJIVO RAZBRATI,
KDO JE BIL V KOMUNISTIČNEM
SISTEMU NJIHOV AGENT
IN KOGA SO ŠE POSEBEJ
NADZOROVALI.”**

**ZADNJI
IZVODI**

+ DARILO*

Dušan S. Lajovic

(Med svobodo in rdečo zvezdo, str. 148)

www.demokracija.si/knjigarna

Dušan S. Lajovic

MED SVOBODO IN RDEČO ZVEZDO

Pripoved iz časa druge svetovne vojne in po njej. Dodan seznam sodelavcev Udbe. Obseg: 347 strani. Format: 17 x 24,5 cm. Trda vezava. Cena knjige je 25,87 EUR. Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

*OB NAROČILU KNJIGE VAM PODARIMO DARILO V VREDNOSTI 6,00 EUR.

Naročila sprejemamo po e-pošti knjigarna@demokracija.si
ali po telefonu 01 230 06 66.

knjigarna
DEMOKRACIJA

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ NOVO Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ NOVO Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi megle	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana****ali na faks 01 230 06 61.***Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.***Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" +
knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Vzemite si čas za brezplačen klepet.

*Vsak dan od 19.00 do 7.00 ter vse vikende in praznike v družbi več kot
1.400.000 uporabnikov Mobitelovega omrežja.*

Vključ storitve "Večerni in vikend pogovori" naročnik potrdi s podpisom obrazca Naročilo dodatnih storitev,
uporabniki Številke Monitor pa lahko izpolnijo e-obrazec. Več informacij na www.mobitel.si, na telefonski številki
Centra za pomoč naročnikom 041 700 700 ali v najbližjem Mobitelovem centru.

**Za samo
5,99 €
doplačila na mesec**

